

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Rozbor příjmů a výdajů obcí Libereckého kraje

Monika Donátová

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Monika Donátová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Rozbor příjmů a výdajů obcí Libereckého kraje

Název anglicky

Analysis of revenues and expenditures of municipalities in the Liberec region

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza struktury příjmů a výdajů obcí v rámci celého Libereckého kraje v letech 2017 až 2021, konkrétně porovnání příjmové, a především výdajové strany rozpočtu obcí kraje podle velikostních kategorií obcí.

Dílčí cíl navazuje na hlavní cíl práce a je zaměřen na jednu vybranou velikostní skupinu obcí s cílem podrobně analyzovat využití veřejných prostředků.

Metodika

Práce je složena ze tří částí. První část je teoretická a obsahuje literární rešerši, která představuje řešenou problematiku a vysvětluje základní pojmy. Rešerše je zpracována na základě informací z odborné literatury, zákonů nebo odborných časopisů nebo článků.

Druhá část je analytická a vychází ze zpracování primárních a sekundárních dat. Prostřednictvím získaných dat budou upřesněny i dílčí cíle práce. Součástí praktické části práce je všeobecná charakteristika Libereckého kraje a rozdělení obcí Libereckého kraje do zvolených skupin. Ze získaných dat je provedena příjmová a výdajová analýza v letech 2017 až 2021 se zaměřením na zvolené dílčí cíle.

V třetí závěrečné části jsou interpretovány zjištěné výsledky spolu s případnými návrhy na řešení dané problematiky.

Doporučený rozsah práce

60 – 90 stran

Klíčová slova

Liberecký kraj, obec, příjmy a výdaje obce, územní samospráva, velikostní kategorie obcí, veřejné prostředky

Doporučené zdroje informací

BALÍK, S. *Komunální politika : obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

HAMERNÍKOVÁ, B. – MAAYTOVÁ, A. *Veřejné finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.

NAHODIL, F. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-536-4.

PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. ISBN 978-807-7357-614-1.

PEKOVÁ, J., JETMAR, M. a TOTH P., *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-209-4.

PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů : teorie a praxe*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5608-0.

ŘEZNIČKOVÁ, K., *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. ISBN 978-80-244-5548-8.

SEDMIHRADSKÁ, L. *Rozpočtový proces obcí*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-967-0.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Bc. Ing. Jiří Čermák, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 9. 2. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 14. 2. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 02. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Rozbor příjmů a výdajů obcí Libereckého kraje" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31. 03. 2023

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce Mgr. Ing. Jiřímu Čermákovi, PhD. za podněty a cenné rady při zpracování práce, vedoucí finančního odboru Městského úřadu v Turnově Bc. Janě Chodaničové za poskytnutí doplňujících informací a souvislostí. Dále bych ráda poděkovala rodině za podporu a motivaci, a především svým dětem – Anežce, Davidovi a Elišce za jejich trpělivost a pochopení při celém mém studiu.

Rozbor příjmů a výdajů obcí Libereckého kraje

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá rozbořem příjmů a výdajů všech obcí Libereckého kraje rozdělených do velikostních skupin podle počtu obyvatel. Hlavním cílem bylo analyzovat strukturu příjmové, a především výdajové strany rozpočtů. Dílčí cíl byl zaměřen na jednu konkrétní velikostní skupinu obcí a na provedení analýzy využívání veřejných prostředků v této skupině. Výchozí rozbor probíhal na základě získaných dat od Ministerstva financí ČR a z části bylo využito i dotazníkové šetření mezi skupinou obcí. Byla prokázána jednotná shoda v primárním a největším nákladovém zatížení všech obcí napříč velikostními skupinami a bylo zjištěno vysoké nákladové zatížení nejmenší velikostní skupiny obcí běžnými výdaji. V závěru jsou formulovány návrhy, které by vysoké finanční zatížení nejmenší skupiny obcí mohly zmírnit.

Klíčová slova: Liberecký kraj, obec, příjmy a výdaje obce, územní samospráva, velikostní kategorie obcí, veřejné prostředky

Analysis of revenues and expenditures of municipalities in the Liberec region

Abstract

The diploma thesis deals with the analysis of income and expenditure of all municipalities of the Liberec region, divided into size groups according to the number of inhabitants. The main goal was to analyze the structure of the income and, above all, the expenditure side of the budgets. The partial objective was focused on one specific size group of municipalities and on the analysis of the use of public funds in this group. The initial analysis was carried out on the basis of data obtained from the Ministry of Finance of the Czech Republic, and a questionnaire survey among a group of municipalities was also used in part. Uniform agreement was demonstrated in the primary and largest cost burden of all municipalities across size groups, and a high cost burden of the smallest size group of municipalities with current expenses was found. It is formulated that could alleviate the high financial burden of the smallest group of municipalities.

Keywords: Liberec region, municipality, income and expenditure of the municipality, territorial self-government, size category of municipalities, public funds

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	15
3.1 Územní samospráva	15
3.1.1 Postavení územní samosprávy v České republice	16
3.1.2 Základní územně samosprávná jednotka	17
3.2 Samostatná působnost obcí	19
3.2.1 Orgány obce	20
3.2.2 Rozpočty územních samospráv	23
3.3 Finanční hospodaření územních jednotek	26
3.3.1 Fiskální federalismus	26
3.3.2 Rozpočtové určení daní	27
3.3.3 Monitoring hospodaření	29
3.4 Rozpočtový proces	31
3.4.1 Návrh a projednání rozpočtu	32
3.4.2 Schválení a realizace rozpočtu	32
3.4.3 Kontrola a závěrečný účet obce	33
3.4.4 Rozpočtové provizorium a opatření	34
3.5 Rozpočtová skladba	35
3.5.1 Funkce a zásady rozpočtové skladby	35
3.5.2 Hlediska třídění rozpočtové skladby	35
3.6 Municipální příjmy	39
3.6.1 Nenávratné a návratné příjmy	39
3.6.2 Běžné příjmy	40
3.6.3 Kapitálové příjmy	41
3.6.4 Dotace – transfery	41
3.7 Municipální výdaje	43
3.7.1 Ekonomické členění výdajů	43
3.7.2 Výdaje podle rozpočtové skladby	44
3.7.3 Hledisko podle druhu infrastruktury	44
3.7.4 Funkce veřejných financí	45
3.7.5 Rozpočtové plánování výdajů	46
4 Vlastní práce	47
4.1 Charakteristika Libereckého kraje	47

4.2	Dělení obcí do velikostních kategorií.....	49
4.3	Municipální příjmy obcí Libereckého kraje.....	52
4.3.1	Daňové příjmy obcí.....	52
4.3.2	Přijaté transfery.....	58
4.3.3	Nedaňové příjmy.....	60
4.3.4	Kapitálové příjmy.....	61
4.4	Municipální výdaje obcí Libereckého kraje.....	63
4.4.1	Běžné výdaje obcí.....	66
4.4.2	Kapitálové výdaje.....	87
4.5	Využití veřejných prostředků u I. velikostní kategorie.....	103
4.5.1	Běžné oblasti výdajů.....	104
4.5.2	Kapitálové oblasti výdajů.....	109
4.6	Dotazníkové šetření pro obce do 1 000 obyvatel.....	112
4.6.1	Zúčastněné obce.....	112
4.6.2	Výdajová stránka rozpočtu oslovených obcí.....	112
4.6.3	Vzájemná spolupráce obcí.....	113
4.6.4	Možnosti sloučení obcí.....	114
5	Závěr.....	115
6	Seznam použitých zdrojů.....	120
7	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk.....	123
7.1	Seznam obrázků.....	123
7.2	Seznam tabulek.....	123
7.3	Seznam grafů.....	124
7.4	Seznam použitých zkratk.....	125
	Přílohy.....	126
	Příloha A Dotazník – Problematika slučování obcí.....	126

1 Úvod

Územní rozpočty obcí jsou součástí rozpočtové soustavy České republiky a vzhledem k výši rozpočtového deficitu státu by bylo žádoucí hledat možná úsporná opatření na různých místech. Rozbor příjmové a výdajové strany územních rozpočtů by mohl přispět k možným ekonomickým opatřením. Motivací je zjistit, zda jsou rozdílnosti ve výších příjmů, a především výdajů různých velikostních skupin a komparovat, jak vysokou část obecních rozpočtů zasáhnou zvolené oblasti výdajů.

Analýza příjmů, a především výdajů územních samospráv by mohla být podkladem ke změnám vedoucích k omezení plýtvání veřejnými prostředky. Záměrem je určit jaké typy výdajů obecní rozpočty ekonomicky nejvíce zatěžují. Dílčí zaměření je na nejmenší velikostní kategorii obcí a cílí na využívání finančních zdrojů a výši jejich nákladovosti. Otázkou zůstává, zda by bylo možné přistoupit k jejich redukci tak, aby to vedlo k efektivnějšímu využívání svěřených finančních prostředků při zachování suverenity obcí a decentralizaci veřejné správy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem diplomové práce je analýza struktury příjmů a výdajů obcí v rámci celého Libereckého kraje v letech 2017 až 2021, konkrétně porovnání příjmové, a především výdajové strany rozpočtu obcí kraje podle velikostních kategorií obcí. Dílčí cíl navazuje na hlavní cíl práce a je zaměřen na jednu vybranou velikostní skupinu obcí s cílem podrobně analyzovat využití veřejných prostředků.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozložena na tři části.

První část práce je teoretická a obsahuje literární rešerši, která představuje problematiku zpracovávaného tématu a vysvětluje pojmy, jako jsou obec, příjmy a výdaje obcí, územní samospráva nebo veřejné prostředky. Studium odborných literatur je popsáno postavení územních samospráv v našem prostředí včetně objasnění fungování obcí v samostatné působnosti s návazností na vysvětlení rozpočtového procesu, jako jednoho z nejdůležitějších stavebních kamenů obcí.

Druhá část práce je analytická a vychází ze zpracování primárních a sekundárních dat. Primární inspirace ke zpracování rozboru hospodaření vychází z článku „Za co obce nejvíce utrácejí“. Celý článek publikovaný dne 19. března 2018 Ing. Věrou Kameníčkovou v odborném časopise „Deník veřejné správy“ je dostupný na jejich webových stránkách www.dvs.cz. Z tohoto článku se v praktické části použije členění obcí Libereckého kraje do příslušných velikostních skupin. Stejný způsob členění je použit i z důvodu provázanosti s diplomovou prací Bc. Václava Donáta, která se v praktické části rozboru hospodaření obcí Libereckého kraje zaměřuje především na příjmovou stránku obcí. Tímto způsobem zpracované a navzájem provázané diplomové práce formují ucelený pohled na hospodaření obcí celého kraje.

Uvození do problematiky praktické části je zahájeno obecnou charakteristikou Libereckého kraje s rozdělením všech obcí kraje do příslušných velikostních skupin. Jednotlivé obce jsou rozděleny do velikostních skupin podle počtu obyvatel, které vychází ze statistických dat Českého statistického úřadu k 01. 01. 2022. Zvolené velikostní skupiny

korespondují se skupinami obcí zmiňovaného článku. Obce jsou rozděleny na 5 velikostních kategorií, a to obce:

• do 199 obyvatel –	I. velikostní skupina	(28 obcí)	nejmenší
• 200-499 obyvatel –	II. velikostní skupina	(66 obcí)	
• 500-999 obyvatel –	III. velikostní skupina	(57 obcí)	
• 1 000-4 999 obyvatel –	IV. velikostní skupina	(47 obcí)	
• nad 5 000 obyvatel –	V. velikostní skupina	(15 obcí)	největší

Základním souborem pro zpracování rozboru hospodaření obcí jsou rozpočty obcí a jejich plnění, které jsou veřejně k dispozici na webových stránkách Ministerstva financí České republiky, v aplikaci Monitor – kompletní přehled veřejných financí. Na základě získaných dat je provedena analýza příjmové a výdajové stránky rozpočtů všech obcí Libereckého kraje v době od roku 2017 do roku 2021 v návaznosti na rozdělení do velikostních kategorií.

V oddělení analytické části portálu Monitoru jsou zvolena úvodní typy dat, se kterými se bude následně pracovat. Pro potřeby práce jsou zvolena **finanční data územních organizací**, a to především **příjmy a výdaje územních rozpočtů**.

Odsouhlasením tlačítkem „vybrat“ se v následujícím kroku vytvoří **úvodní tabulka**, ve které **definujeme základní vstupní parametry**, tj. zvolený Liberecký kraj a posuzované časové období pro roky 2017 až 2021.

Aplikace Monitoru po odsouhlasení vstupních parametrů tlačítkem „OK“, **vygeneruje základní finanční sestavu příjmů a výdajů**, která ve sloupcích má zobrazen schválený rozpočet, rozpočet po změnách a výsledek od počátku roku; v řádcích jsou zobrazeny paragrafy (kódy) a položky (kódy). Takto vygenerovanou finanční sestavu lze dále podle vlastních potřeb upravovat a definovat **s možností přesunu jednotlivých dimenzí ukazatelů mezi řádky a sloupci** generované sestavy.

Pro potřeby diplomové práce je použito členění finanční sestavy:

- podle druhu položky – příjmy nebo výdaje
- podle tříd položek – daňové, nedaňové, kapitálové příjmy a transfery, běžné nebo kapitálové výdaje

V rámci všech generovaných sestav je použito jednotné zadání:

- pro řádky: okresy
obce
- pro sloupce: rozpočet po změnách
jednotlivé roky
položky kódy
položky názvy

Vygenerované sestavy jsou transformovány a staženy ve formátu xls (MS Excel) do PC a je s nimi dále pracováno. Ze základních finančních souborů jsou vytvořeny výběrové soubory podle analyzovaných oblastí a zvolených velikostních kategorií obcí. Následně jsou zpracovávány jednotlivé tabulky a grafy, které jsou dále v praktické části analyzovány a slovně hodnoceny.

Součástí analýzy jsou i úvodní výdajové meziroční komparace v podobě určování pořadí na základě procentních podílů. Číselné pořadí 1 vyjadřuje nejvyšší, nejnákladnější hodnotu, číselná hodnota 16 vyjadřuje nejnižší, nejméně nákladnou hodnotu.

Pro potřeby dílčího cíle je zpracováno krátké dotazníkové šetření prostřednictvím soukromého účtu Google, který nabízí využití aplikace Formuláře. V rámci dotazníkového šetření jsou osloveni starostové/starostky obcí do 1 000 obyvatel Libereckého kraje a je jim položeno maximálně 11 otázek. Šetření je především zaměřeno na výdajovou stránku obcí, meziobecní spolupráci a možnosti slučování obcí.

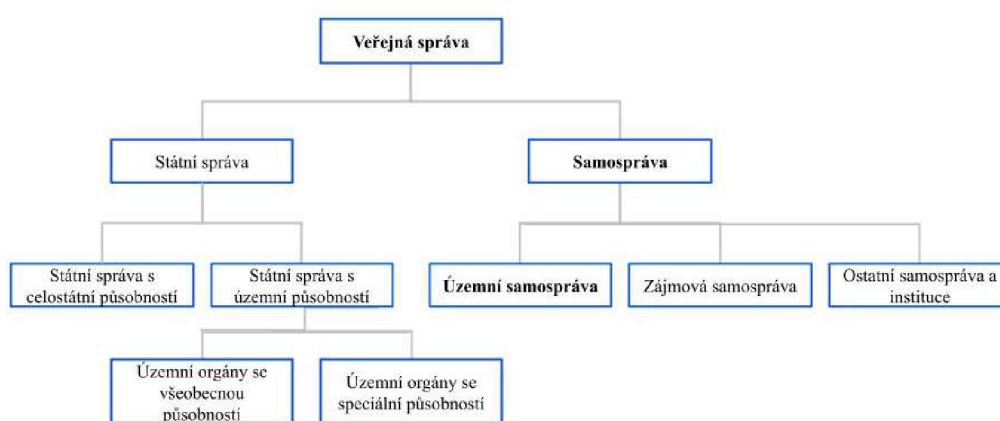
V třetí závěrečné práci jsou interpretovány zjištěné výsledky. Zcela nakonec autorka doporučuje případné možnosti a návrhy na řešení dané problematiky.

3 Teoretická východiska

3.1 Územní samospráva

Územní samospráva se nachází v demokratických státech a je nedílnou součástí fungování demokratické veřejné správy. Její postavení se především formovalo ve 20. století a postupem času se zvyšovala její role nejen v demokratizaci společnosti, ale také v ekonomické sféře.¹

Obrázek 1 – Struktura veřejné správy v České republice

zdroj: zpracování na základě přednášky Ing. Radka Kopřivy, PhD., vlastní zpracování

Jedná se o způsob rozložení státní moci z hlavní centrální úrovně na úroveň lokální, s přenecháním určitého stupně pravomocí a kompetencí ve vedení, řízení a fungování regionální místní správě. Prostřednictvím přenechání určitých pravomocí a kompetencí je možné, aby územní samospráva byla nezávislá na svrchované státní moci a mohla tak vydávat vlastní předpisy a nařízení. Územní samospráva tak vykonává veřejné vládnutí a realizuje práva občanů na určitém území, které je menší než stát. Jedinou podmínkou autonomie lokální správy je, aby veškerá její rozhodnutí byla vydána v souladu s ústavou a platnými zákonnými normami. Pokud by stát zaznamenal porušení zákonů či předpisů, je možné, aby do chodu územní samosprávy zasáhl, ale pouze v mezích zákonných předpisů.²

¹ PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011.

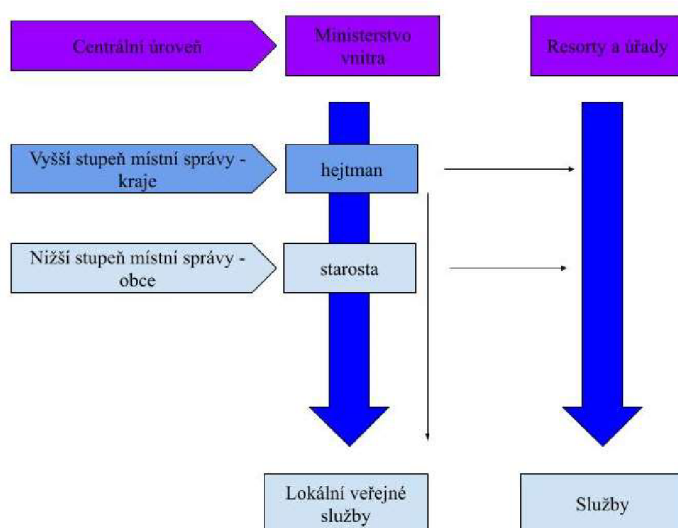
² PEKOVÁ, J., JETMAR, M., TOTH, P. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. 2019

3.1.1 Postavení územní samosprávy v České republice

V České republice je územní samospráva přímo zakotvena v Ústavě ČR a je dělena na dva stupně – první, základní územní samosprávou jsou obce, druhé, vyšší územně samosprávné celky jsou kraje, s právem nejen na samosprávu, ale vlastnění majetku a hospodaření podle vlastního rozpočtu.³

V našich podmínkách místní správy nevykonávají pouze vlastní územní řízení, ale je na ně přenesena i pravomoc z centrální úrovně státní správy. Zmíněné dělení vychází z tzv. smíšeného systému celkového uspořádání veřejné správy a spojení s naplněním principu subsidiarity zakotveného v Evropské chartě územní samosprávy.⁴

Obrázek 2 – Fungování sloučeného systému

zdroj: zpracování na základě přednášky Ing. Radka Kopřivy, PhD., vlastní zpracování

Z uvedeného sloučení následně vyvstává členění veřejné správy na přenesenou působnost státní správy a na samosprávu, kterou místní správy vykonávají a plní její funkce. Právě samospráva obcí umožňuje svým občanům zapojit se do spolurozhodování, řízení nebo i kontroly veřejného dění. Rozhodovací pravomoci jsou přiblíženy směrem k občanům na nejnižší možnou úroveň, aby tím byla zajištěna největší efektivnost daného rozhodnutí. Jsou zde tedy po vzorech vyspělých demokratických států uplatňovány principy decentralizace a dekoncentrace veřejné správy, tak aby občané měli snadnější přístup

³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. *Ústava České republiky*

⁴ Evropská charta územní samosprávy, čl. 4, odst. 3, 1985. Sbírnka zákonů č. 181/1999 Sb.

k informacím, veřejně poskytovaným statkům či službám, a možnosti vyjádřit své vlastní názory. Fungování samospráv je ale zákonně vymezeno a politické, ekonomické, kulturní a další funkce mohou být zastávány pouze na základě zákonné autonomie a odpovědnosti. Za předpokladu, že obec nemůže zajistit veřejný statek či službu efektivněji a hospodárněji, je praktické přenechat jeho správu a odpovědnost za zajištění na vyšší vládní instanci – tedy regionu nebo státu.⁵ Důležitým faktorem při uplatňování subsidiárních principů v nabízení veřejných služeb a statků je různorodost uživatelských preferencí a lokální informační výhody. Jak praví Baldwin a Wyplosz (2004): „*Je-li diverzita (různorodost) preferencí poskytování jednotlivých veřejných statků v jednotlivých regionech vysoká, pak je efektivnější decentralizované poskytování těchto veřejných statků. Naopak při nízké diverzitě preferencí uživatelů veřejných služeb je efektivnější centralizované poskytování těchto služeb.*“⁶

3.1.2 Základní územně samosprávná jednotka

Ústavou ČR je dáno, že základní územně samosprávnou jednotkou je obec, která je společenstvím občanů, které mají právo na samosprávu. Ze zákona⁷ jsou obce veřejnoprávními korporacemi, což umožňuje obcím disponovat s vlastním majetkem, hospodařit podle svého sestaveného finančního plánu – rozpočtu a zároveň nesou odpovědnosti z těchto vztahů.

Jak bylo již uvedeno, stát do činnosti samospráv může zasáhnout pouze v případě ochrany zákona a způsobem jakým zákon umožňuje. Samotná pravomoc, fungování a možnosti obcí upravuje zákon č. 128/2000 Sb. – zákon o obcích. Konkrétní podoba lokální samosprávy je však ovlivněna počtem základních jednotek, které plynou ze sídelní struktury jednotlivých států. V našich geografických podmínkách vycházíme ze zákona o obcích, který určuje, že každá obec se skládá z minimálně jednoho katastrálního území a *“obec, která má alespoň 3 000 obyvatel, je městem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády, obec je městysem, pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády.”*⁸ K 1. 1. 2021 bylo zaznamenáno v České

⁵ DAFFLON, B. *The assignment of functions to decentralized government: from Theory to practice.* 2006.

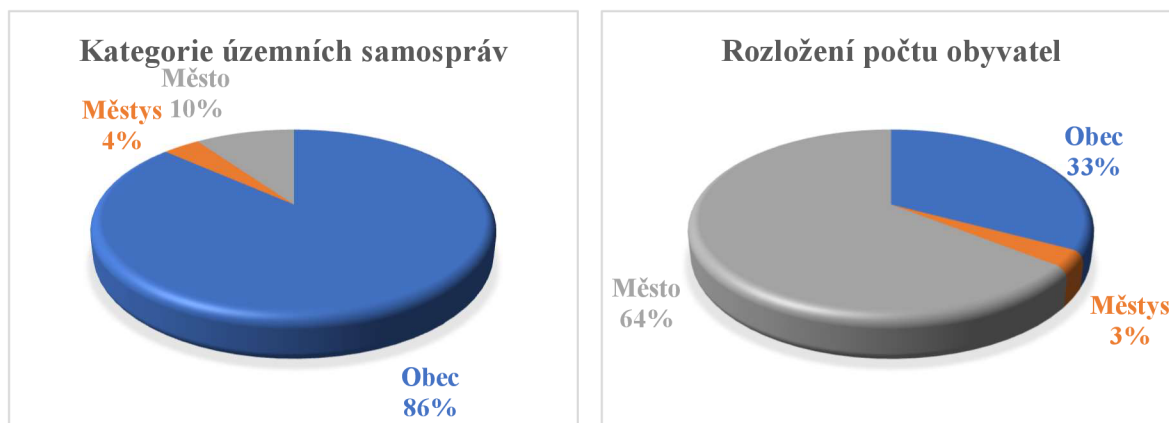
⁶ BALDWIN, R., WYPLOSZ, CH. *The Economics of European Integration.* 2004.

⁷ Zákon č. 128/2000 Sb. *Zákon o obcích*

⁸ Zákon č. 128/2000 Sb. *Zákon o obcích*

republiky 6258 základních samosprávných jednotek. Z celkového počtu obcí je jich 608 vedeno městem a 228 městysem.⁹ Z uvedeného počtu vyplývá, že na našem území se nachází většinové zastoupení obecních samospráv, zástupci městských samospráv činí 9,72 % a samosprávy vedené jako městyjs jsou zastoupeny 3,64 %. Ačkoli počet městských samospráv čítá pouze 608 měst, obyvatel v něm žije 64 % z celé České republiky.

Graf 1 – Porovnání struktury sídel a počtu obyvatel v nich žijících v %

zdroj: Český statistický úřad Malý lexikon obcí ČR 2021, vlastní zpracování

Každá z územních samospráv je řízena – spravována obecním zastupitelstvem, které je voleno ze zástupců občanů příslušné obce tajnou volbou a vyjadřuje jejich občanskou vůli. Participace občanů na volení zástupců do lokálních zastupitelstev náleží do samostatné působnosti každé územní jednotky. Volby a možnosti být volen se mohou účastnit občané s trvalým pobytem v dané obci po dosažení 18 let, čímž nabývají plné právní způsobilosti. Občanem obce se rozumí fyzická osoba se státním příslušností k České republice. Oprávnění občana může pobírat i osoba splňující podmínky zletilosti a trvalého pobytu v obci, i když je cizím státním příslušníkem, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, která takto Českou republiku zavazuje.

Pozice a úloha samospráv je důležitou součástí celého systému veřejné správy a plní podstatné a významné úkoly, které na ni byly centrální vládou přesunuty. Samotná činnost samospráv bude vysvětlena v navazující kapitole, aby bylo zřetelné její fungování a pravomoci.

⁹ Český statistický úřad *Malý lexikon obcí ČR 2021*

3.2 Samostatná působnost obcí

Otázky, které jsou řešeny v samostatné působnosti obcí, se týkají obecních zájmů a jejich občanů v rozmezí stanoveném zákonem. V samotném zákoně o obcích je rozsah kompetence vymezen příkladným výčtem, mohou však vykonávat i jiné záležitosti. Vymezená oblast spadající do samostatné působnosti obce váže náležitými právními řády a obce se již neřídí pokyny¹⁰ jiných stupňů veřejné správy, tzn. krajů či státu, pokud nejsou tyto orgány účastníky příslušného řízení. Obce jsou samostatnými ekonomickými subjekty, mají právní subjektivitu. Na veřejnosti vystupují svým vlastním jménem a nesou odpovědnost za svá rozhodnutí a svá konání.¹¹

Mezi nejdůležitější záležitosti, které obce mají pravomoc řešit, jistě spadá hospodaření obce. Obce mohou vlastnit majetek, disponovat s ním na základě řádného hospodáře – prodávat, kupovat, pronajímat, opravovat či tvořit majetek nový. Mezi majetek municipalit řadíme nejen budovy, pozemky, ale také např. komunikace či chodníky, stezky pro cyklisty, parky či hřbitovy atd. Aby mohly obce nakládat s majetkem podle svého uvážení, je nezbytné zajistit dostatečné finanční prostředky, a tak se zabývají finančním hospodařením. Více v kapitole č. 3.2.2.

Municipality spravují, rozvíjejí či plánují rozvoj svého katastrálního území, mají možnost zřizovat příspěvkové organizace, které pro obce zajišťují správu kulturních, sociálních, sportovních, školských či technických oblastí.

Obce mají také možnost uzavírat smluvní partnerství s jinými obcemi či subjekty. Spolupráce se uzavírají na základě občanského zákoníku.¹² V případě uzavření smluvní dohody mezi obcemi nevznikají nové samostatné právnické osoby. Za předpokladu, že obec se stane členem dobrovolného svazku obcí (DSO), svazek již vystupuje jako právnická osoba.

Další z podstatných kompetencí obcí je možnost zřizovat řídicí orgány, které mají kolektivní rozhodovací pravomoc.

¹⁰ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009

¹¹ NAHODIL, F. *Veřejná správa a financování veřejného sektoru*. 2014

¹² Zákon č. 89/2012 Sb. *Občanský zákoník*

3.2.1 Orgány obce

Ústava České republiky definuje orgánem obce pouze její zastupitelstvo. Zákon o obcích již rozeznává i další složky územních samospráv s jejich rozličnými pravomocemi.

Zastupitelstvo obce

Prvním, nejdůležitějším orgánem obce je její zastupitelstvo. Jedná se o kolektivní volený orgán, který vzejde z občanských preferencí. Funkčním obdobím jsou 4 roky a mandát zastupitele vzniká jeho zvolením. Množství zvolených zastupitelů vychází ze zákona a je dán počtem obyvatel dané municipality. Konkrétní výši členů zastupitelstev si vymezí samotné zastupitelstvo obce v návaznosti i na to, zda bude zřizován další orgán – tj. rada obce, ale je nezbytné, aby se jednalo o lichý počet členů.

Počet členů zastupitelstev obcí:

- do 500 obyvatel:	5–15 členů
- 501–3 000 obyvatel:	7-15 členů
- 3 001-10 000 obyvatel:	11-25 členů
- 10 001–50 000 obyvatel:	15-35 členů
- 50 001-150 000 obyvatel:	25-45 členů
- nad 150 000 obyvatel:	35-55 členů

Zastupitelstvo obce má rozhodovací pravomoc a je kompetentní ve všech samosprávných záležitostech, které má přesně vymezené zákonem. Pro rozhodnutí přijatým usnesením platí princip nadpoloviční většiny členů zastupitelstva a jeho zasedání jsou veřejná.

Zastupitelé především rozhodují a schvalují zejména:

- finanční záležitosti – tj. schvalují rozpočet (i rozpočtové změny), a jeho závěrečný účet; rozhodují o ne/přijetí finančního úvěru; poskytnutí půjčky nebo rozdělení obecních dotací
- majetkové záležitosti – koupi, prodej, převod nemovitostí; přestavbu či vybudování nového majetku
- obchodní záležitosti – založení, zřízení, splnutí či zánik svých neziskových nebo příspěvkových organizací; uzavření veřejnoprávních smluv o partnerství

- d) organizační záležitosti – zvolení starosty, místostarosty, zřízení a zvolení členů rady obce, odsouhlasení zřízení obecní policie, rozdělení funkcí zastupitelů, udělení čestných občanství a cen obce, vyhlášení místního referenda a vydávání obecně závazných vyhlášek obce

Z uvedeného vyplývá, že zastupitelstvo obce má široké a rozsáhlé pravomoci, ze kterých samozřejmě vycházejí i rozsáhlé odpovědnosti.¹³ Zákon dovoluje přenechat určité kompetence na radu obce, pokud je zastupitelstvem zřízena.

Rada obce

Výkonným orgánem obcí je rada obce. Pokud plní rada obce pravomoci a úkoly v samostatné působnosti, je ze svých rozhodnutí odpovědná zastupitelstvu obce. V rámci přenesené působnosti (tedy přenechání výkonu státní správy na územní samosprávu) rozhoduje na základě příslušných zákonů.

Rada obce se nevolí, jestliže zastupitelstvo obce je menší než 15 členů. Počet členů rady obce je lichý a je složena ze starosty, místostarosty (případně místostarostů, pokud má obec více jak jednoho zástupce) a z dalších členů. Oproti jednání zastupitelstva obce, zasedání rady obce je neveřejné, je však možné přizvat na její jednání člena zastupitelstva vyžadují-li to okolnosti. Rozhodnutí rady obce je přijato usnesením nadpoloviční většiny jejích členů.

Rada obce zejména:

- a) Přípravuje, před schvaluje materiály pro jednání zastupitelstva obce
- b) Zabezpečuje plnění usnesení zastupitelstva obce
- c) Rozhoduje o uzavírání nájemních, pachtovních smluv a smluv o výpůjčce
- d) Plní funkci zakladatele nebo zřizovatele obecních organizací – řídí organizační složky
- e) Schvaluje organizační řád obecního úřadu – jmenuje na návrh tajemníka úřadu vedoucí odborů, schvaluje počet zaměstnanců příslušných odborů, jmenuje jednatele obecních organizací

¹³ PEKOVÁ, J., JETMAR, M., TOTH, P. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. 2019

Pokud je radou obce předána rozhodovací pravomoc na obecní úřad, může vyvstat problém s možností zapojení občanů do veřejné kontroly. Tímto krokem je tak zvýšeno postavení samotného úřadu.

Výbory a komise obce

V obou případech se jedná o iniciativní a poradní orgány, které mohou být zřízeny.

Zřízení výborů podněcuje zastupitelstvo obce, které také určuje jejich počet. Jediné výbory, které musí být ze zákona zřízeny, jsou výbor kontrolní, finanční a za předpokladu, že se v obci hlásí minimálně 10 % obyvatel k určité národnostní menšině, tak je nutné zřídit i výbor pro národnostní menšiny. Předseda výboru je vždy volen z řad zastupitelů, výjimku představuje předseda osadního výboru (osadní výbor může být zřízen např. k odlehle místní části obce). Výbory plní úkoly, které jim jsou uloženy zastupitelstvem obce, s tím, že finanční výbor především kontroluje řádné hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce. Kontrolní výbor dohlíží na plnění usnesení zastupitelstva a rady obce včetně dodržování právních norem.

Zřízení komise je v kompetenci rady obce a předsedou komise je většinou zvolen člen zastupitelstva. Ze své činnosti jsou komise odpovědné radě obce a mají za úkol posuzovat, doporučovat, navrhovat dílčí odborné návrhy propojené s chodem obce. Jejich rozhodnutí jsou však bez pravomocného rozhodovacího aktu, který tak nadále zůstává na radě nebo zastupitelstvu obce.

Starosta obce

Starosta obce je zvolen z řad zastupitelů zpravidla na první schůzi ustavujícího zasedání zastupitelstva obce absolutní většinou. Z pohledu územní samosprávy starosta jedná jménem obce, zastupuje ji navenek a ze své činnosti je odpovědný zastupitelstvu, ale nemá povahu statutárního orgánu.¹⁴ Je tedy nezbytné, aby své kroky měl předschválené od rady nebo zastupitelstva obce. Hlavním úkolem starosty je připravovat, svolávat a vést zasedání zastupitelstva obce. Odpovídá za včasné každoroční objednání a provedení auditu hospodaření obce. Starosta mimo jiné může vykonávat pravomoci rady obce, pokud rada

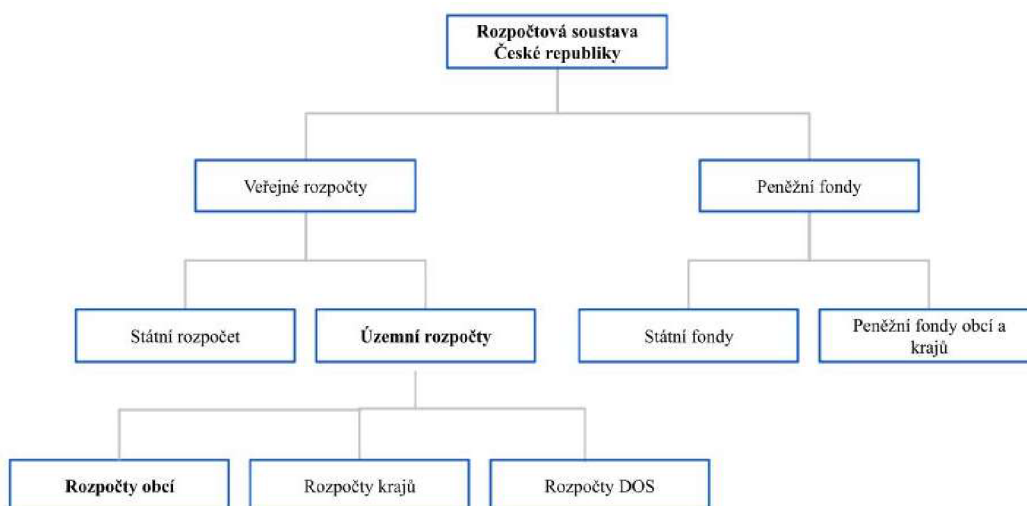
¹⁴ BALÍK, S. *Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky*. 2009

obce není zvolena. Plní úlohu zaměstnavatele a zabezpečuje výkon přenesené působnosti, pokud není zřízena funkce tajemníka úřadu a odpovídá za informovanost veřejnosti o činnosti obce.¹⁵

3.2.2 Rozpočty územních samospráv

Hospodaření obcí podle vlastního rozpočtu je primárně zakotveno v zákoně o obcích. Při plnění jednotlivých úkolů územních samospráv, ať v samostatné nebo přenesené působnosti, jsou nezbytným nástrojem sestavené obecní rozpočty. Obecní i krajské rozpočty se tak staly nedílnou a nepostradatelnou součástí rozpočtové soustavy České republiky.

Obrázek 3 – Územní samosprávy v rozpočtové soustavě České republiky

zdroj: PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru; vlastní zpracování

I přesto, že samostatná působnost obcí je vymezena určitým druhem autonomie, obce nejsou zcela finančně nezávislé a dochází zde k propojení a provázání se státní finanční politikou. Vznikají zde určité finanční vazby, které jsou koordinovány státem a musí být v souladu s koncepcí hospodářské a stabilizační politiky státu. Tyto vazby jsou zejména určeny zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní.

¹⁵ PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011

Rozpočet obce je finanční plán na kalendářní rok, který obsahuje příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace s návazností na komunální politiku. Rozpočet se tím stává nástrojem řízení dané územní samosprávy a napomáhá k prosazování municipální politiky, určuje priority, jakým směrem se daná obec bude nadále ubírat. Jedná se o nástroj, který realizuje vize udržitelného sociálně-ekonomického rozvoje území a přispívají k prosazování regionálních či lokálních preferencí obyvatelstva, které žije v daném území. Rozpočty ÚSC plní různorodé potřeby, ale funkce z nich vyplývající mají všechny společné.

Rozhodovací funkce udává směr vývoje komunální politiky. Jakým proudem se bude vyvíjet rozvoj obce, do jakých veřejně poskytovaných služeb a statků bude obec investovat své finanční prostředky a jak bude spravovat své nemovitosti.

Řídící funkce zastupuje rozhodnutí, jak budou finanční prostředky municipalit rozděleny mezi obecní organizace – kolik prostředků dostane např. mateřská nebo základní škola.

Kontrolní funkce zabezpečuje kontrolu vynaložených prostředků. Kdo a jaké množství kapitálu (peněz) vynaložil na určitý účel.

Informační funkce poskytuje důkladný přehled o tom, co chce obec v následujícím roce uskutečnit a zároveň poskytuje informace pro výše uvedené další funkce.¹⁶

Rozpočet obce je schvalován jako vyrovnaný. To znamená, že jsou tolerovány pouze takové výdaje, které jsou kryty reálně očekávanými příjmy. Rozpočet může však být schválen jako přebytkový nebo schodkový. Schodek je nutné mít uhrazen buď finančními prostředky z minulých let, tedy existujícími rezervami, nebo smluvně ošetřen poskytnutou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo prodejem komunálních dluhopisů.¹⁷

Při schvalování rozpočtu se vychází ze střednědobého výhledu, který obsahuje souhrnné základní údaje o příjmech, výdajích, dlouhodobých závazcích a pohledávkách, finančních zdrojích a dlouhodobě plánovaných záměrech obce.

Rozpočet obce prochází tzv. rozpočtovým procesem (více kapitola 3.4), který se skládá z jednotlivých etap a převážně zahrnuje období 1,5-2 roky. Jedná se o etapy sestavení

¹⁶ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAJTOVÁ, A. et al. *Veřejné finance*. 2010

¹⁷ Zákon č. 250/2000 Sb. *Zákon o rozpočtových pravidlech ÚSC*

samotného návrhu a jeho projednávání v různých instancích, schválení radou i zastupitelstvem obce, plnění v průběhu roku, průběžnou i závěrečnou kontrolu až po sestavení, projednání a schválení závěrečného účtu hospodaření. Celý rozpočtový proces podléhá zásadě publicity – tedy zveřejnění na úředních deskách obcí, v tisku i webových stránkách.

Pro přehlednost, plánování, porovnání či statistické účely se v rozpočtech (v celých rozpočtových soustavách) využívá závazných třídění příjmů a výdajů, a to nejen na území České republiky, ale také v rámci Evropské unie. Jedním z nejvýznamnějších třídění, je členění podle rozpočtové skladby.¹⁸

¹⁸ PEKOVÁ, J., JETMAR, M., TOTH, P. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. 2019

3.3 Finanční hospodaření územních jednotek

Územní celky jsou autonomními subjekty, které spravují své území podle svého uvážení, avšak v mezích stanovených zákonem. K rozvoji vymezené oblasti je zapotřebí finančních prostředků, aby mohla být zajištěna potřebná distribuce veřejných statků a služeb obyvatelům obcí. Municipalities však v tomto ohledu nejsou zcela samostatné, jak by se na první pohled mohlo zdát, a je zde nezbytný zásah státu, který lokálním samosprávám finanční prostředky za stanovených podmínek poskytne nebo přerozdělí z finančních zdrojů veřejných rozpočtů.¹⁹ Hospodaření nejen s veřejnými prostředky, ale s celým majetkem územní jednotky spadá do samostatné působnosti obce. Je však nejen finanční provázaností se státním rozpočtem, ale také z pohledu dozorování vyšší správní instance kontrolováno a monitorováno.

3.3.1 Fiskální federalismus

Teorie fiskálního federalismu je zaměřena nejen na finanční vazby mezi veřejnými rozpočty, ale také je propojena s procesy decentralizace a dekoncentrace veřejné správy. Rozpracovává celkovou myšlenku regionální politiky od konce druhé světové války a přispěla tak ke změně v postavení územní samosprávy. Zabývá se optimálním využitím funkcí veřejných prostředků na jednotlivých vládních úrovních včetně územní a rozvíjí potřebu decentralizace, tak aby vedla k vyšší efektivnosti a stabilizaci lokální ekonomiky.

Vycházíme-li z teorie, že veřejné rozpočty plní funkci alokační, stabilizační a redistribuční, teorie fiskálního federalismu tyto funkce přenáší decentralizací a dekoncentrací na nižší vládní úrovně, tj. obce, kraje, a zpracovává otázku, zda má být využito k financování veřejných statků a služeb prostředků ze státního rozpočtu nebo z rozpočtů územních samospráv. Podle Musgrava „*klasická teorie fiskálního federalismu bere v úvahu analýzu prospěchu, tzn. kdo má prospěch z veřejného zabezpečování a financování veřejných statků, zda obyvatelstvo celého státu, nebo obyvatelstvo určitého regionu nebo obce*“.²⁰

V řadě demokratických států se tak využívá kombinace částečné decentralizace veřejných výdajů a veřejných příjmů. Teorie vysvětluje, jaké příjmy, převážně daňového

¹⁹ BAILEY, S. J. *Local Government Economics, Principles and Practice*. 1999

²⁰ MUSGRAVE, R. A., MUSGRAVE, P. B. *Veřejné finance*. 1994.

charakteru, je žádoucí a vhodné převést do rozpočtů územních samospráv, aby byla zajištěna tak jejich příjmová stabilita.²¹ Vzhledem k tomu, že daňové příjmy jsou rozhodujícími inkasy veřejných rozpočtů, záleží na vymezení v zákoně, do kterých rozpočtů výnos určité daně bude plynout.

3.3.2 Rozpočtové určení daní

Jak vyplývá z výše uvedeného, rozpočtové určení daní vychází z tzv. teorie fiskálního federalismu, kdy na obecní samosprávy je převedena, přenesena pravomoc z ústřední vlády a zároveň jsou jím poskytnuty, přerozděleny finanční prostředky ze státního rozpočtu na plnění těchto svěřených úkolů a pravomocí. Na území České republiky o této skutečnosti je možné hovořit od roku 1989, potažmo od roku 1993, tj. s obnovením demokracie a vznikem samostatného českého státu. Od této doby se stále zvyšující tendence zabezpečit finanční autonomii územních celků a tomu odpovídají i rozsáhlé daňové reformy a změny v rozpočtových pravidlech.

Největší a nejzásadnější změny nastaly od roku 2001, kdy stoupl v platnost nový zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (o rozpočtovém určení daní). Od této doby se daňové příjmy územních celků dělí na daně výlučné a sdílené. Výlučné daně plynou celé zpět do rozpočtu územnímu celku, oproti tomu daně sdílené se přerozdělují ve výši, která odpovídá procentnímu podílu na celostátním hrubém výnosu daní.²² Zákon od své účinnosti prošel řadou změn. Měnila se nejen procenta z výnosu sdílených daní, ale i počet a váha jednotlivých kritérií, která výši přerozdělených daní ovlivňuje (tabulka č. 1 a č. 2).

Mezi výlučné – svěřené daně, které se celé zpět vracejí do obecních rozpočtů, řadíme daň z nemovitých věcí a daň z příjmů právnických osob hrazené obcemi. U těchto dvou daní vycházíme z toho, že celková vybraná částka z těchto daní se neodvádí do státního rozpočtu, ale do rozpočtů územních jednotek na jejichž území byla daň vybrána. Jedná se tedy o výlučný příjem obce, který územní jednotky každý rok zahrnují do svých rozpočtů a počítají s jeho celkovou výší.

²¹ JÍLEK, M. *Fiskální decentralizace, teorie a empirie*. 2008

²² Zákon č. 243/2000 Sb. *Zákon o rozpočtovém určení daní*

Do sdílených daní jsou zahrnuty daň z přidané hodnoty (DPH), daň z příjmů fyzických osob jak ze samostatné výdělečné činnosti, tak z činnosti závislé a vybírané srážkou, daň z příjmů právnických osob (bez daně hrazené územními jednotkami). Celkově vybraná částka z těchto daní plyne do státního rozpočtu, kde následuje přerozdělení podle podmínek stanovených v zákoně do jednotlivých rozpočtů územních samospráv.

Tabulka 1 – Vývoj podílu územních samospráv na sdílených daních

Sdílená daň	2001-2007	2008-2012	2013-2015	2016	2017	2018-2020	od r. 2021
DPH	20,59 %	21,40 %	20,83 %	20,83 %	21,40 %	23,58 %	25,84 %
DPFO (z příznání)	20,59 %	21,40 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	25,84 %
DPFO (záv. činnost)	20,59 %	21,40 %	22,87 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	25,84 %
DPFO (vybíraná srážkou)	20,59 %	21,40 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	25,84 %
DPPO	20,59 %	21,40 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	23,58 %	25,84 %

zdroj: DVS.cz deník veřejné správy – Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací [Online]; vlastní zpracování

Zapojení sdílených daní přispělo k větší ekonomické stabilitě obecních rozpočtů a možnosti větší předvídatelnosti příjmů, což obcím umožnilo i zlepšit proces plánování. Vyvstaly však problémy s tím, že malé obce skončily ve velké nevýhodě. Byl na ně kladen tlak na jejich slučování, potažmo se rozpoutal boj o každého nového obyvatele. Proto se přistoupilo k navýšení počtu kritérií, které by problém malých obcí a přetahování obyvatel odstranil. Naopak začal být kladen důraz na to, aby obce začali vkládat svou soustředěnost i na jiné faktory, než je samotný počet obyvatel.

Tabulka 2 – Vývoj vah jednotlivých kritérií

2001-2007		2008-2012		2013-2017		Od roku 2018	
Počet obyv. upravený přepočítac. koefic.	100 %	Rozloha k. ú. (celk. rozloha)	3 %	Rozloha k. ú. (max. 10 ha na obyv.)	3 %	Rozloha k. ú. (max. 10 ha na obyv.)	3 %
		Prostý počet obyvatel	3 %	Prostý počet obyvatel	10 %	Prostý počet obyvatel	10 %
		Počet obyv. upravený přepočítac. koefic.	94 %	Počet obyv. upravený přepočítac. koefic.	80 %	Počet obyv. upravený přepočítac. koefic.	78 %
		Počet dětí v MŠ a ZŠ	0 %	Počet dětí v MŠ a ZŠ	7 %	Počet dětí v MŠ a ZŠ	9 %
Celkem	100 %	Celkem	100 %	Celkem	100 %	Celkem	100 %

zdroj: DVS.cz deník veřejné správy – Financování obcí v ČR – současný stav a další vývoj RUD a dotací [Online]; vlastní zpracování

3.3.3 Monitoring hospodaření

Finanční provázaností rozpočtů územních celků se státním rozpočtem využívá stát svou pravomoc a nakládání s finančními prostředky obcí sleduje a kontroluje. Není však dohlížena – monitorována pouze finanční stránka hospodaření, ale také nakládání a hospodaření s obecním majetkem včetně sledování výše zadlužení.

Monitoring hospodaření provádí Ministerstvo financí České republiky na základě usnesení vlády ze dne 12. prosince 2008 (včetně přijatých změn usnesení). Monitoring napomáhá k hodnocení hospodářské situace obcí a krajů, prostřednictvím sledování soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU), které vycházejí z finančních a účetních výkazů. Soustava obsahuje patnáct informativních a tři monitorující ukazatele.²³

Mezi monitorující ukazatele spadá pravidlo rozpočtové odpovědnosti, které dohlíží na podíl dluhu k průměru příjmů za poslední 4 roky. Jeho hodnota by neměla překročit 60% hranici. Druhým pravidlem je podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, který zachycuje míru

²³ Ministerstvo financí ČR – usnesení vlády ze dne 23. 10. 2017 č. 742 – přidání do monitorujících ukazatelů pravidlo rozpočtové odpovědnosti pro ÚSC

zadlužení majetku, tj. jak velký podíl aktiv je kryt cizími zdroji. Hodnota by měla být v hranici 25 %. Posledním monitorujícím ukazatelem je celková likvidita, která vyjadřuje podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Hodnota celkové likvidity by neměla být nižší než 1, pak by mohla nastat situace, že obec nebude schopna dostát svým krátkodobým závazkům.

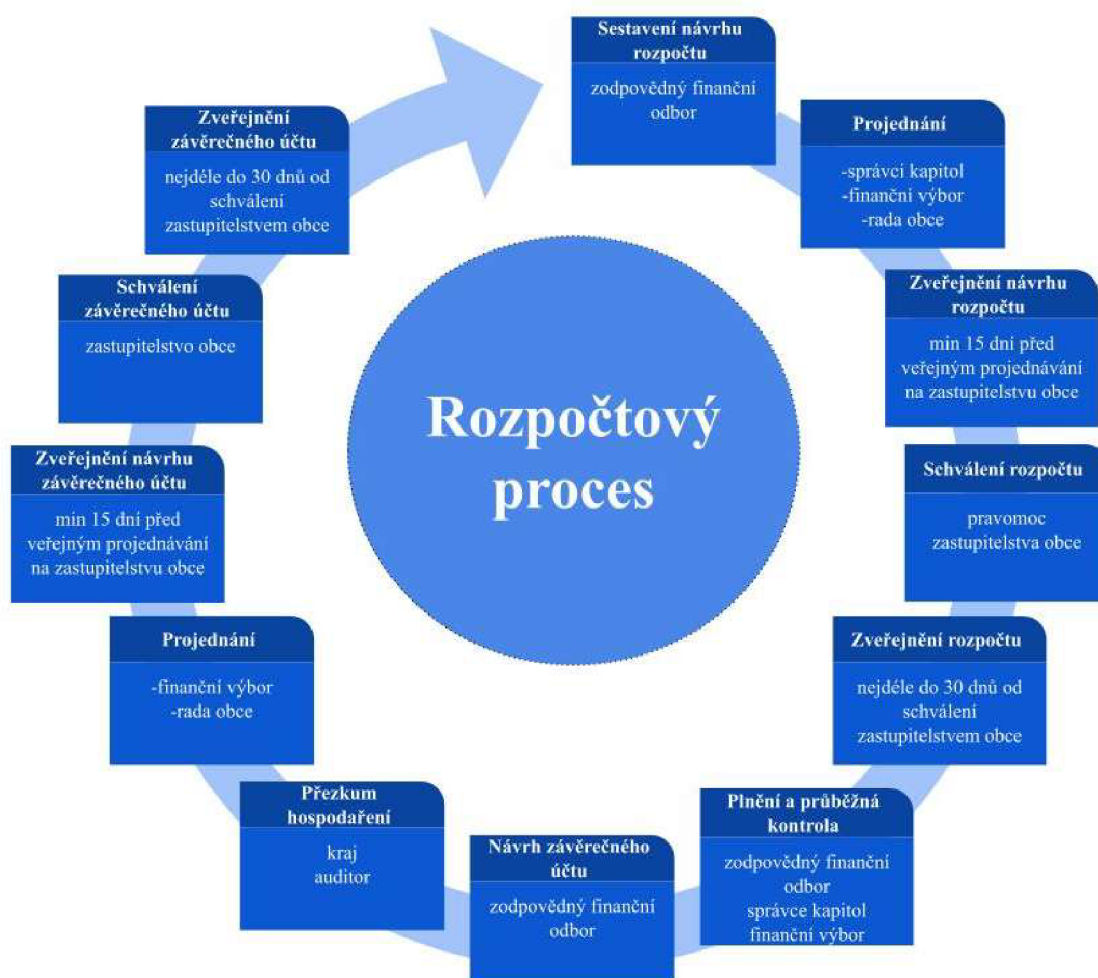
Překročení udávaných hodnot má upozornit na možnost hospodářských problémů, neznamená, že by se obec vyskytla v tíživých finančních situacích. Podle procesního postupu: *“budou dotčené obce písemně osloveny ministerstvem o podání zdůvodnění a vysvětlení vzniklého stavu se stanoviskem zastupitelstva obce. Obcím, u nichž budou i po vyhodnocení všech dostupných podkladů identifikovány vážné problémy s jejich platební schopností, bude ze strany Ministerstva financí, ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, nabídnuta pomoc, spočívající v analýze vzniklých problémů a návrhu doporučení, jak postupovat při jejich řešení.”*²⁴

²⁴Ministerstvo financí ČR mfcf.cz: *Monitoring hospodaření obcí: Monitoring hospodaření obcí - soustava informativních a monitorujících ukazatelů* [Online]

3.4 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces je souhrn činností a rozhodnutí rozdělených do jednotlivých etap finančního plánování, jejichž výsledkem je sestavený konkrétní obecní rozpočet.²⁵ Součástí rozpočtového procesu je i sestavení a schválení závěrečného účtu obce a přezkoumání hospodaření. Tím se celý rozpočtový proces po téměř 2 letech uzavírá.

Obrázek 4 – Posloupnost rozpočtového procesu

zdroj: SEDMIHRADSKÁ, L. *Rozpočtový proces obcí*. 2015; vlastní zpracování

²⁵ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAJTOVÁ, A. et al. *Veřejné finance*. 2010

3.4.1 Návrh a projednání rozpočtu

Za sestavení návrhu rozpočtu je odpovědný finanční odbor obecního úřadu (ekonomický odbor, účetní, rozpočtář, starosta atd.), záleží na velikosti územní jednotky a podmínkách v dané obci. Sestavení návrhu obecního rozpočtu začíná převážně v polovině roku, tak aby od září mohl začít jeho projednací proces. Rozpočtovaný návrh kapitol je projednáván s jednotlivými správci kapitol rozpočtu, tedy vedoucími příslušných odborů, jednatelem nebo ředitelem příspěvkových organizací, a je diskutována a upravována míra reálnosti návrhu podle jejich představ a možností čerpání dotací. Po takto prodiskutovaném návrhu se proces přesouvá k projednávání vytvořeného návrhu rozpočtu na výkonné orgány obce.

Projednávání pokračuje v posouzení návrhu finančním výborem zastupitelstva obce se souhlasným, nesouhlasným nebo doporučujícím stanoviskem. V případě doporučení na změny finanční výbor může již konkrétní změny navrhnout a ty jsou společně s návrhem rozpočtu předloženy k projednání v radě obce. Po odsouhlasení návrhu rozpočtu radou obce platí, že návrh rozpočtu na příslušný kalendářní rok je nezbytné zveřejnit na úřední desce příslušné municipální jednotky po dobu minimálně 15 dní před veřejným projednáváním v zastupitelstvu obce. Ke zveřejněnému návrhu rozpočtu mohou občané obce uplatnit písemné připomínky nebo se osobně vyjádřit při jeho projednávání na zastupitelstvu obce.²⁶

3.4.2 Schválení a realizace rozpočtu

Rozpočet je schválen až na základě rozhodnutí zastupitelstva obce, které jako jediný orgán obce má tuto výhradní pravomoc. Při schvalování návrhu rozpočtu se především dozírá na objem a strukturu příjmů a výdajů, na možné změny v rozpočtovém určení daní nebo ve vyrovnávání případného schodku rozpočtu. V rámci veřejného projednávání se mohou nejen zastupitelé, ale i občané vyjadřovat a nabízet možné alternativy řešení územního rozpočtu. Ve většině případů se jedná o návrhy v přesunech mezi jednotlivými řádky rozpočtu, ne však v samotné výši plánovaných příjmů a výdajů. Pokud by návrh rozpočtu nebyl zastupiteli schválen, je vrácen k přepracování a musí být znovu projednáván finančním výborem i radou města. Povinné zveřejnění se týká i takto upraveného návrhu,

²⁶ VOJTÍŠKOVÁ, M. *Finanční hospodaření obce a jeho přezkoumávání: praktický průvodce a rádce úředníka*. 2019

který bude opět projednáván zastupitelstvem obce. Za předpokladu, že ani po projednaných změnách nebude návrh nového rozpočtu zastupitelstvem schválen do konce roku, municipální jednotka musí hospodařit od 1. ledna v tzv. rozpočtovém provizoriu (kapitola 3.4.4). Jakmile však návrh rozpočtu projde schvalovacím procesem v zastupitelstvu obce v řádném termínu do konce roku, jedná se již o schválený rozpočet na nový kalendářní rok a takto schválený rozpočet obce musí být zveřejněn na úřední desce nejpozději do 30 dnů od jeho schválení.

Realizace rozpočtu probíhá v průběhu kalendářního roku, na který byl rozpočet schválen. Realizací je míněno jeho plnění, respektive čerpání finančních prostředků a jeho průběžná kontrola. Za plnění rozpočtu jako finančního plánu je zodpovědný finanční odbor obce. Za kapitolní plnění a čerpání rozpočtu odpovídají jednotliví správci kapitol – např. vedoucí odboru, vedoucí projektu atd. Pokud v průběhu roku a čerpání obecního rozpočtu dojde ke změně rozpočtovaných příjmů a výdajů, je nezbytné takovéto změny do schváleného rozpočtu obce doplnit. Neobejde se to však bez opětovného schvalovacího procesu, který se nazývá rozpočtové opatření (kapitola 3.4.4).

3.4.3 Kontrola a závěrečný účet obce

V průběhu roku jednotliví správci kapitol i finanční odbor zabezpečují průběžnou kontrolu plnění a čerpání rozpočtu obce. Kontrolou se zabývají nejen volené orgány obce (rada a zastupitelstvo obce), ale také její poradní orgány (např. finanční výbor). Určitou formu průběžné kontroly zastávají i samotní občané obce, kteří mají možnost nahlížet do čerpání obecních financí.

Po ukončení rozpočtovaného období, tj. daného rozpočtovaného roku, je důležitá konečná kontrola plnění rozpočtu a sestavení skutečné bilance hospodaření s finančními prostředky, tzn. sestavení závěrečného účtu obce. Návrh závěrečného účtu obce sestavuje stejně jako návrh rozpočtu finanční odbor (ekonomický odbor, účet, rozpočtář, starosta atd.) Zákon (č. 250/2000 Sb.) ÚSC ukládá, jaké údaje plnění rozpočtu musejí být součástí závěrečného účtu. Z praktického hlediska se vychází z účetní závěrky, která zákonem uložené informace obsahuje, a obce ji k závěrečnému účtu přikládají.²⁷ Ze stejného zákona také vychází povinnost obcí nechat si své hospodaření – plnění rozpočtu – přezkoumat.

²⁷ SCHNEIDEROVÁ, I., TOCAUER M. *Rozpočet a rozpočtový proces 2019*. 2019

Přezkoumání provádí buď nadřízený vyšší územně samosprávný celek (kraj) nebo externí auditorská společnost. Kontrolor zpracuje výslednou zprávu, která je součástí závěrečného účtu obce. Tímto způsobem ucelený návrh závěrečného účtu obce se projednává opět v orgánech obce a před samotným projednáváním v zastupitelstvu je nutné, aby byl návrh závěrečného účtu včetně příloh opět minimálně 15 dnů před zasedáním vyvěšen na úřední desce obce. Schválením závěrečného účtu zastupitelstvem obce je uzavřen rozpočtový proces za dané kalendářní období a závěrečný účet je nutné vyvěsit na úřední desku nejpozději do 30 dnů od jeho schválení. Na úřední desce je závěrečný účet publikován po celou dobu, než bude schválen nový závěrečný účet.

3.4.4 Rozpočtové provizorium a opatření

Rozpočtovým provizoriem rozumíme způsob hospodaření určité územní jednotky. Hospodaření podle rozpočtového provizoria vzniká, pokud do 31. 12. stávajícího roku nebyl schválen zastupitelstvem obce rozpočet na rok následující²⁸. Vzhledem ke skutečnostem, že územní samospráva nemá zákonem stanoveny podmínky provizoria, je žádoucí, aby do 31. 12. byla zastupitelstvem obce pravidla pro hospodaření v provizoriu přijata. Pokud by zastupitelé pravidla provizoria neodsouhlasili, jednalo by se o porušení rozpočtové kázně. Pravidla umožňují zabezpečit chod úřadu, plnění smluvních i finančních závazků nebo pracovněprávních závazků. Nesmí ovšem měsíční výdaje překročit $\frac{1}{12}$ výdajů rozpočtu schváleného pro předešlý rozpočtový rok.

Rozpočtové opatření zabezpečuje územnímu celku možnost změnit v průběhu rozpočtového roku schválený rozpočet. Schválený rozpočet může být změněn z důvodu organizačních změn (změn organizace hospodaření), metodických změn (změny právních norem) nebo věcných změn, které působí na plnění příjmů a výdajů. Z praktického hlediska se jedná o změny např.: přesuny z jedné položky na položku odlišnou u jednotlivých příjmů nebo výdajů, přijetí nových příjmů na uhrazení nových rozpočtových výdajů (přijata účelová dotace) nebo snížení výdajů (ohrožený příjem finančních prostředků na uhrazení konkrétních výdajů). Jednotlivá schválená rozpočtová opatření jsou chronologicky číslována a podléhají principu publicity jako samotný rozpočet obce.

²⁸ ŘEZNÍČKOVÁ, K., *Financování a hospodaření územních samosprávných celků*. 2019

3.5 Rozpočtová skladba

Třídění příjmů a výdajů podle rozpočtové skladby zabezpečuje systematické, jednotné a přehledné členění, které zajišťuje průhlednost rozpočtového hospodaření a tím pádem i snadnější kontrolu. Je tím zabezpečena možnost zjistit analytické²⁹ informace v celé rozpočtové soustavě v čase i prostoru na mezinárodní úrovni. Rozpočtová skladba je stanovena na základě vyhlášky Ministerstva financí ČR č. 412/2021 Sb.

3.5.1 Funkce a zásady rozpočtové skladby

Rozpočtová skladba upravuje členění všech peněžních operací, které však nesouvisejí s podnikatelskou činností, ale jsou vázány na operace s veřejnými prostředky.³⁰ Je založena na principu připsání a odepsání peněžních prostředků na bankovních účtech a umožňuje třídění příjmů a výdajů na návratné a nenávratné povahy. Napomáhá k přesnější analýze hospodaření a krytí schodku příslušného veřejného rozpočtu.

U rozpočtové skladby rozlišujeme pět zásad.

Jednotnost je určena k tomu, aby každá z položek měla na všech úrovních veřejných rozpočtů jednotnou identifikaci.

Kompatibilita je svázána s možností porovnání rozpočtů na mezinárodních úrovních.

Srozumitelnost definuje přesná a jasná pravidla třídění.

Stabilita se používá v případě finančních analýz, např. rating obcí, žádostí o úvěry.

Závaznost, tzn. třídění položek rozpočtů je závazné pro jednotlivé úrovně veřejných rozpočtů.

3.5.2 Hlediska třídění rozpočtové skladby

Územní rozpočty své příjmy a výdaje závazně a systematicky třídí z různých hledisek. Z pohledu nejdůležitějších se jedná o čtyři hlediska třídění – druhové, odvětvové, odpovědnostní a konsolidační. Další hlediska rozpočtového třídění jsou doporučená – zdrojové, doplňkové, programové, účelové, strukturální a transferové. Opravdu závazná a povinná třídění pro obecní rozpočty jsou třídění druhová a odvětvová.

²⁹ MÁČE, M., *Finanční účetnictví veřejného sektoru*. 2018

³⁰ LORENC, J., KAŠPÁRKOVÁ, J. *Rozpočtová skladba 2007 pro územní samosprávné celky*. 2006

Druhové třídění

Druhovému třídění podléhají všechny peněžní operace, které umožňují propojení na účetnictví a jsou důležitou součástí rozpočtové politiky. Peněžní operace jsou členěny na tři základní okruhy (třídy) – příjmy, výdaje, financování (pozn. financování představuje způsob krytí schodku nebo využití přebytku hospodaření veřejných rozpočtů), a podle kritérií, zda se jedná např. o inkaso (příjem) nebo platbu (výdaj), nenávratnou či návratnou finanční operaci, domácí nebo zahraniční platbu atd.

Tabulka 3 – Druhové členění finančních prostředků

Příjmy	1. třída	Daňové příjmy
	2. třída	Nedaňové příjmy
	3. třída	Kapitálové příjmy
	4. třída	Přijaté dotace (transfery)
Výdaje	5. třída	Běžné výdaje
	6. třída	Kapitálové výdaje
Financující operace	8. třída	Financování

zdroj: vlastní zpracování

Následuje u jednotlivých tříd podrobnější členění až na čtyřmístné zařazení.

Třídy (x) → podseskupení položek (xx) → seskupení položek (xxx) → položky (xxxx)

Příklad členění příjmů dle druhového třídění:

Třída: 1 Daňové příjmy → 11 Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů → 111 Daně z příjmů fyzických osob → 1111 Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti³¹

Příklad členění výdajů dle druhového třídění:

Třída: 5 Běžné výdaje → 50 Platy a obdobné a související výdaje → 501 Platy → 5011 Platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech

Odvětvové třídění

Tak jako druhové i odvětvové třídění je pro územní samosprávy závazné a povinné. Vztah odvětvového třídění je pojen se souvislostí, do jakých oblastí jsou dané finanční

³¹ SCHNEIDEROVÁ, I., TOCAUER M. *Rozpočtová skladba 2017*. 2017

prostředky z územních rozpočtů vynakládány³² a podléhají mu veškeré nenávratné výdaje. Z příjmů se takto člení pouze nedaňová a kapitálová inkasa územních samospráv.³³ Opět je zde používáno podrobné čtyřmístné rozdělení, tentokrát však na:

Skupiny (x) → oddíly (xx) → pododdíly (xxx) → paragrafy (xxxx)

Odvětvové třídění rozlišuje šest konkrétních skupin členění – zemědělství a lesní hospodářství, průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, služby pro obyvatelstvo, sociální věci a politika zaměstnanosti, bezpečnost státu a právní ochrana a poslední všeobecná veřejná správa a služby.

Příklad členění výdajů dle odvětvového třídění:

Skupina: 3 Služby pro obyvatelstvo → 31 Vzdělání → 311 Zařízení pro předškolní výchovy a základního vzdělávání → 3111 Předškolní zařízení

Odpovědnostní třídění

Třídění odpovědnostní je pojeno s kapitolní neboli organizační odpovědností. Třídění je pro obce a kraje nepovinné, je v pravomoci samospráv této možnosti třídění využít. Členění se týká závazně státního rozpočtu, avšak této možnosti dále využívají municipality s větší organizační strukturou, kdy je stanovena odpovědná osoba (správce) za příslušnou kapitolu územního rozpočtu.

Příklad členění státního rozpočtu:

- 301 Kancelář prezidenta republiky
- 302 Poslanecká sněmovna Parlamentu
- 303 Senát Parlamentu

³² PEKOVÁ, J., JETMAR, M., TOTH, P. *Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR*. 2019

³³ Vyhláška č. 412/2021 Sb. o rozpočtové skladbě

Příklad členění územního rozpočtu:³⁴

- 11 Odbor sociálních věcí
- 22 Finanční odbor
- 23 Odbor životního prostředí
- 26 Odbor správy majetku

Konsolidační třídění

Třídění umožňuje přístup k informacím, jakým způsobem se převádějí finanční prostředky uvnitř veřejných rozpočtů, tzn. mezi kterými rozpočty se finance navzájem přesouvají, např. převod prostředků mezi obcí a krajem. Prvkem třídění jsou záznamové jednotky, které zamezují duplicitě rozpočtovaných finančních operací prostřednictvím interních transferů mezi fondy, korekci příjmů z jedné strany a korekci výdajů ze strany druhé.³⁵

³⁴ Rozpočet Města Turnova

³⁵ PEKOVÁ, J. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. 2011

3.6 Municipální příjmy

Příjmy územních jednotek jsou rozmanité a je možné je členit podle různých specifik, záleží, jak na příjmy je nahlíženo, z jakých zdrojů pochází nebo jaký plní účel. Závazné je však členění podle rozpočtové skladby (kapitola 3.5). Pohledem fiskálního federalismu je vhodné, aby příjmy samosprávných celků byly dostatečně výnosné, závislé na aktivitě obce, rovnoměrně rozloženy, plánované a administrativně nenáročné.³⁶ Ze všech možných nahlížených úhlů se jedná o finanční zdroje, kterými územní samospráva financují své aktivity. Z globálního hlediska je zde patrná tendence příjmy samosprávných celků podporovat a zajišťovat tak co možná nejvyšší nezávislost na státním příspěvku a finanční soběstačnost. Obecně je možné příjmy obcí rozdělit na nenávratné – neúvěrové příjmy, a návratné, tj. úvěrové příjmy. Z pohledu, jakých obecních aktivit se příjmy týkají, je možné použít třídění na běžné, každoročně opakující se příjmy nebo kapitálové, které se vztahují k jednorázové potřebě.

3.6.1 Nenávratné a návratné příjmy

Příjmy nenávratné povahy jsou nejdůležitějším zdrojem příjmů do územních rozpočtů, prostřednictvím kterých jsou financovány potřeby lokálních a regionálních samospráv. Jedná se o finanční vztahy založené na nenávratnosti, neekvivalentnosti a nedobrovolnosti různých subjektů, které platby do rozpočtů územních celků zasílají sami nebo prostřednictvím rozpočtové soustavy ČR. Typickým příkladem nenávratných příjmů jsou daně včetně místních daní (místních poplatků), z prodeje či pronájmu municipálního majetku nebo přijaté dotace ať již z rozpočtové soustavy nebo od jiných subjektů.

Návratné příjmy obecních rozpočtů jsou převážně čerpané bankovní úvěry na zajištění investičních aktivit obce, příjmy z vydaných komunálních obligací anebo půjčky od jiných subjektů v rámci rozpočtové soustavy. Návratné příjmy by bezpochyby měly být používány plánovitě se souhlasem a zdůvodněním finančního managementu, respektive finančního odboru, finančního výboru, rady obce, tak aby zastupitelstvo obce potřebné kroky k získání návratných příjmů schválilo i s ohledem na budoucí generace.

³⁶ STIGLITZ, J. E. *Economics of the public sector*. 2000.

3.6.2 Běžné příjmy

Členění příjmů na běžné a kapitálové je z pohledu územních rozpočtů nejběžnější členění, jelikož vypovídá o tom, jaký vztah má příjem ke komunálním aktivitám obce.

Běžné příjmy jsou příjmy, které se každý rok opakují většinou ve stejné nebo drobně odlišné struktuře a podobné výši. Příjmy jsou určeny na hrazení provozních výdajů na zabezpečení chodu a poskytování lokálních potřeb – veřejně poskytovaných statků a služeb územní samosprávou. Podle charakteru příjmy rozlišujeme na daňové a nedaňové příjmy.

Daňové příjmy

Příjmy nenávratného charakteru, prostřednictvím kterých obecní rozpočty získají více jak $\frac{2}{3}$ svých celkových příjmů. Tyto příjmy plynou do územních rozpočtů prostřednictvím přerozdělování peněz ze státního rozpočtu na základě zákona (kapitola 3.3.2) a nejsou žádným způsobem účelově vázané.³⁷ Územní samospráva si sama určuje, jakým způsobem a na jaký účel přijaté finance použije. Rozpočtová skladba určuje obcím závazně rozčleňovat daňové příjmy dle druhového třídění do jednotlivých položek.

Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy zastupují poměrně stálou, ač poněkud nízkou součást příjmů do rozpočtů. Územní samosprávy však mají značnou pravomoc ovlivnit jejich výši svými přijatými rozhodnutími. Mezi nejvýznamnější příjmy nedaňového charakteru náleží zejména příjmy z majetku, který municipalita vlastní, příjmy z vlastního podnikání, uživatelské či sankční poplatky. Nedaňové příjmy jsou rozpočtovou skladbou závazně tříděny do jednotlivých paragrafů podle odvětvového třídění a položek dle druhového třídění.

³⁷ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A. et al. *Veřejné finance*. 2010

3.6.3 Kapitálové příjmy

Jedná se o jednorázový typ příjmu do územního rozpočtu, který se z pravidla neopakuje a je určen ke konkrétnímu účelu s časovým přesahem rozpočtovaného roku. Kapitálovými příjmy jsou zejména účelově poskytnuté finanční prostředky na zajištění lokálních investičních projektů s mezigeneračním přesahem, které zajistí uspokojení zvýšené poptávky po veřejně poskytovaných statcích a službách. Mohou to být příjmy vlastní, tzn. z prodeje vlastního majetku, z minulosti nakoupených cenných papírů nebo majetkových podílů. Dále je možné mezi kapitálové příjmy zařadit nenávratné účelové investiční dotace na financování konkrétních obecních záměrů ze státního rozpočtu, státních fondů nebo fondů Evropské unie. Do kapitálových příjmů obcí spadají i poskytnuté investiční bankovní úvěry a příjmy z vydaných municipálních cenných papírů, jedná se o návratné kapitálové příjmy.

3.6.4 Dotace – transfery

Největšími příjmy obcí jsou sice daňové příjmy a spolu s nedaňovými příjmy tvoří většinu všech vlastních příjmů, ale i tak samosprávy nejsou dostatečně finančně samostatné. Na řadu investičních projektů tak obce musejí obstarávat i jiné finanční prostředky nejčastěji formou účelových investičních dotací, které mají nenávratný charakter, nebo prostřednictvím bankovních úvěrů, které jsou již návratné za sjednaných smluvních podmínek.

Poskytování dotací vyplývá i z potřeb státu, který na územní samosprávy přenáší řadu svých povinností a specifických činností, které tak územní celky musí být schopny ufinancovat a zabezpečit. Je tak možné hovořit o projevu solidarity s územními samosprávami, kdy jsou ze státního rozpočtu poskytovány a přerozdělovány dotace na určité činnosti, státními fondy na zabezpečení určitého druhu výstavby, rozvoje nebo ochrany ve formě nenávratných dotací.³⁸

Je určitý okruh dotací, které jsou poskytovány automaticky, aniž by o ně územní celky žádaly, např. na sociální ochranu dětí nebo přenesenou působnost. Jsou ale v potřebách

³⁸ BAILEY, S. J. *Local Government Economics, Principles and Practice*. 1999.

samospráv oblasti, které jsou závislé na rozhodnutí územních celků a je tedy v jejich zájmu o možnou dotaci si požádat. Mohou žádat nejen stát, ale také Evropskou unii, která zájmy a rozvoj územních celků podporuje.

3.7 Municipální výdaje

Výdaji municipalit jsou hrazeny závazky územních celků z činností, které samosprávy zabezpečují. Jsou jimi hrazeny lokální a regionální aktivity a vlivem decentralizačních procesů veřejné správy výdaje územních samospráv stále stoupají. Jak bylo vysvětleno v kapitole 3.3.1, předáním pravomocí formou decentralizace a dekoncentrace veřejné správy se zvyšuje i rozsah odpovědnosti a pravomoci územní správy a tím pádem i požadavek na hrazení závazků z této odpovědnosti a pravomoci plynoucí.

Mezi oblastí, které rozpočty municipalit zatěžují v jejich samostatné působnosti, zařazujeme především sociální oblasti včetně obecních bytů, péči o děti a veřejné zdraví, veřejnou dopravu z pohledu jejího rozvoje a dotování, knihovny, muzea, sportovní a rekreační zařízení, parky, veřejná prostranství a místní komunikace, sběr a likvidaci komunálního odpadu nebo územní a stavební plánování.

Stejně jako příjmy, i výdaje samospráv podléhají závaznému třídění podle rozpočtové skladby, je však možné je členit i podle jiných kritérií, např. podle rozpočtového plánování. Rozlišujeme tedy výdaje plánované, které se každé rozpočtové období opakují, a neplánované, které vznikají nahodile v průběhu rozpočtového období a lze je obtížně naplánovat.

Podle Provazníkové (2015) je možné výdaje samosprávných celků dělit z hlediska ekonomického, tj. na běžné a kapitálové výdaje, z hlediska rozpočtové skladby, na druhové, závazné a funkční, z hlediska infrastruktury zaměřené na ekonomické a sociální výdaje, z hlediska funkčnosti veřejných financí, které zastávají funkce alokační, redistribuční a stabilizační a poslední hledisko rozpočtového plánování na plánované a neplánované výdaje.

3.7.1 Ekonomické členění výdajů

Běžné výdaje samospráv jsou snadno plánovatelné, jejich největší část plní běžné výdaje, jenž se opakují každý rok a financují se z nich potřeby aktuálního rozpočtového období a znamenají zhruba 70% zatížení obecních rozpočtů. Jak uvádí Ochrana (2012), zařazují se mezi ně výdaje na platy, povinné pojistné, nákupy energií, dopravní obslužnost, dotace a příspěvky příspěvkovým organizacím atd. Výdaje vzrůstají s velikostí obcí a proto je důležité, že u tohoto druhu výdajů je možné zvažovat i eventuality úspor.

K financování dlouhodobých potřeb, především investičního charakteru, se využívají kapitálové výdaje. Jedná se zejména o jednorázové výdaje spojené s financováním konkrétní investice s časovým přesahem jednoho rozpočtového období, tj. jednoho roku. Nejedná se pouze vždy o výstavbu nebo pořízení dlouhodobého majetku, ale také jeho generální opravu či přestavbu, kterou se zvyšuje hodnota obecního majetku. Mezi kapitálové výdaje jsou zařazeny i splátky úvěrových jistin, kterými municipalita v minulých letech hradila financování již proběhlých investičních záměrů nebo půjčky a dotace poskytnuté fyzickým a právnickým osobám.

3.7.2 Výdaje podle rozpočtové skladby

Členění výdajů podle rozpočtové skladby představuje rozčlenění do číselníků, které zaznamenávají pohyb hotovosti. Především druhové třídění je pro územní celky závazným hlediskem a vychází z vyhlášky Ministerstva financí ČR č. 412/2021 Sb. (kapitola 3.5.2, tabulka č. 3).

Druhové členění zařazuje výdaje do dvou základních tříd, které se následně člení až do jednotlivých položek.

Třída 5 – běžné, neinvestiční výdaje

Třída 6 – kapitálové, investiční výdaje

Odvětvové třídění člení výdaje územních samospráv do šesti oblastí, které jsou srozumitelnější a popisují strukturu jednotlivých plateb. Z dlouhodobého hlediska největší objem běžných výdajů municipalit plyne na zajištění místní samosprávy, dále na zabezpečení dopravy, vzdělávacích a školských služeb, bydlení a ochranu životního prostředí. Kapitálové výdaje jsou směřovány dlouhodobě do oblastí dopravy, vodního hospodářství, vzdělávání, zájmových činností a ochrany životního prostředí.

3.7.3 Hledisko podle druhu infrastruktury

Druhem infrastruktury je myšleno ekonomické nebo sociální zabezpečení územních celků pro jeho obyvatele.

Výdaje na ekonomickou infrastrukturu obsahují jak běžné, tak i kapitálové platby určené pro municipální a komunální podniky, které zajišťují poskytování výrobních služeb. Do této kategorie spadají i výdaje na výstavbu a údržbu veřejných komunikací, veřejného prostranství, vodovodů nebo veřejného osvětlení. Na nákladech vynaložených na rozvoj ekonomické infrastruktury se mohou i částečně podílet soukromé subjekty, které budou mít z tohoto rozvoje užitek. Dále je možné sem zahrnout i případné dotace do soukromého sektoru na podporu podnikání v regionu a zvýšení zaměstnanosti.

Platby na sociální infrastrukturu zahrnují opět běžné i kapitálové výdaje nyní však na zabezpečení vzdělání a péči o zdraví občanů, výdaje na provoz lokálních sociálních zařízení nebo také poskytování sociálních peněžních transferů. Příspěvky občanů na rozvoj sociální infrastruktury nejsou podmíněny získaným užitekem. Pokud je však municipalita uplatňuje, měly by respektovat sociální spravedlnost a měly by být součástí dlouhodobé strategie a priorit samospráv.

3.7.4 Funkce veřejných financí

Při posuzování běžných i kapitálových výdajů z hlediska funkcí veřejných financí je řešena otázka alokace, redistribuce a stabilizace finančních prostředků.

Výdaje na alokační činnost jsou spojeny s nákupem služeb nebo zboží od soukromých firem, které na základě veřejných zakázek zabezpečí poskytování veřejných statků (služeb, zboží) pro obyvatele. Tyto činnosti mohou samosprávy nakoupit i od svých podniků, které pro ně veřejné služby a zboží obyvatelům zprostředkují. Mezi platby alokačního charakteru spadá např. i zabezpečení veřejného pořádku a bezpečnosti, péče o veřejnou zeleň, poskytování základního vzdělání nebo zabezpečení veřejné hromadné dopravy.

Tím, že územní celky zabezpečují výdaje na alokační činnost, plní tak určitou stabilizační úlohu. Obce nakupují statky a služby pro své obyvatele, napomáhají tím k udržení poptávky po pracovních příležitostech a stabilizaci zaměstnanosti na svém území.³⁹

³⁹ PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe*. 2015

Redistribuční funkce veřejných financí má na úrovni územních samospráv spíše doplňkovou funkci. Hlavní část prostředků je poskytována z ústřední vládní úrovně. Ale i přesto, územní celky mohou prostřednictvím peněžních transferů poskytovat určité druhy příspěvků, dotací, dávek či různých kompenzací např. na nájemné nebo nenárokové sociální dávky.

3.7.5 Rozpočtové plánování výdajů

Rozpočtové plánování především pracuje s tzv. plánovanými výdaji, tj. s výdaji, které je možné snadno určit, jsou běžné a opakující v každém rozpočtovém období. Jedná se o povinné – mandatorní platby, které je nezbytné uhradit i za předpokladu, že by došlo ke snížení rozpočtovaných příjmů obcí. Mezi takové výdaje spadají platby zaměstnancům, energie, nájemné nebo splacení úroků z nesplacených úvěrů.

Z opačného pohledu se jedná o výdaje neplánované, které jsou těžko odhadnutelné a obtížně zahrnutelné do rozpočtů územních samospráv. Jedná se především o nahodilé výdaje v průběhu rozpočtového období, které jsou například způsobeny přírodními katastrofami nebo mohou mít podobu sankčních plateb.

4 Vlastní práce

4.1 Charakteristika Libereckého kraje

Geografická poloha Libereckého kraje se rozkládá v severní části České republiky při hranici s Německem a Polskem a jeho rozloha představuje pouze 4 % rozlohy celé České republiky. Z tohoto důvodu se Liberecký kraj stal se svými 3 163 m² nejmenším krajem České republiky. Pokud do tohoto porovnávání nezačleníme Prahu jako samostatný kraj. Na počet obyvatel je druhým nejmenším krajem s celkovým počtem obyvatel 437 570 (k 1. 1. 2022). Obyvatelé kraje jsou rozmístěny do 215 obcí, které se dělí do čtyř okresů – Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily, a celkové území kraje se člení na 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností – Česká Lípa, Frýdlant, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov a Železný Brod. Krajským městem je Liberec, který se nachází v pomyslném středu celého kraje.

Obrázek 5 – Správní členění obcí Libereckého kraje

Správní obvody obcí s rozšířenou působností

Liberecký kraj

- hranice okresu
- hranice SO ORP
- hranice obce
- obec s rozšířenou působností (III)
- pověřený obecní úřad (II)

zdroj: Český statistický úřad

Geografická členitost kraje je různorodá. Po celé délce severní části kraje lze nalézt především hornatý povrch s Lužickými a Jizerskými horami, včetně severní části Krkonoš. V jižní části kraje převažuje nížina s Máchovým krajem nebo Českým rájem. Celé území kraje náleží do geomorfologické provincie České vysočiny.

Uvedené lokality poukazují na to, že Liberecký kraj je rozmanitý na turisticky zajímavé lokality. Do Libereckého kraje jsou směřovány kroky těch, kteří chtějí navštívit např. státní hrad Bezděz, který byl založen již v roce 1264 a plnil funkci královského hradu. Z jeho gotické věže jsou vidět vrcholky Krkonoš, Jizerských hor i Českého středohoří. Nebo zámek Frýdlant, jehož nejznámějším majitelem byl Albrecht z Valdštejna. Noví majitelé jej nechali zpřístupnit pro návštěvníky již v roce 1801, a tak se hrad stal nejstarším hradním muzeem ve střední Evropě.

Liberecký kraj láká milovníky přírodních krás. Na území kraje leží území chráněná mezinárodní úmluvou, jako jsou např. Krkonošská rašeliniště, Horní Jizera, ale také jediný Globální geopark UNESCO Český ráj, který nabízí mimořádné geologické dědictví nejen v podobě pískovcových skal a skalních měst, ale také vulkanického vrchu Kozákov.

Do Libereckého kraje směřují také kroky těch, kteří rádi trávit svůj volný čas na horách. Mezi vyhlášené a vyhledávané lokality patří Harrachov, Rokytnice nad Jizerou, Benecko či Jilemnice. Místní hory a obec Bedřichov jsou spojovány s tradičním vzpomínkovým závodem Jizerské 50.

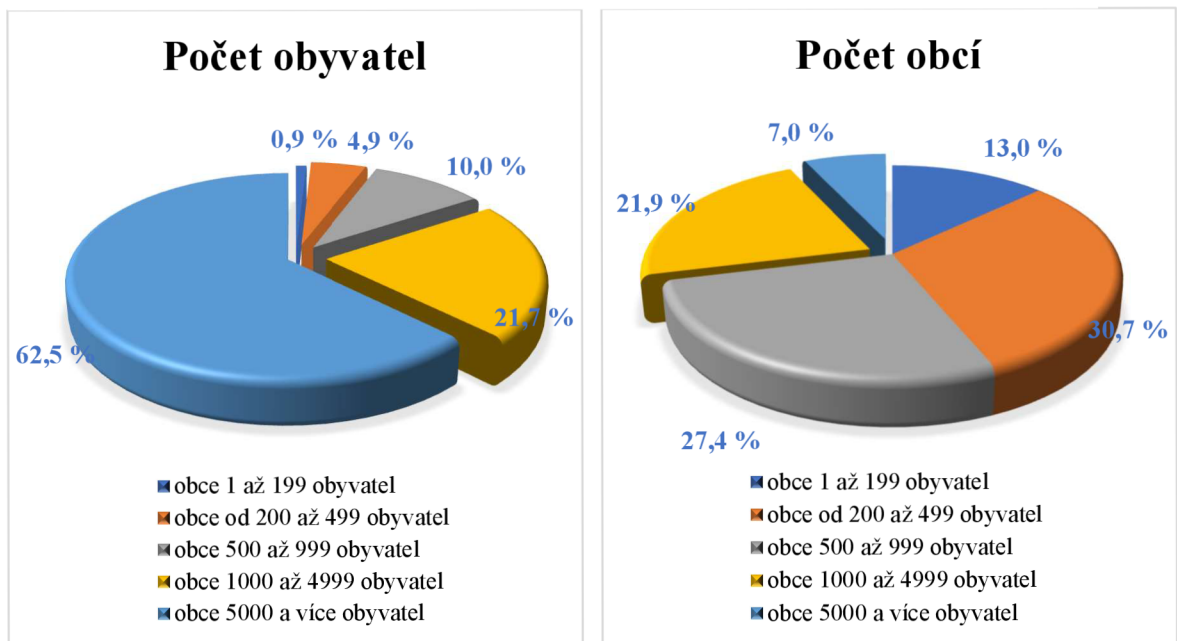
Města Kamenický Šenov nebo Nový Bor jsou dodnes vyhledávanými cíli těch, kteří se zajímají o sklářskou historii, která je v těchto lokalitách patrná na každém kroku a úspěšně přetrvává do dnešních časů.

Liberecký kraj je tak vyhledávaným cílem nejen pro rodinnou, ale také pro sportovní, přírodní i kulturní rekreaci.

4.2 Dělení obcí do velikostních kategorií

Z demografického hlediska kopíruje Liberecký kraj trend rozložení obyvatel České republiky, kdy dvě třetiny obyvatel kraje žijí v obcích o velikostní kategorii nad 1 000 obyvatel. Na množství obecních municipalit jsou nejčetnější malé obce velikostní kategorie do 1 000 trvale žijících obyvatel.

Graf 2 – Rozložení obyvatelstva v Libereckém kraji vůči velikostním skupinám v %

zdroj: Český statistický úřad, vlastní zdroj zpracování

Pro potřeby diplomové práce bylo vytvořeno 5 velikostních skupin obcí:

- do 199 obyvatel
- 200-499 obyvatel
- 500-999 obyvatel
- 1 000-4 999 obyvatel
- nad 5 000 obyvatel

Ve velikostní skupině do 199 obyvatel se vyskytuje 28 obcí: Blatce, Bystrá nad Jizerou, Cetenov, Holenice, Chotovice, Janovice v Podještědí, Janův Důl, Klokočí, Kozly, Krompach, Ktová, Loučky, Luka, Radčice, Rakousy, Roztoky u Semil, Skalka u Doks, Slunečná, Soběslavice, Svojek, Troskovice, Velenice, Velký Valtínov, Vlastiboř, Vrchovany, Žďárek, Ždírec, Žernov.

Kategorie obcí 200-499 obyvatel je obsahově nejobjemnější a zahrnuje 66 obcí: Albrechtice v Jizerských horách, Bedřichov, Bělá, Bezděz, Bohatice, Bradlecká Lhota, Bukovina u Čisté, Černousy, Dalešice, Habartice, Hamr na Jezeře, Heřmanice, Hlavice, Horka u Staré Paky, Horní Řasnice, Chlum, Jesenný, Jestřabí v Krkonoších, Jílové u Držkova, Jiřetín pod Bukovou, Kacanovy, Kobyly, Krásný Les, Kruh, Kryštofovo Údolí, Kunratice, Kvítkov, Lázně Libverda, Lažany, Levínská Olešnice, Líšný, Loužnice, Mařenice, Modřišice, Noviny pod Ralskem, Okna, Olešnice, Paceřice, Paseky nad Jizerou, Pertoltice, Pertoltice pod Ralskem, Peřimov, Polevsko, Proseč pod Ještědem, Prysk, Příkrý, Pulečný, Radimovice, Radostná pod Kozákovem, Radvanec, Roprachtice, Stvolínky, Svijanský Újezd, Svijany, Svojkov, Sychrov, Syřenov, Tachov, Tuhaň, Veselá, Vítkovice, Vlastibořice, Vyskeř, Záhoří, Zdislava, Zlatá Olešnice.

Velikostní skupina obcí 500-999 obyvatel je druhá největší s počtem 57 obcí: Benešov u Semil, Bílá, Bílý Potok, Blíževedly, Bozkov, Bulovka, Čistá u Horek, Čtveřín, Dětrichov, Dlouhý Most, Dolní Řasnice, Držkov, Dubnice, Frýdštejn, Háje nad Jizerou, Holany, Horní Libchava, Horní Police, Hrubá Skála, Chuchelna, Jeřmanice, Jestřebí, Jindřichovice pod Smrkem, Josefův Důl, Karlovice, Kořenov, Kravaře, Křižany, Kunratice u Cvikova, Libštát, Maršovice, Martinice v Krkonoších, Mříčná, Nová Ves, Nová Ves nad Nisou, Nová Ves nad Popelkou, Nový Oldřichov, Okrouhlá, Oldřichov v Hájích, Pěnčín, Provodín, Přepeře, Rádlo, Rynoltice, Skuhrov, Slaná, Sloup v Čechách, Sosnová, Stružinec, Stružnice, Světlá pod Ještědem, Svor, Tatobity, Vichová nad Jizerou, Volfartice, Všelibice, Všeň, Zahrádky, Zásada.

Obce v kategorii 1 000-4 999 obyvatel jsou v počtu 47: Benecko, Bílý Kostel nad Nisou, Brniště, Cvikov, Český Dub, Desná, Dubá, Harrachov, Hejnice, Hodkovice nad Mohelkou, Horní Branná, Chotyně, Jablonec nad Jizerou, Jablonné v Podještědí, Janov nad Nisou, Jenišovice, Kamenický Šenov, Koberovy, Košťálov, Lučany nad Nisou, Malá Skála, Mírová

pod Kozákovem, Mníšek, Nové Město pod Smrkem, Ohrazenice, Osečná, Pěnčín, Plavy, Poniklá, Příšovice, Ralsko, Raspenava, Rokytnice nad Jizerou, Rovensko pod Troskami, Roztoky u Jilemnice, Rychnov u Jablonce nad Nisou, Skalice u České Lípy, Smržovka, Stráž nad Nisou, Stráž pod Ralskem, Studenec, Šimonovice, Velké Hamry, Višňová, Vysoké nad Jizerou, Zákupy, Žandov.

Poslední velikostní skupina obcí nad 5 000 obyvatel zahrnuje obcí pouze 15 a je nejmenší velikostní skupinou: Česká Lípa, Doksy, Frýdlant, Hrádek nad Nisou, Chrastava, Jablonec nad Nisou, Jilemnice, Liberec, Lomnice nad Popelkou, Mimoň, Nový Bor, Semily, Tanvald, Turnov, Železný Brod.

4.3 Municipální příjmy obcí Libereckého kraje

Vývoj příjmové stránky obcí Libereckého kraje nejprve hodnotíme ve zvolené časové rovině od roku 2017 do roku 2021. V tomto sledovaném období měly příjmy všech velikostních kategorií obcí kontinuální vzrůstající charakter, a to i za podmínek celosvětové pandemie Covid 19. Jediné dvě velikostní kategorie obcí, a to III. velikostní kategorie a IV. velikostní kategorie zaznamenaly pouze v posledním roce sledování mírný propad celkových příjmů. V případě III. kategorie se jednalo o propad příjmů o 8,3 %. Příjmy IV. kategorie se propadly o necelé 1 %. V obou případech se jednalo o ponížení přijatých transferových příjmů obcí.

Tabulka 4 – Absolutní příjmy velikostních kategorií obcí v tisících Kč

	2017	2018	2019	2020	2021
1-199	88 701	93 444	93 637	98 857	113 003
200-499	491 694	532 638	557 145	601 367	635 040
500-999	791 350	908 964	925 005	1 089 321	998 003
1000-4999	2 004 178	2 272 337	2 407 624	2 691 980	2 666 989
5000 a více	5 926 029	6 684 716	7 196 219	7 279 205	7 438 853

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

V rámci porovnání mezi velikostními kategoriemi obcí byl patrný značný příjmový rozdíl. Mezi první a druhou kategorií byl nárůst příjmů ve prospěch II. velikostní kategorie o téměř pětinašobek celkových příjmů. Podobný velikostní rozdíl příjmů byl i u skupiny III. a IV.

4.3.1 Daňové příjmy obcí

Z pohledu běžných příjmů (viz kapitola č. 3.6.2) největší příjmovou položkou všech velikostních skupin obcí ve všech sledovaných letech byly daňové příjmy. Z tabulky č. 5 vyplývá, že daňové příjmy představovaly $\frac{2}{3}$ podílu celkových příjmů. Jednalo se zejména o dominantní zdroj příjmů, bez kterého by obce ve všech kategoriích nedokázaly existovat.

Tabulka 5 – Podíl daňových příjmů na celkových příjmech obcí v %

	2017	2018	2019	2020	2021
1-199	60,65	64,68	69,34	66,31	60,49
200-499	60,12	61,98	63,95	60,29	57,09
500-999	71,62	70,63	73,71	63,60	70,78
1000-4999	66,22	65,19	66,34	57,51	60,33
5000 a více	70,46	69,56	69,40	62,94	64,04

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Daňové příjmy náleží do skupiny běžných příjmů a byly vysvětleny v kapitole 3.6.2. Tento druh příjmů plyne z největší části do obecních rozpočtů přerozdělováním ze státního rozpočtu a jejich výši nemohou obce nijak ovlivnit, nebo se jedná o místní daňové příjmy jednotlivých obcí.

Sdílené daňové příjmy

Nejvýznamnějším daňovým příjmem pro obecní rozpočty byly podíly na tzv. sdílených daních. Přijatou výši sdílených daní obce nemohly nijak ovlivnit, vychází z nastaveného systému, který zohledňuje určitá kritéria (kapitola 3.3.2). Absolutní výše přijatých sdílených daní vystihuje tabulka č. 6. Absolutní čísla u všech skupin obcí měly vzrůstající charakter, a to i za předpokladu, že ve sledovaném období byly dva významné roky zasažené koronavirovou krizí.

Tabulka 6 - Výše sdílené daně v Kč

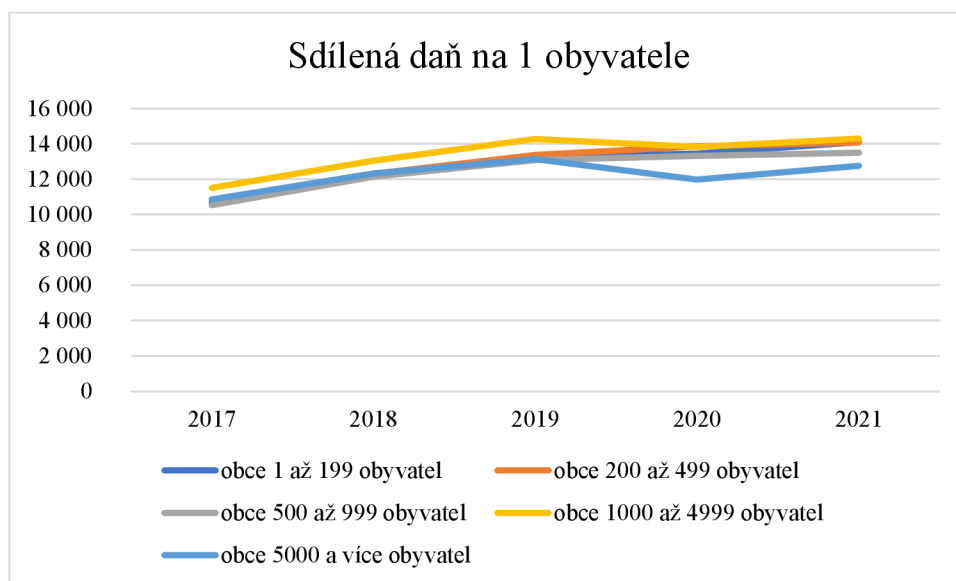
	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	42 770 447	49 203 889	53 179 131	53 830 816	56 462 099
200 až 499	232 052 980	263 448 210	286 429 015	296 556 302	301 463 680
500 až 999	459 785 261	529 244 236	570 898 648	580 776 555	589 010 772
1000 až 4999	1 093 597 759	1 239 891 409	1 357 511 569	1 313 482 190	1 359 528 565
5000 a více	2 970 400 954	3 367 497 501	3 596 237 754	3 277 390 235	3 489 249 919

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Mírný pokles v reálně připsaných sdílených daňových prostředků zaznamenala poslední V. kategorie, obsahující největší obce (města) kraje, a to v posledních dvou sledovaných letech. V roce 2020 proběhlo ponížení sdílených daňových příjmů o 9 % a rok 2021 znamenal pro tuto kategorii pokles těchto příjmů o 3 %. Pokles byl zapříčiněn snížením přerozdělených plateb z daně fyzických a právnických osob, a snížením příjmů z oblasti hazardních her.

Z pohledu na absolutně přijaté prostředky ze sdílených daní byl patrný každoroční nárůst v jejich objemu. Grafické znázornění (graf č. 3) zaznamenalo převážně konstantní, výrazně neměnný stav výše připsané sdílené daně. Výše vybrané svěřené daně přepočtené na jednoho obyvatele byla pro všechny kategorie v roce 2017 téměř shodná a její fluktuace byla od 10 541 Kč (III. kategorie) až po 11 506 Kč (IV. kategorie). Nejvyšší meziroční navýšení proběhlo mezi prvním a druhým sledovaným rokem, kdy se výše daně zvýšila v průměru o 1 531 Kč na obyvatele. V dalších letech byl nárůst převyšující 1 000 Kč zaznamenán v roce 2019 u II. a IV. kategorie obcí. Rok 2020 dokonce zaznamenal nejnižší navýšení u I. kategorie a to pouze o 163 Kč na 1 obyvatele. Přesto ať se jednalo o I. nebo o V. kategorii, výše přerozdělené daně byla téměř shodná, v maximální míře byl rozdíl do 10 %. Lze konstatovat, že nastavení přerozdělování vybraných daní ze státního rozpočtu mezi jednotlivé velikostní kategorie obcí bylo rovnoměrné.

Graf 3 - Sdílená daň v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Celková výše přerozdělených prostředků vycházela ze skutečnosti, jakou výši daní vybere státní pokladna. Tato skutečnost se i promítla do zmíněných dvou posledních let sledovaného období, především u nejvyšší kategorie obcí, kde se nachází daleko více podnikajících fyzických a právnických osob.

Sdílené daně představovaly pro obce v průměru více jak 50% výši celkových příjmů. Jednalo se tak o nejzásadnější příjmy do obecních rozpočtů. Prostředky nebyly nijak účelově podmíněné, a tak je obce mohly zpracovat a použít k jakémukoli účelu.

Výlučné daňové příjmy

Dalším zdrojem daňových příjmů byly tzv. výlučné (svěřené) daně. Absolutní příjem obcí byl zaznamenán v tabulce č. 7. Tento typ daňových příjmů náležel ve 100% podílu zpět do obecního rozpočtu v místě, kde se příslušná daň vybrala. Obce mohly jen částečně jejich výši ovlivnit, a to v případě, že uplatní svou pravomoc a stanoví místní koeficient pro výpočet výše daně z nemovitých věcí.

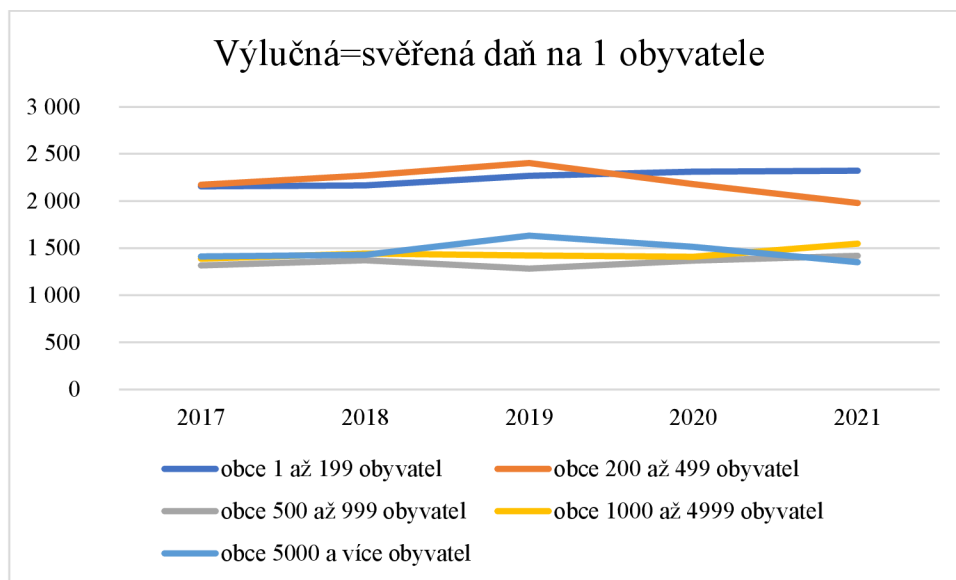
Tabulka 7 – Výše výlučné/svěřené daně v Kč

	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	8 632 140	8 675 161	9 072 298	9 250 337	9 304 901
200 až 499	46 468 210	48 586 323	51 478 434	46 610 618	42 413 479
500 až 999	57 363 170	59 737 820	56 018 557	59 627 148	61 901 497
1000 až 4999	131 903 667	136 884 145	134 967 847	133 860 181	147 192 953
5000 a více	386 057 229	390 409 630	446 860 640	413 954 530	369 685 930

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Tabulka s reálnými hodnotami výlučné daně vykazovala rostoucí hodnoty ve všech velikostních skupinách. Pouze dvě velikostní skupiny měly mírný propad v posledním sledovaném roce. Jednalo se o II. a V. velikostní skupinu obcí. Pokles v průměru o 9,5 % byl zapříčiněn nižší vybranou částkou za daň z nemovitých věcí a odvedenou daní z příjmů právnických osob hrazených obcemi. Pokud se však zaměříme na grafické znázornění (graf č. 4), je patrné, že výše výlučné daně měla stálý kontinuální charakter, bez žádných výrazných nebo významných změn.

Graf 4 – Vývoj výlučné/svěřené daně v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Rozdíl ve výši svěřené daně na 1 obyvatele v letech u jednotlivých kategorií byl minimální. V čem byl spatřován zajímavý rozdíl, byla hodnota daně v porovnání mezi jednotlivými velikostními kategoriemi, a to především mezi I. a V. kategorií, tj. mezi nejmenšími a největšími kategoriemi obcí. Hodnota na 1 obyvatele u V. kategorie byla téměř o polovinu nižší než hodnota na 1 obyvatele u kategorie č. I. Tento fakt lze přisuzovat skutečnosti, že v malých obcích byl poměr nemovitých věcí na osobu vyšší, a z tohoto důvodu se vybralo poměrově vyšší procento daní, než tomu bylo u V. velikostní kategorie obcí.

Tabulka 8 – Výlučná/svěřená daň na 1 obyvatele v Kč

	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	2 156	2 167	2 266	2 310	2 324
200 až 499	2 170	2 269	2 404	2 177	1 981
500 až 999	1 315	1 370	1 284	1 367	1 419
1000 až 4999	1 388	1 440	1 420	1 408	1 549
5000 a více	1 412	1 427	1 634	1 514	1 352

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Výlučné daně pro každou z velikostních kategorií znamenaly trvalý příjem do obecních rozpočtů. Pro I. kategorii obcí znamenají téměř 10% podíl z celkových příjmů, oproti tomu pro V. velikostní kategorii se jednalo o 5,6% podíl z celkových příjmů. Rozdílné poměrové procento mezi nejmenší a největší velikostní kategorií šlo přisuzovat tomu, že na malých obcích bylo poměrově vybráno vyšší procento majetkových daní, jelikož na malých obcích byl vyšší poměr nemovitých věcí na osobu než tomu bylo v případě největší kategorie obcí. Rozdílnost výše sdílených daní v časové ose především odkazovala na druhou polovinu sledovaného období, do kterého se promítla pandemie Covid-19. Pandemie nezasláhla ani tak samotné svěřené daně, jako celkové příjmy obcí, které tak následně změnily poměrové procento. Ať se jednalo o jakoukoli velikostní skupinu obcí, šlo předpokládat, že se jednalo o permanentní výši příjmu, která v průměru mezi všemi velikostními skupinami činila 7,12 % z celkových příjmů a obce mohly s tímto podílem počítat při každoročním sestavování svých rozpočtů.

Ostatní daňové příjmy

Daňové příjmy jako poslední doplňovaly „ostatní“ daňové příjmy. Jednalo se o příjmy, které mohly obce z části ovlivnit, a to vydanou obecně závaznou vyhláškou obce. V tabulce č. 9 byl patrný značný rozdíl v absolutní výši vybraných „ostatních“ daňových poplatků, a to především mezi jednotlivými velikostními kategoriemi. Tato skutečnost byla však dána velikostí obce, a když se porovnálo časové hledisko v jednotlivých kategoriích, rozdíl v reálně vybraných daních byl kontinuální. Pouze rok 2020 ve většině velikostních kategoriích představoval mírný reálný pokles příjmů.

Tabulka 9 – Výše ostatních daňových příjmů v Kč

	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	2 396 600	2 561 352	2 676 282	2 472 104	2 589 938
200 až 499	17 087 615	18 077 624	18 366 597	19 409 981	18 687 436
500 až 999	49 594 580	53 018 469	54 942 624	52 378 218	55 468 651
1000 až 4999	101 657 041	104 475 848	104 673 249	100 684 024	102 258 923
5000 a více	818 856 266	892 162 909	950 885 971	890 163 417	904 562 281

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Ač tabulka č. 9 s absolutními hodnotami vykazuje téměř permanentní růst hodnot, z procentního vyjádření v tabulce č. 10, byl patrný jejich mírný pokles, a to ve všech kategoriích vůči prvnímu a poslednímu roku sledování. Dále bylo patrné, že oblast, ve které ostatní daňové příjmy překračují více jak 10% podíl, je pouze V. velikostní kategorie obcí. U těchto největších obcí bylo maximum zaznamenáno v roce 2017, kdy ostatní daňové příjmy dosahovaly téměř 14% podílu. V I. kategorii lze hovořit pouze o 2,5% průměrném podílu ostatních daňových příjmů na celkové výši příjmů nejmenší velikostní kategorie.

Tabulka 10 – Podíl ostatních daňových příjmů na celkových příjmech obcí v %

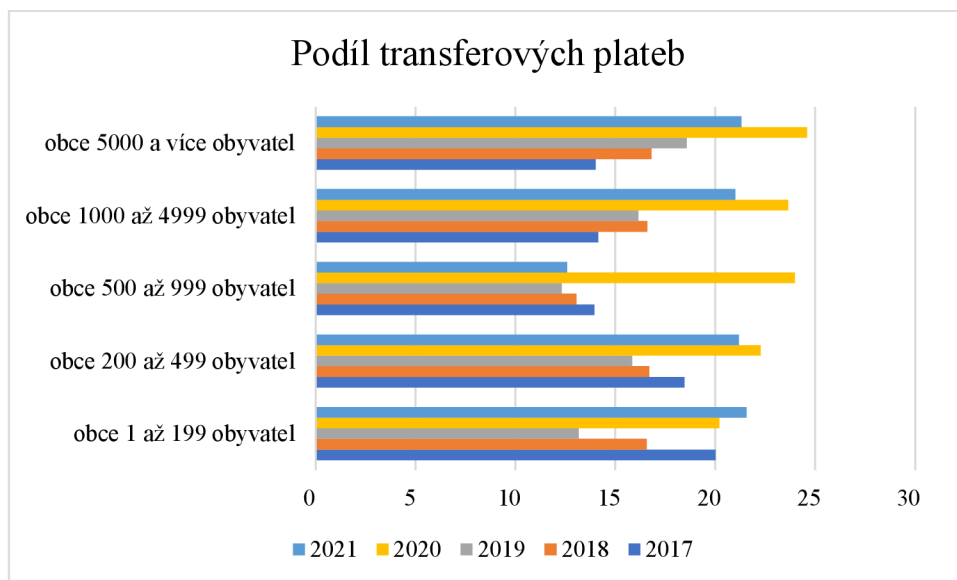
	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	2,70	2,74	2,86	2,50	2,29
200 až 499	3,48	3,39	3,30	3,23	2,94
500 až 999	6,27	5,83	5,94	4,81	5,56
1000 až 4999	5,07	4,60	4,35	3,74	3,83
5000 a více	13,82	13,35	13,21	12,23	12,16

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

4.3.2 Přijaté transfery

Druhým nejvýznamnějším příjmem všech velikostních kategorií obcí byly přijaté transferové platby. Jejich průměrný podíl pro celou skupinu obcí na celkových příjmech byl 18 %. Jejich jednotlivé částky i dílčí podíly byly různorodé, odvislé od skutečností, zda se jednalo o běžné, tj. pravidelné dotace, nebo zda obce obdržely určitý kapitálový transfer určený zejména na konkrétní investiční projekt. Změna výše procenta připsaných transferů byla také závislá na skutečnosti, jak vysoké měly kategorie obcí celkové příjmy. Nebylo jednoznačně možné konstatovat, že ponížení podílu přijatých dotací bylo spojeno s jejich automatickým faktickým snížením. I rostoucí nominální hodnota mohla znamenat samotné snížení procentního podílu.

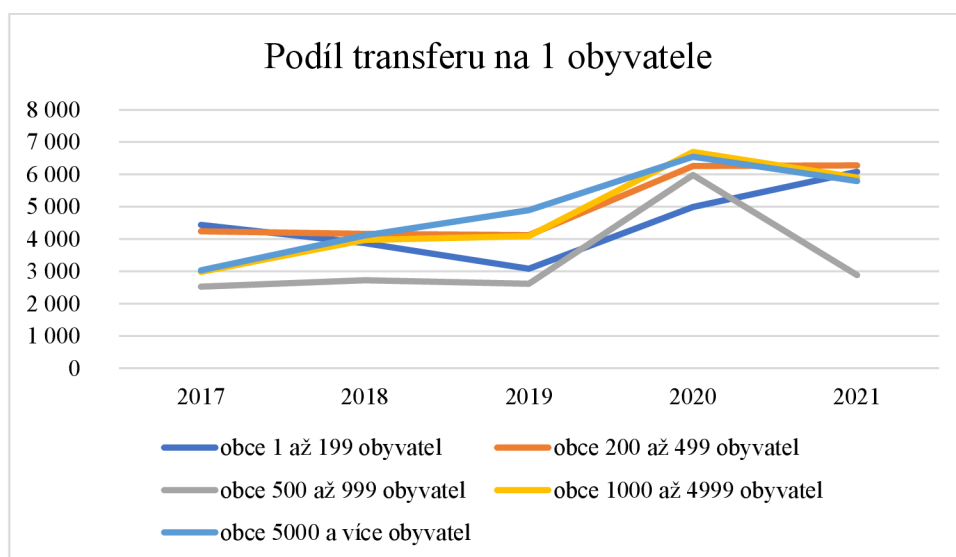
Graf 5 – Podíl přijatých transferů na celkových příjmech v %

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Graf č. 5 zaznamenal, že nejvýznamnější rok v přijímání dotací byl pro většinu kategorií rok 2020. Podílové nárůsty transferů především stouply u kategorií III., IV. a V. a zejména u III. velikostní kategorie byl nárůst podílu v roce 2020 dvojnásobný, kdy z 12 % v roce 2019 stoupl podíl kategorie na 24 %, což přineslo i samotný nominální nárůst z částky 114 milionu Kč v roce 2019 na hodnotu 261,2 milionu Kč v roce 2020. Nárůsty přijatých dotací pro obce v roce 2020 šlo přisuzovat k vládním opatřením, která byla v souvislosti s kompenzací možných výpadků finančních prostředků způsobených koronavirovou krizí, jelikož rok 2021 již zaznamenal podílový pokles. V případě zmiňované III. kategorie se jednalo o pokles o polovinu, tj. na 13 % z celkových příjmů. V nominální hodnotě se jednalo o snížení 135,5 milionu Kč.

Graf 6 – Podíl přijatých transferu na 1 obyvatele v Kč

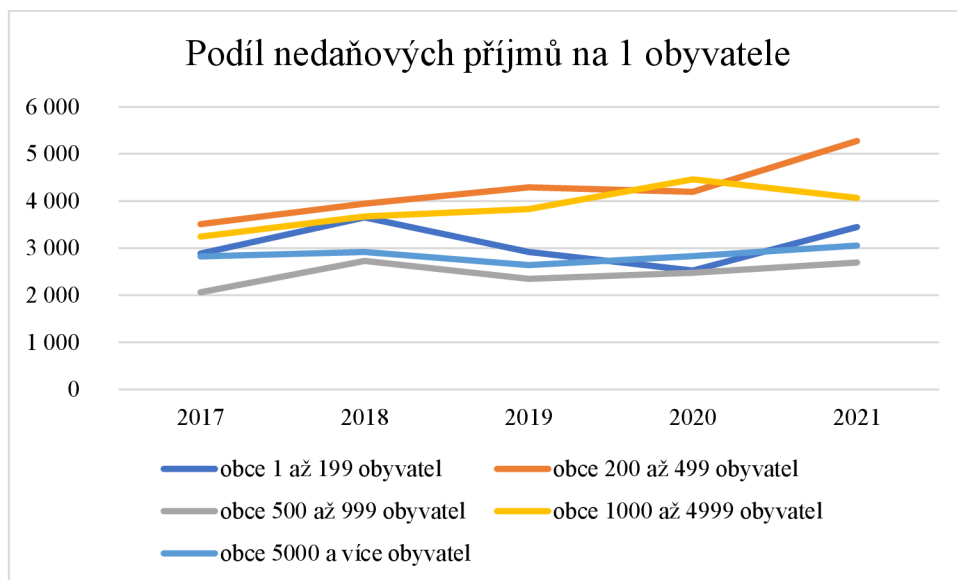
zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Přepočtení výše připsaných dotací na jednoho obyvatele vyznačuje graf č. 6. I toto vyjádření vystihovalo navýšení v roce 2020, kdy průměrná hodnota transferu na 1 občana činila 6 097 Kč. V posledním roce sledování průměrná hodnota dotace na 1 obyvatele klesla na 5 390 Kč. Ze všech kategorií v roce 2021 měly nejnižší přijaté transfery ve III. kategorii, které znamenaly pouze 2 882 Kč na osobu. Z grafického vykreslení bylo také patrné, že v průběhu sledování do roku 2019 byla jediná kategorie obcí, která měla kontinuální růst výše transferových plateb. Jednalo se o V. kategorii, které od počátku do roku 2020 transfery stále stoupaly. Až s rokem 2021 přišlo snížení na osobu o necelých 200 Kč.

4.3.3 Nedaňové příjmy

Příjmy nedaňového charakteru představovaly v průběhu sledování třetí zdroj příjmů, který se na celkových příjmech v průměru podílel 13 %. Nejvíce se v průběhu sledování dařilo získat zdroje z nedaňových příjmů kategoriím II. a IV. Pro obě tyto skupiny obcí představovaly nedaňové příjmy podíly nad 15 %, dokonce II. kategorie dosáhla v roce 2021 18% podílu. Ač podíly byly ovlivněny celkovou výší příjmů velikostních kategorií, nominální hodnoty těmto podílům ve většině případech odpovídaly a shodovaly se i s podíly nedaňových příjmů uvedených na 1 obyvatele.

Graf 7 - Podíl nedaňových příjmů na 1 obyvatele v Kč

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Z grafického vykreslení podílu nedaňových příjmů na 1 obyvatele bylo patrné, že rok 2018 byl pro I., III., a V. velikostní kategorii rokem zlomovým. Výše nedaňových příjmů začala těmto skupinám obcí klesat. Proti tomu dvěma výše uvedeným kategoriím daňové příjmy na osobu rostly. Dalším zlomovým rokem byl rok 2020. Nejmenší I. kategorie v roce 2020 měla nejmenší příjem nedaňových příjmů na osobu ve výši 2 529 Kč a v roce 2021 již částka na osobu dosáhla téměř 3 500 Kč na osobu. V II. kategorii představoval podíl na 1 obyvatele v roce 2020 výši necelých 4 200 Kč a v roce 2021 hodnota přesáhla 5 250 Kč na obyvatele. Proti tomu IV. kategorii v roce 2021 nedaňové příjmy na osobu klesly z 4 465 Kč v roce 2020 o 400 Kč na 4 066 Kč na 1 obyvatele. Kategorie I a III začaly podíly nedaňových příjmů pozvolna stoupat v roce 2019.

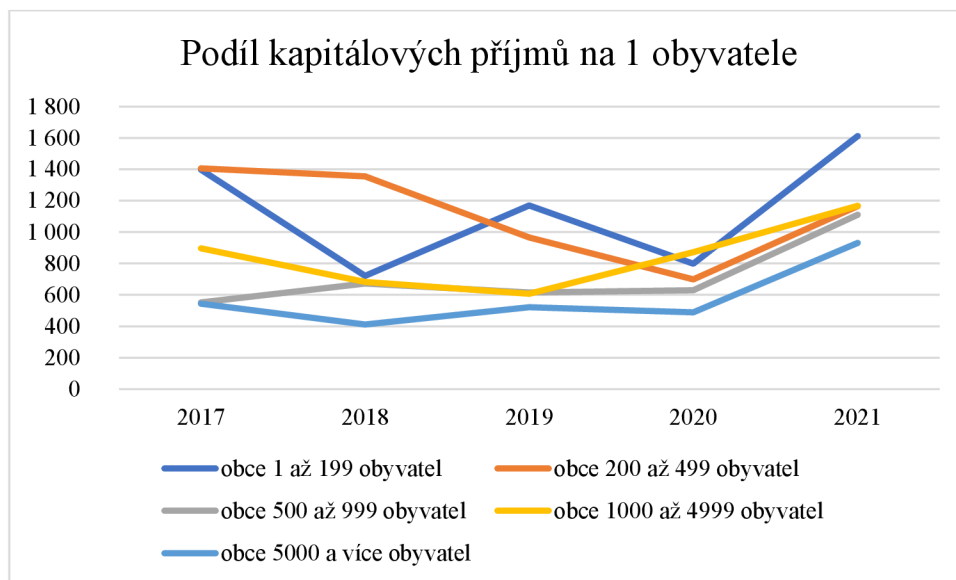
Nepatrný rozdíl z grafu č. 7 byl u V. kategorie, která dosáhla svého maxima na osobu, včetně absolutní částky nedaňových příjmů v roce 2021 o výši 3 053 Kč, ale největší podíl z celkových příjmů byl zaznamenán na počátku sledované doby, v roce 2017, kdy představoval 13% podíl z celkových příjmů s hodnotou 2 821 Kč.

4.3.4 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy byly ve sledovaném období nejmenším zastoupením příjmů všech kategorií. V průměru představovaly pro obce pouze 4% podíl na celkových příjmech. Nejvyšších podílů dosáhly kapitálové příjmy u 1. dvou velikostních kategorií, kdy dosáhly

dokonce i 6% podílu na celkových příjmech. U I. kategorie tomu bylo na začátku a konci sledování, kdy v roce 2017 nominálně představovaly hodnotu 5 595 tisíc Kč a v roce 2021 6 452 tisíc Kč. Přestože podíly kapitálových příjmů v roce 2021 nepřesáhly v průměru ani 5 %, nominální hodnoty dosáhly u všech, kromě II. kategorie, svých maximálních částek. Pro I. kategorii představovaly kapitálové příjmy v roce 2021 příjem ve výši téměř 6,5 milionu Kč, III. kategorie dosáhla téměř k 48,5 milionu Kč, IV. kategorie překonala 111 milionu Kč a poslední V. kategorie měla v kapitálových příjmech zabezpečený příjem o výši 255 milionu Kč.

Graf 8 – Podíl kapitálových příjmů na 1 obyvatele v Kč

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Z grafu č. 8 byl nejprve patrný kolísavý charakter kapitálových příjmů pro I. velikostní kategorii s největšími podíly na začátku a konci sledované doby, s tím, že v posledním roce dosáhla již zmíněného svého maxima. Dále byl výrazně znázorněn maximální podíl pro II. kategorii v roce 2017 s propadem až do roku 2020, který představuje pro II., III. a V. kategorii nárůst v kapitálových příjmech. Rok 2021 s maximálními hodnotami pro všechny kategorie kromě II. skupiny obcí. Výše nominálních hodnot na 1 obyvatele vykreslila skutečnost, že V. kategorie, tj. největší města, měla podíl na 1 obyvatele v průměru o téměř 50 % menší než I. kategorie, tj. nejmenší obce. Celkově největší obce v V. kategorii měly vyšší kapitálových příjmů ze všech kategorií nejnižší.

4.4 Municipální výdaje obcí Libereckého kraje

V průběhu sledování byly zaznamenány drobné výkyvy výše výdajů v jednotlivých velikostních kategoriích. Přesto v průměru šlo hovořit, že celkové výdaje obcí všech velikostních kategorií měly mírný stoupavý charakter. Výkyvy, které proběhly, byly zaznamenány ve třech velikostních kategoriích.

Tabulka 11 – Absolutní výdajů velikostních kategorií obcí Kč

	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	105 043 331	100 248 715	111 612 377	120 396 870	112 367 924
200 až 499	604 158 541	636 547 808	638 618 011	690 705 714	714 072 068
500 až 999	895 103 748	1 078 256 276	1 088 123 085	1 257 746 286	1 233 100 398
1000 až 4999	2 323 498 331	2 641 596 043	2 848 675 828	3 076 906 372	3 101 676 098
5000 a více	6 946 971 810	8 633 695 045	8 755 730 208	8 342 953 042	9 352 702 377

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Kategorie I. (1-199 obyvatel) zaznamenala v roce 2018 pokles výdajů oproti roku 2017 o 4,5 %. Obcím především klesly kapitálové výdaje, které v tomto roce byly na svém minimu a činily 14,1 milionu Kč. Následovaly roky 2019 a 2020 kdy výdaje opět proti roku 2018 stouply, a to o 11,3 % především opětovným navýšením kapitálových výdajů. Také nastalo navýšení o 16,7 % u běžných výdajů na jejich maximální hodnotu 90 milionů Kč. V posledním roce sledování této velikostní kategorie výdaje opět klesly z 120,3 milionu Kč v roce 2020 na 112,3 milionu Kč v roce 2021.

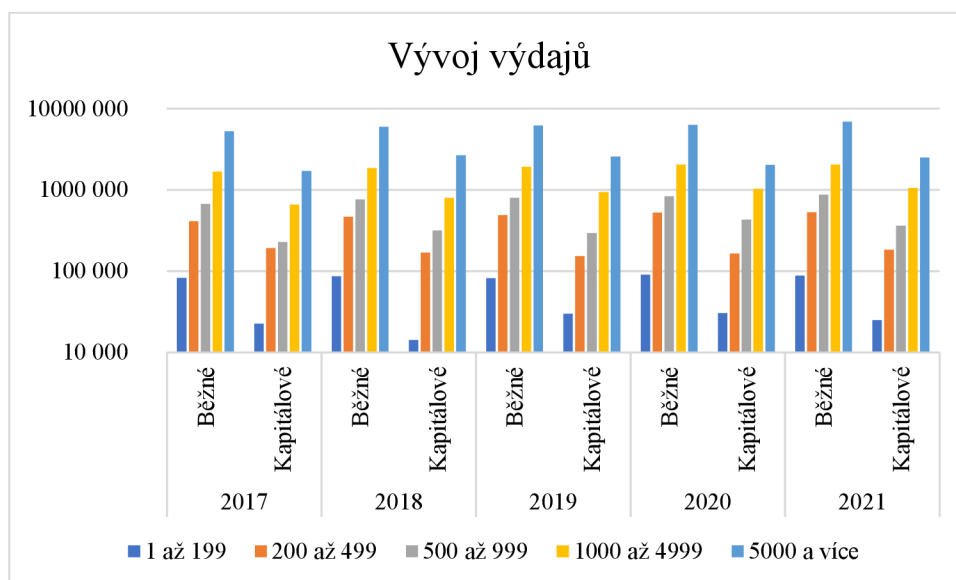
Kategorie III. (500-999 obyvatel) měla v roce 2020 naopak zvýšení výdajů o 15,5 % proti roku 2019. Nárůst představovaly jak běžné, tak kapitálové výdaje, které v tomto roce byly na své maximální hodnotě za celé sledované období. Výši hodnot představovala částka 427,9 milionu Kč. Rok 2021 přinesl však snížení z 1 257 milionu Kč na 1 233 milionu Kč, což představovalo snížení výdajů o 24,6 milionu Kč, a to v oblasti kapitálových výdajů, jelikož běžné výdaje se dostaly na svou maximální hodnotu 870 milionu Kč.

Kategorie V. (5 000 a více obyvatel) zaznamenala výkyv výdajů v podobě jejich snížení v roce 2020 oproti roku 2019 o 4,7 %, což byl důsledek snížení kapitálových výdajů

obcí. Rok 2021 přinesl maximální zvýšení výdajů této kategorie na celkových 9 352,7 milionu Kč a to především běžnými výdaji, které dosáhly 6 864,2 milionu Kč.

Kategorii II. (200-499 obyvatel) v celkové výši výdaje stále za celé období rostly, ale v pohledu rozdělení na běžné a kapitálové výdaje, i zde byl zaznamenán výkyv hodnot. Roky 2018 a 2019 pro tuto kategorii obcí představovaly pokles v oblasti kapitálových výdajů a to o 12 % v roce 2018 a 20,5 % v roce 2019, což představovalo pokles na 152,8 milionu Kč z 192,3 milionu Kč v roce 2017. Na celkovém pohybu výdajů nebylo nic patrné, jelikož výše běžných výdajů permanentně stoupala.

Graf 9 – Vývoj výdajů v tisících Kč

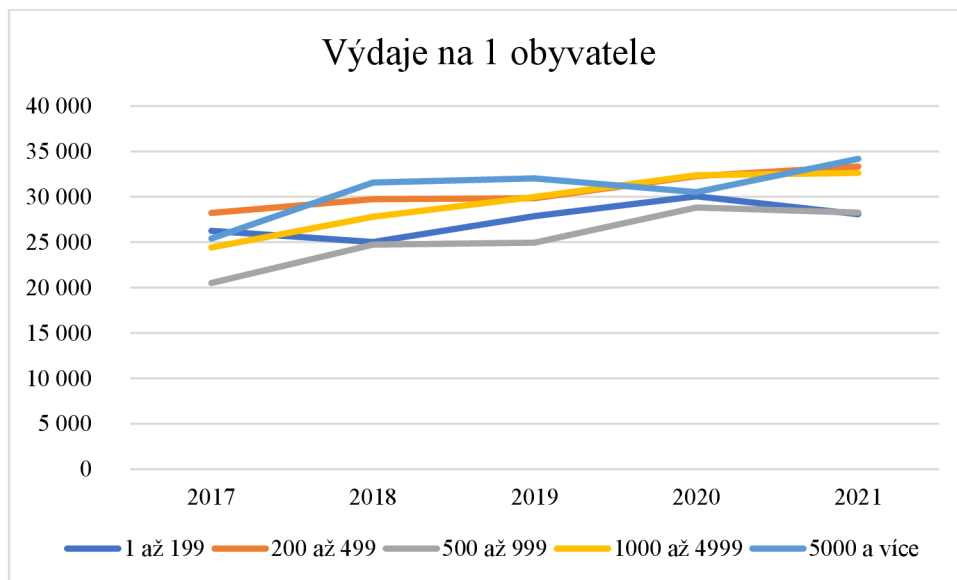

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Kategorie IV. (1 000-4 000 obyvatel) byla jediná, ve které byl zaznamenán stálý a nekolísavý růst jak běžných, tak kapitálových výdajů.

I přes tyto drobné výkyvy v hodnotách výdajů, lze konstatovat, že od počátku sledování celková hodnota výdajů všech obcí kraje vzrostla v průměru o 26 %. Jak bylo uvedeno na začátku této kapitoly, výše celkových výdajů měla i přes drobné výkyvy vzrůstající trend. Nárůst výdajů na 1 obyvatele probíhal do roku 2020 ve všech kategoriích, kromě největší V. kategorie obcí, kde klesl o 2 000 Kč na obyvatele. Rok 2021 představoval pro II. IV. a V. kategorii maximální výše výdajů na 1 obyvatele. Kategorie I. a III. měly výdaje na obyvatele nižší než v roce 2020.

Graf 10 – Výše výdajů na 1 obyvatele v Kč

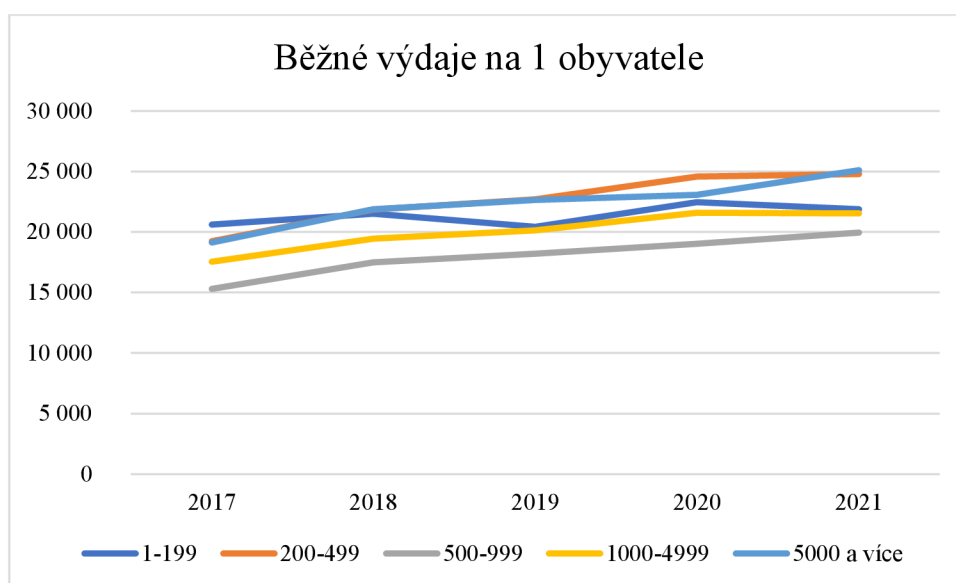
zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Přesto, že se jednalo o různě velké velikostní kategorie obcí, bylo zjištěno, že výše výdajů ve vyjádření na 1 obyvatele byla velmi těsná pro všechny skupiny obcí. Vývoj výdajů na 1 obyvatele znázorňuje graf č. 11, který velmi výstižně vykresluje, jak hodnoty všech skupin obcí navzájem korelovaly. V roce 2021 byla maximální hodnota výdajů na obyvatele v největší V. kategorii ve výši 34 190 Kč a druhá nejvyšší hodnota však byla zaznamenána v II. velikostní kategorii o výši 33 350 Kč. Nelze jednoznačně usuzovat, že s růstem velikostní skupiny rostly i výdaje na obyvatele, jelikož v roce 2020 byly nejvyšší výdaje ve IV. kategorii 32 370 Kč a V. kategorie byla až na pomyslném 3. místě s hodnotou výdajů na osobu 30 500 Kč. Prostřední III. kategorie obcí z hodnocení výdajů na obyvatele vycházela nejlépe, pohybovala se v průběhu spíše nad spodní hranicí grafického vykreslení.

4.4.1 Běžné výdaje obcí

Pro všechny obce kraje v průměru představovaly běžné výdaje 73 % celkových výdajů, které byly určeny k zajištění především chodu místních samospráv, školských organizací, zajištění komunálních služeb nebo bytového a nebytového hospodářství. Výše běžných výdajů se pohybovala v roce 2021 v rozmezí 87,5 milionu Kč u I. kategorie a 6 864 milionu Kč u V. kategorie. Pro lepší dostupnost komparace byl zpracován přehled výše běžných výdajů přepočtený na 1 obyvatele (graf č. 11).

Graf 11 – Výše běžných výdajů v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Přes vysokou rozličnost jednotlivých kategorií obcí, přepočtem na 1 obyvatele vzešlo, že hodnoty vynaložených prostředků mezi jednotlivými kategoriemi navzájem korelovaly. Nevyskytovaly se mezi obcemi extrémní hodnoty a výše nákladů měla spíše stoupavý charakter.

Pro snadnější orientaci bylo na základě absolutně vynaložených běžných výdajů vypracováno pořadí nákladovosti, které napomohlo k členění kapitoly o běžných výdajích.

Tabulka 12 – Pořadí běžných výdajů velikostních kategorií obcí v roce 2017 a 2021

2017					Vybrané běžné výdaje	2021				
1 až 199	200 až 499	500 až 999	1000 až 4999	5000 a více		1 až 199	200 až 499	500 až 999	1000 až 4999	5000 a více
9	14	15	15	15	lesní hospodářství	9	12	15	16	14
2	2	3	5	8	pozemní komunikace	3	2	4	5	7
15	15	16	16	11	silniční doprava	14	16	16	14	5
11	12	12	14	16	pitná voda	11	13	12	15	16
13	13	14	13	14	odpadní voda	13	14	14	13	15
16	6	2	3	2	školství	15	7	2	3	2
7	7	7	7	5	kultura a kulturní činnost	8	10	8	8	6
12	11	11	10	6	sportovní a zájmová činnost	12	11	11	11	9
10	10	9	4	12	ne/bytové hospodářství	10	9	7	4	11
4	5	4	2	7	komunální služby a územní rozvoj	4	4	3	2	4
6	9	6	6	10	odpady	5	5	6	6	8
5	8	8	12	9	ochrana přírody	6	8	9	12	12
14	16	13	11	4	služby soc. péče	16	15	13	9	3
3	3	5	9	13	volby	2	3	5	7	13
1	1	1	1	1	činnost místní správy	1	1	1	1	1
8	4	10	8	3	ostatní finanční operace	7	6	10	10	10

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Činnost místní správy

Výdaje na činnost místní správy byly jedinou položkou běžných výdajů, u které byla zaznamenána 100% shoda pořadí ve všech velikostních kategoriích obcí. V průměru tvořily náklady na činnost místní správy téměř 20 %. Pro jednotlivé kategorie mohla být položka více i méně nákladová. Pro nejmenší, I. kategorii, představovala průměrně více jak 22,5 % z běžných výdajů. Z velikostních skupin obcí, byla dále nejvíce zatížena výdaji na činnost místní správy V. velikostní kategorie, která v průměru vynakládala 21,14 % svých výdajů. Dále s vynaloženými výdaji následovala II. kategorie s průměrným 18,77% podílem nákladů. Naopak nejméně ze svých rozpočtů vynakládaly na místní správu obce III. kategorie. Pro tuto skupinu obcí místní správa představovala průměrně 16,24% finanční zatížení.

Absolutně vynaložené finanční prostředky na zajištění činnosti místních správ se pohybovaly v maximálních částkách mezi 20,4 miliony Kč pro nejmenší skupinu obcí, až do 1 358,7 milionu Kč pro skupinu největší. Přes diametrální odlišnost ve vynaložených prostředcích, měly výdaje této oblasti spíše mírný, stoupavý charakter, a to u všech skupin obcí. Průběžné navyšování výdajů bylo především zapříčiněno navyšováním výdajů na platy zaměstnanců v pracovním poměru (3,2 %) a nákupů ostatních služeb (12,2 %), do kterých spadalo např. zajištění úklidu, nákup stravovacích poukázek nebo zpracování odborných auditů.

Tabulka 13 – Běžné výdaje na činnost místní správy v Kč

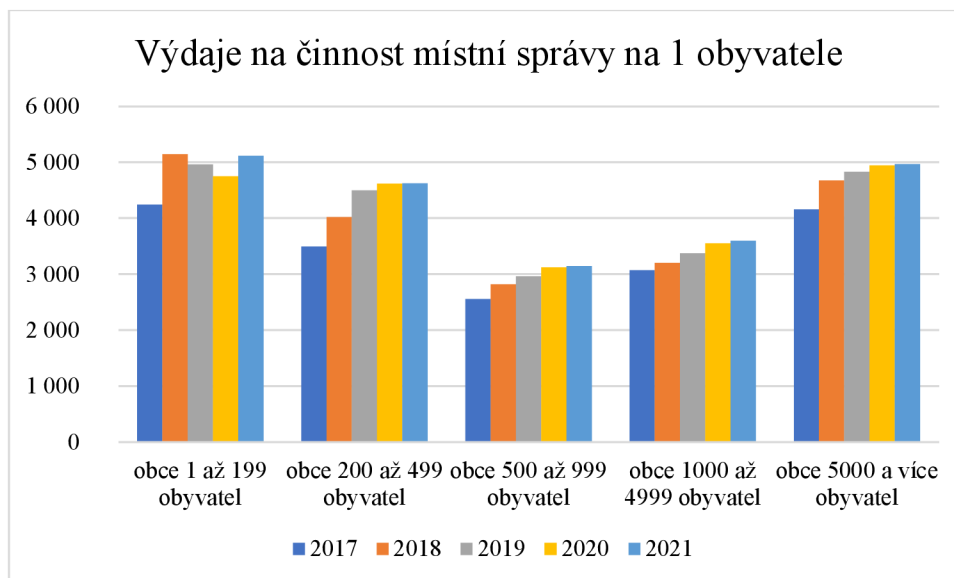
místní správa	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	16 992 268	20 592 237	19 862 700	19 031 017	20 484 070
200 až 499	74 793 516	85 999 386	96 291 407	98 919 439	99 039 690
500 až 999	111 510 222	122 949 837	129 022 199	136 012 249	137 021 085
1000 až 4999	291 900 806	304 365 957	320 278 674	337 527 590	341 867 325
5000 a více	1 136 376 399	1 279 596 684	1 321 814 365	1 352 903 349	1 358 717 649

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Z pohledu nákladového zatížení obyvatel touto oblastí vycházely v průběhu sledování nejlépe III. a IV. kategorie obcí. Pro obyvatele těchto dvou skupin představovala

místní správa výdaj ve výši 3 141 Kč a 3 597 Kč v roce 2021. Naopak nejmenší a největší kategorie obcí měly na obyvatele o 2 000 Kč větší náklady než výše zmíněné kategorie.

Graf 12 – Běžné výdaje na činnost místní správy v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Pozemní komunikace

Druhou nejnákladnější položkou pro obce se v průměru jevílo zabezpečení pozemních komunikací. Pro první tři velikostní skupiny tato položka představovala druhé a třetí pořadové místo, v roce 2021 až čtvrté.

Tabulka 14 – Běžné výdaje na pozemní komunikace v Kč

pozemní komunikace	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	14 481 024	10 059 604	8 710 820	9 942 927	8 837 519
200 až 499	50 583 240	69 985 200	64 349 066	66 709 536	62 730 652
500 až 999	79 162 038	93 494 843	89 114 396	76 569 216	80 302 693
1000 až 4999	122 259 175	159 898 310	130 860 061	148 650 748	148 213 269
5000 a více	292 360 022	298 831 632	343 985 710	310 377 448	397 623 245

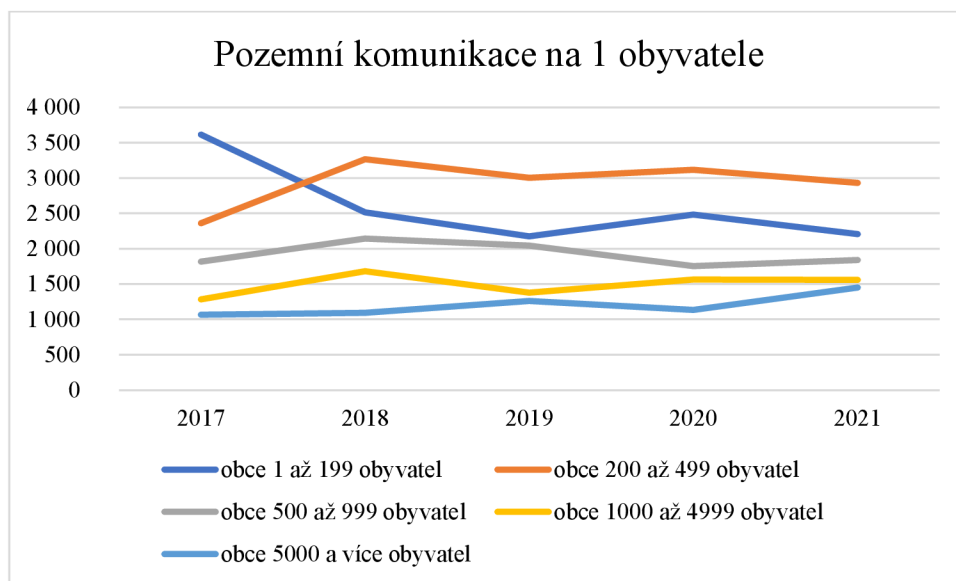
zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Ve všech skupinách byl patrný kolísavý charakter, který byl nejmenší u V. velikostní kategorie. Nejvyšší průměrný procentní podíl představovaly výdaje na pozemní komunikace

pro II. kategorii, který dosáhl 13 %. Pro obce III. kategorie, které jsou nejpočetnější skupinou obcí, představovaly náklady na pozemní komunikace 10,76 %. Nejmenší poměrové výdajové zatížení představovaly pozemní komunikace pro V. kategorii. Tato kategorie vynakládala průměrně 5,37 % celkových výdajů. Průměrné navýšení o 8,7 % od počátku sledování mezi všemi skupinami bylo především spojeno s proběhlými stavbami na zajištění oprav a udržování chodníků, silnic či mostků.

Ve vyjádření celkových hodnot na 1 obyvatele byl zaznamenán rozptyl hodnot od 1 069 Kč v největší kategorii v roce 2017 až po částku 3 617 Kč na 1 obyvatele v nejmenší kategorii. Pozorování zaznamenalo, že pro první dvě skupiny obcí byly výdaje na pozemní komunikace nejvyšší v celé délce sledování. Velikostním kategoriím III., IV. a V. se hodnoty v roce 2021 velmi přiblížily a představovaly průměrně výdaj ve výši 1 618 Kč. S koncem sledování se hodnoty jednotlivých kategorií vzájemně nepatrně přiblížily.

Graf 13 – Běžné výdajů na pozemní komunikace v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Komunální služby a územní rozvoj

Výdaje na zajištění komunálních služeb a územního rozvoje v průměru představovaly pro obce téměř 10% podíl na běžných výdajích. Nejmenší podíl však představoval pro V. kategorii, která průměru vynakládala 6,4 % výdajů. Obce I. a II. kategorie vkládaly na zajištění komunálních služeb v průměru 8,6 % a 9,4 % svých výdajů. Ze všech kategorií představovala tato oblast největší výdajový podíl pro III. a IV. velikostní

kategorii obcí. U těchto obcí dokonce jednotlivé podíly přesáhly v určitých letech i 12 %, což zapříčinily vyšší výdaje do zajištění veřejného osvětlení a územního plánování. U obou zmíněných kategorií výdaje byly maximální v roce 2020. Rok 2021 představoval pokles o necelé 3 miliony Kč pro III. kategorii a o 16,5 milionu Kč v případě IV. kategorie.

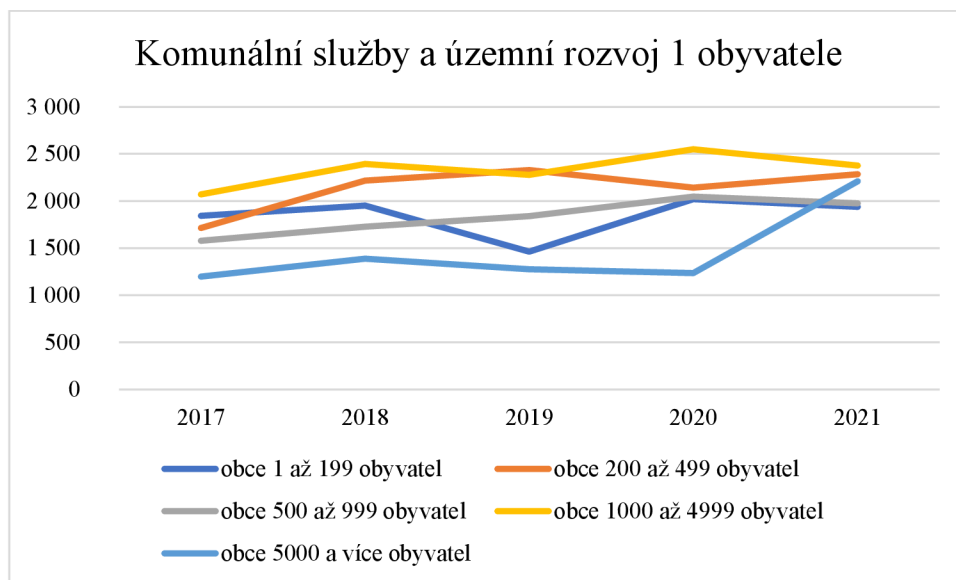
Tabulka 15 – Běžné výdaje na komunální služby a územní rozvoj v Kč

komunál. služby a ÚR	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	7 372 769	7 812 609	5 864 140	8 090 677	7 764 236
200 až 499	36 734 314	47 467 378	49 859 088	45 845 519	48 900 653
500 až 999	68 895 854	75 374 753	80 215 815	89 319 162	86 202 109
1000 až 4999	196 834 967	227 470 145	216 384 891	242 282 987	225 732 491
5000 a více	328 149 793	379 703 936	349 048 986	337 721 055	604 937 879

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

V přepočtu na 1 obyvatele byl patrný pokles výše výdajů, ale reálné hodnoty nevyjadřovaly propastné rozdíly. Hodnoty více ukázaly, že nejnižší výdaje na obyvatele měla nejvyšší, tj. V. kategorie, která v roce 2017 měla výdaj pouze 1 200 Kč na obyvatele. V grafickém vykreslení byla patrná především rozdílnost výdajů v letech 2019 a 2020. Poslední rok sledování zaznamenal vzájemnou korelaci hodnot pro všechny velikostní kategorie obcí. Byly patrné nízké náklady pro V. kategorii a jejich dvounásobný nárůst v roce 2021 tak, že se výdaje jednotlivých kategorií sjednotily.

Graf 14 – Běžné výdaje na komunální služby a územní rozvoj v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Školství

Průměrné běžné výdaje do školské oblasti byly ve výši 8 % celkových běžných výdajů. Pro jednotlivé kategorie byla nákladovost rozdílná. Výše podílových nákladů se pohybovala od průměrných 0,07 % u I. kategorie až po 12,34 % u III. kategorie obcí. Poměr nákladů pro IV. a V. kategorii představoval průměrně za celé sledované období 10,7% podíl. Skupina obcí II. kategorie vkládala do oblasti školství průměrně 5,1 % svých výdajů. Výše vkládaných finančních prostředků odvíjela od množství zřizovaných školských organizací. Obce dvou nejmenších kategorií nebyly obecně velkými zřizovateli, proto i jejich vkládané náklady do této oblasti byly poměrově nízké.

Přes diametrální rozdíly v absolutní výši výdajů, u všech kategorií došlo v roce 2020 ke snížení výdajů vložených do oblasti školství. Do roku 2019 všem obcím výdaje kontinuálně rostly, rok 2020 představoval zmenšení výdajů v průměru o 17 %. Následující rok se u všech kategorií výdaje opět zvýšily. K ponížení výdajů došlo především z důvodu snížení výdajů na položkách neinvestičních transferů a ponížení tak příspěvku zřizovatele.

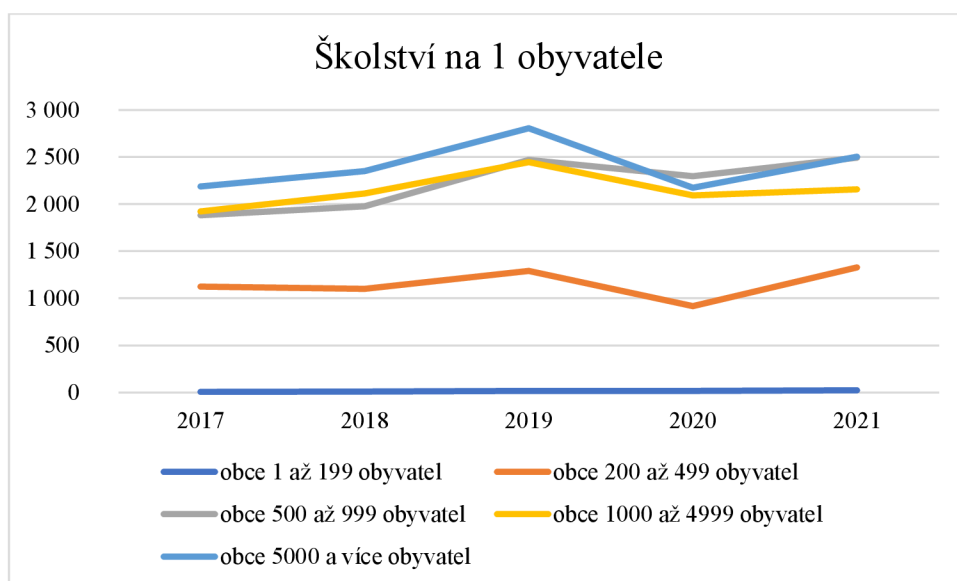
Tabulka 16 – Běžné výdaje na školství v Kč

školství	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	35 000	42 500	70 000	61 000	97 500
200 až 499	24 026 975	23 517 537	27 628 961	19 633 880	28 465 239
500 až 999	82 057 745	86 276 376	107 617 018	100 132 813	108 812 511
1000 až 4999	182 925 177	200 708 630	232 424 939	198 851 814	205 089 188
5000 a více	598 151 686	642 474 101	767 395 502	595 030 727	684 745 978

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Z pozorování vzešel téměř násobný rozdíl mezi vynaloženými výdaji I. a II. velikostní skupiny obcí. Nepoměr v hodnotách výdajů byl z důvodu rozdílného množství zřizovaných mateřských a základních škol mezi těmito kategoriemi. Kategorie III. IV. a V. měly běžné výdaje do školství na velmi podobné hodnotě, v průměru se pohybovaly na 2 385 Kč na 1 obyvatele. Nejvíce v průběhu sledování vkládaly do školství obce z V. kategorie, pro které se výdaje na obyvatele pohybovaly od počátku nad 2 100 Kč na 1 obyvatele. Graf č. 15 vystihuje téměř nevykreslenou hodnotu výdajů pro I. kategorii obcí a dvounásobně vysoké náklady pro kategorii II. Graf rovněž promítá korelační hodnoty zbylých kategorií, které se pohybují nad 2 000 Kč na obyvatele.

Graf 15 – Běžné výdaje na školství v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Volby

Náklady na zajištění voleb představovaly průměrně 8,6% podíl běžných výdajů. Rozdíl v absolutně vynaložených finančních prostředcích byl především mezi I. a II., II. a III. kategorií. V prvním případě se hodnoty od sebe odlišovaly o téměř 42 milionu Kč a v případě druhém o 20 milionu Kč.

Tabulka 17 – Běžné výdaje na volby v Kč

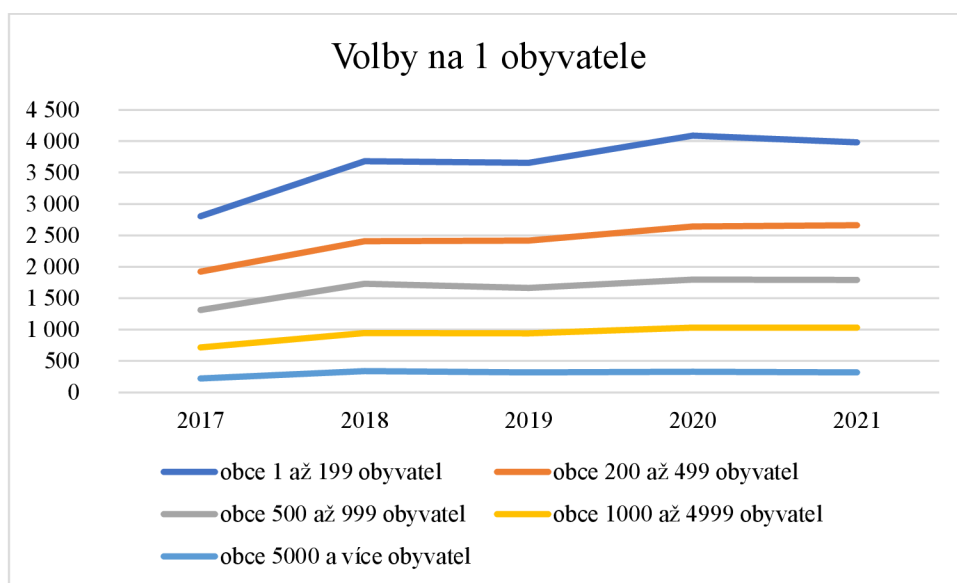
volby	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	11 245 743	14 736 272	14 643 161	16 378 881	15 950 031
200 až 499	41 190 844	51 495 719	51 737 589	56 564 946	57 011 734
500 až 999	57 302 039	75 400 044	72 457 367	78 507 958	78 178 576
1000 až 4999	68 109 367	89 807 164	89 167 933	97 856 297	98 432 848
5000 a více	61 231 731	93 412 406	86 494 718	89 523 494	87 485 446

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Rok 2018 představoval pro III. IV. a V. kategorii nárůst výdajů způsobený především zvýšením na položkách zahrnujících odměny za práci mimo pracovní poměr a odměny členům okrskových volebních komisí.

Výdaje vynaložené na volby měly velmi široký rozptyl v přepočtu na 1 obyvatele, od 224 Kč až po 4 091 Kč. Největší výdaje byly spojeny s nejmenší skupinou obcí, a to po celou sledovanou dobu. Oproti tomu nejméně musely vynaložit občané největší skupiny obcí, kteří měli nejnižší náklady ze všech kategorií.

Graf 16 – Běžné výdaje na volby v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Kultura a kulturní činnost

Finanční prostředky investované do kultury a kulturní činnosti v průměru za celé období pro všechny kategorie představovaly 5,4% podíl běžných výdajů. Rozdílnost mezi jednotlivými kategoriemi byla zaznamenána a investice do této oblasti byly především doménou větších obcí, kde se podíl investic dostal až k hranici 7 %. Ze samotného objemu prostředků bylo možné vypočítat, jak bylo investování do kultury kolísavé. Pouze IV. kategorie zaznamenala setrvalé pozvolné 3% meziroční navyšování, které přineslo navýšení výdajů v této kategorii až na 100,9 milionu Kč v roce 2020.

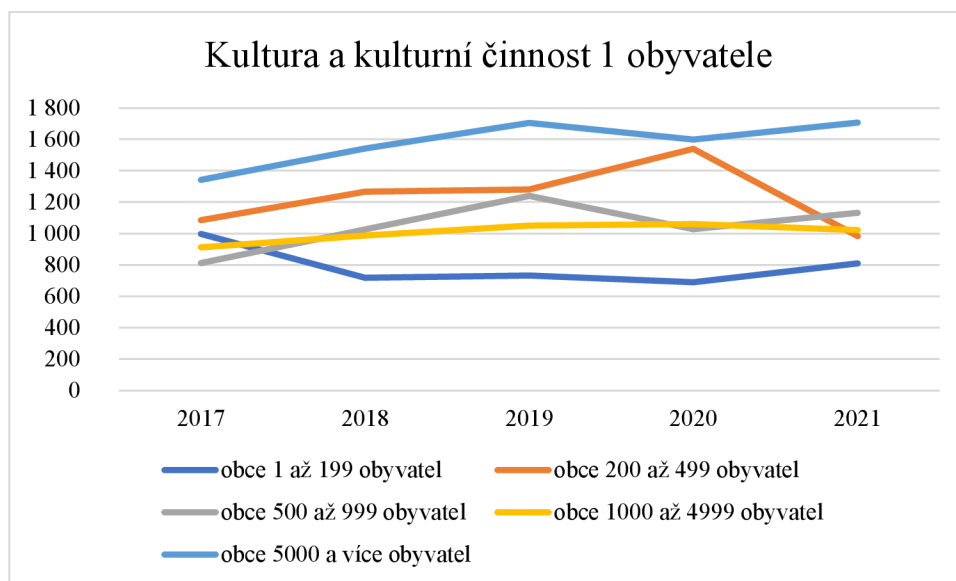
Tabulka 18 – Běžné výdaje na kulturu a kulturní činnost v Kč

kultura a kulturní činnost	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	3 998 082	2 871 918	2 931 817	2 767 150	3 241 138
200 až 499	23 235 569	27 090 957	27 400 231	32 975 910	21 075 838
500 až 999	35 453 111	44 712 249	54 154 463	44 863 073	49 329 221
1000 až 4999	86 673 835	93 809 341	99 810 012	100 915 444	97 112 842
5000 a více	367 152 816	421 479 628	466 280 428	437 124 291	466 910 708

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Grafické posouzení zachytilo dynamiku pohybu vynaložených prostředků. Od poklesu výdajů v I. kategorii, která od roku 2018 investovala do kultury nejméně financí, přes maximální výši nákladů v roce 2020 v případech II. a V. kategorie obcí. Výše výdajů se pro tyto skupiny obcí pohybovala okolo 1 560 Kč na 1 obyvatele. Ke konci se výdaje tří skupin dostaly do vzájemné mírné korelace na hodnotě 1 000 Kč na obyvatele.

Graf 17 – Běžné výdaje na kulturu a kulturní činnost v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Odpady

Vložené prostředky do oblasti odpadového hospodářství obcí představovaly průměrně 6,5 % běžných výdajů. Samotný objem prostředků představoval pořadí od 4. až po 11. místo. Nesporně byly odpady nákladnější pro první tři skupiny obcí, u nichž bylo pořadí mezi 4. - 6. místem a podíl výdajů neklesl pod 5,5 %. Nejvíce nákladově zatížené byly obce I. kategorie, kterým podílové procento v průběhu sledování vzrostlo až na 8,5 % v roce 2020. Jednalo se o maximální výši podílů za všechny velikostní skupiny obcí. Téměř 6% průměrný podíl nákladů byl zaznamenán u II. kategorie a obce III. kategorie vynakládaly 7% podíl všech výdajů.

Tabulka 19 – Běžné výdaje do odpadového hospodářství v Kč

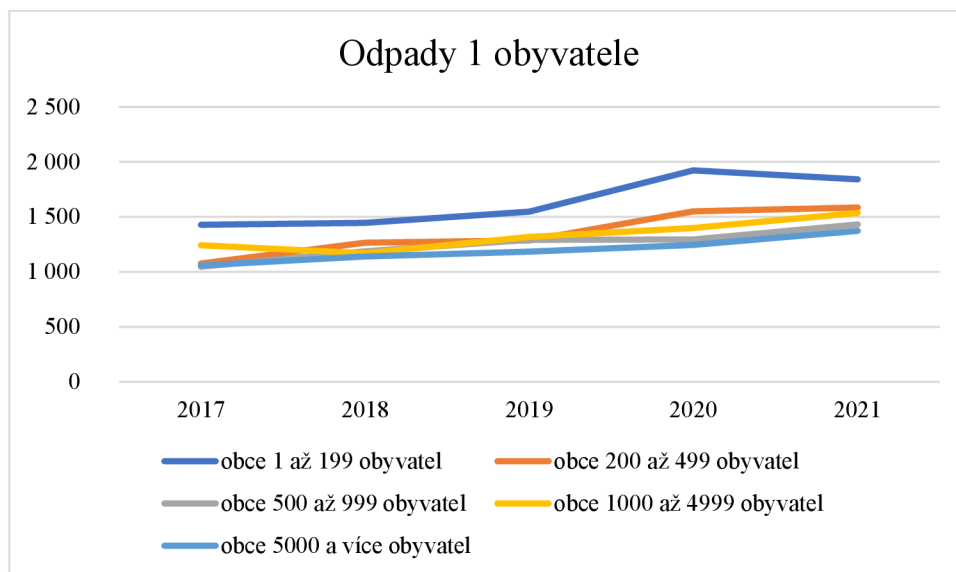
odpady	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	5 721 428	5 785 291	6 188 757	7 700 329	7 370 402
200 až 499	23 062 702	27 063 036	27 526 495	33 199 700	33 953 449
500 až 999	45 699 982	51 696 789	56 256 455	56 425 632	62 431 768
1000 až 4999	117 944 447	111 287 976	125 222 333	132 969 054	145 987 282
5000 a více	289 742 888	311 573 782	323 321 848	339 956 831	375 951 300

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Absolutní hodnoty vložené do odpadů měly spíše stoupavou tendenci. Oblast odpadového hospodářství představovala nárůst výdajů pro všechny skupiny obcí v průměru nad 35 %, ač se pohybují s výdaji do 10 milionu Kč nebo přesáhnou hodnotu 375 milionu Kč. O průměrný nárůst 9,1 % se zajímaly především nákladově zvyšující se položky likvidace komunálních odpadů, nebezpečných odpadů a jiného druhu odpadu (např. nadměrného, kovového atd.).

Směr vývoje nákladů vynaložených na likvidaci odpadů měl mírně stoupavou dispozici a u žádné z velikostních skupin výdaje neklesly pod 1 000 Kč na obyvatele. Graf č. 19 zaznamenal velkou těsnost hodnot u II.-V. velikostní kategorie obcí. Zvýšené hodnoty byly patrné u I. kategorie, která po celé sledování ostatní kategorie převyšovala v průměru o téměř 353 Kč na obyvatele.

Graf 18 – Běžné výdaje na odpadové hospodářství v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Ochrana přírody

Ochrana přírody představovala pro obce průměrný náklad ve výši 4,8 % běžných výdajů. Výše vynakládaných prostředků u jednotlivých kategorií měla spíše konstantní stav. Obce především vkládaly prostředky do zabezpečení a péče o veřejnou zeleň včetně vzhledu veřejných prostranství obcí. Objem výdajů II. a III. kategorie, v porovnání s rozdíly mezi jinými velikostními skupinami, nebyl do roku 2019 až tak značný. V roce 2020 došlo k rozevření objemovosti výdajů. Počátek představoval rozdíl 5,8 milionu Kč, ale na konci již přesáhl 15,5 milionu Kč.

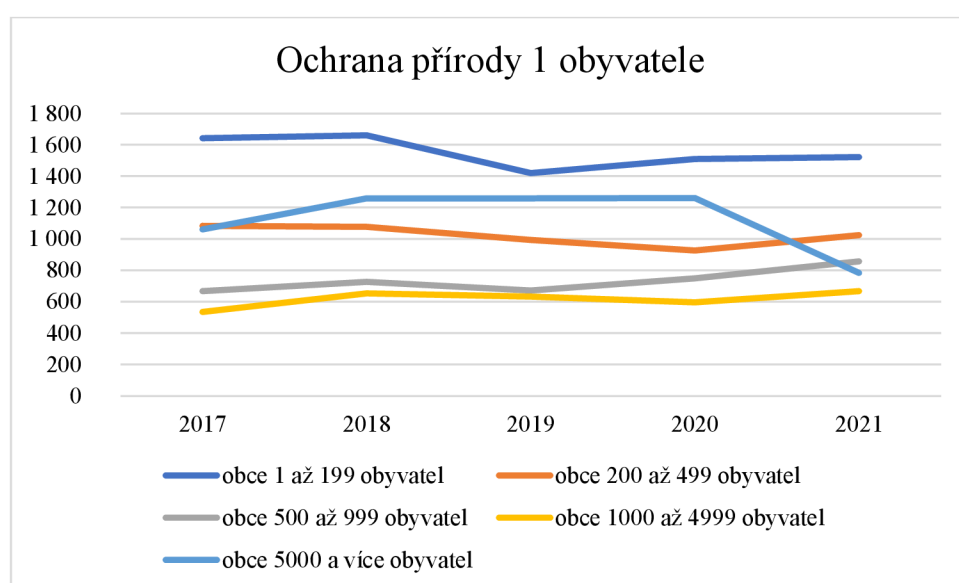
Tabulka 20 – Běžné výdaje na ochranu přírody v Kč

ochrana přírody	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	6 567 754	6 651 007	5 682 211	6 038 311	6 091 499
200 až 499	23 223 205	23 046 860	21 278 198	19 840 984	21 895 924
500 až 999	29 104 508	31 640 191	29 275 487	32 634 896	37 413 836
1000 až 4999	50 823 302	62 009 448	60 178 415	56 520 728	63 477 566
5000 a více	289 884 011	344 179 634	344 127 278	344 631 305	214 349 729

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Přestože absolutní hodnoty k sobě přibližovaly skupinu obcí II. a III., přepočet na 1 obyvatele však vystihl jiné dvě kategorie obcí, které se náklady k sobě velmi přiblížily. Jednalo se o III. a IV. kategorii, které měly nejnižší výdaje na obyvatele ze sledovaných velikostních skupin. Hodnoty těchto dvou skupin obcí za sledovaný úsek nepřekonal ani 900 Kč na obyvatele. Naopak nejvíce prostředků do roku 2020 do ochrany přírody vkládaly dle přepočtu nejmenší a největší skupiny obcí. V roce 2021 se výdajově sblížily čtyři velikostní skupiny obcí.

Graf 19 – Běžné výdaje na ochranu přírody v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Ne/bytové hospodářství

Náklady do oblasti ne/bytového hospodářství znamenaly průměrnou 5% výši běžných výdajů. Průměrná výše se pohybovala mezi 3,1-9,7%. Nejmenší poměrové procento patřilo I. kategorii obcí, nejvyšší nákladové procento bylo zaznamenáno ve IV. velikostní kategorii. Obce II. a III. kategorie vynakládaly v průměru 4 a 5% výdajů. Skupině obcí V. kategorie výdaje dosahovaly pouze k necelým 3%. Z uvedené je zřejmé, že investované náklady byly velmi rozdílné a jednalo se především o nákladovou doménu větších skupin obcí, které především investovaly do běžných oprav a úprav spojených s tepelnými úsporami jak bytových fondů obcí, tak i prostor určených k podnikatelské činnosti.

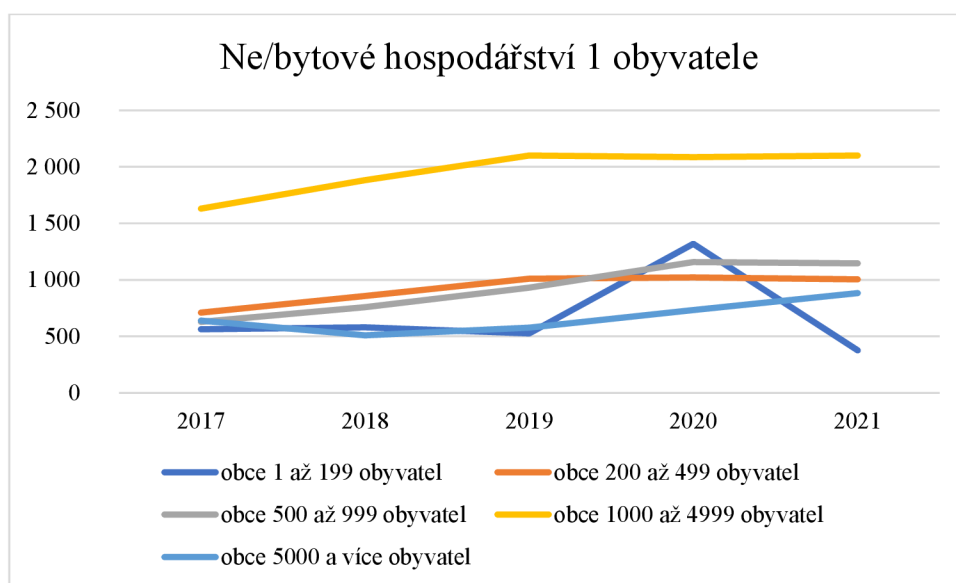
Tabulka 21 – Běžné výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč

ne/bytové hospodářství	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	2 251 567	2 322 406	2 111 675	5 282 293	1 508 032
200 až 499	15 253 763	18 326 677	21 625 773	21 897 981	21 519 957
500 až 999	27 405 402	33 019 671	40 567 132	50 596 494	49 931 746
1000 až 4999	154 919 390	178 917 560	199 462 493	198 283 546	199 808 761
5000 a více	174 581 529	139 982 250	157 729 457	200 691 182	241 944 787

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Finanční prostředky vynaložené na ne/bytové hospodářství přepočtené na 1 obyvatele ukázaly odlišný pohled na výši vložených financí. V tomto porovnání rozdíly mezi I. a V. kategorií nebyly až tak výrazné. S nejvyššími náklady se potýkala IV. kategorie, která přesáhla i hodnotu 2 000 Kč na obyvatele. Svými hodnotami téměř dvojnásobně převyšovala ostatní kategorie, jak uvádí i graf č. 20. Začátek období znamenal pro čtyři kategorie velmi těsnou korelaci, od které se téměř o $\frac{2}{3}$ oddělila IV. velikostní kategorie obcí, která vkládala téměř čtyřnásobně více prostředků do oprav bytového fondu.

Graf 20 – Běžné výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Sportovní a zájmová činnost

Oblast sportovní a zájmové činnosti spadala do odvětví s velmi rozdílným poměrem výdajů. Výdaje do této oblasti se pohybovaly na 3% podílu běžných výdajů, pro největší kategorii však představovaly 5,5% náklad. Absolutní hodnoty výdajů zaznamenaly převážně mírné zvýšení, pro V. skupinu se jednalo o téměř setrvalý stav vynakládaných prostředků.

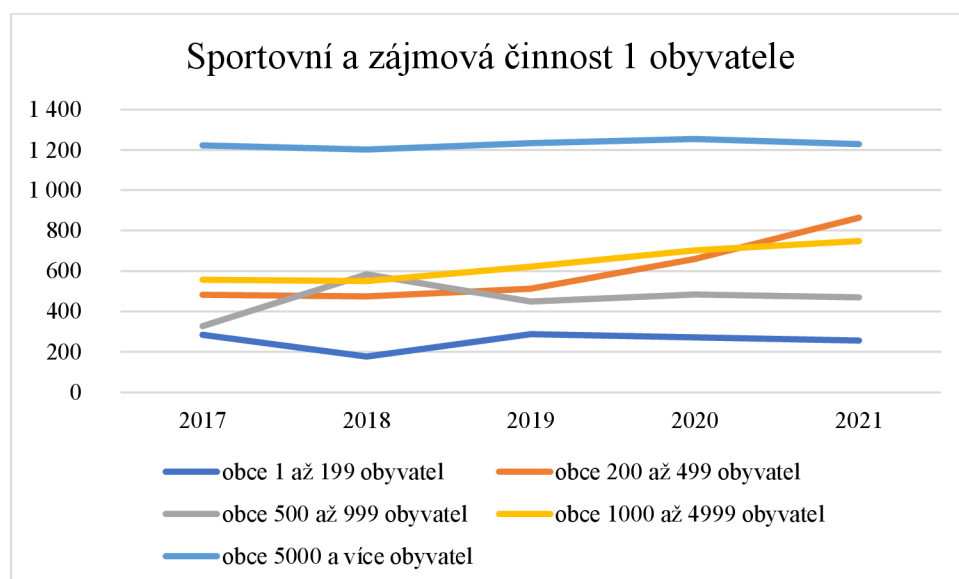
Tabulka 22 – Běžné výdaje na sportovní a zájmovou činnost v Kč

sportovní a zájmová činnost	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	1 135 676	707 050	1 155 771	1 089 686	1 024 541
200 až 499	10 315 844	10 181 451	10 965 280	14 117 262	18 518 577
500 až 999	14 285 586	25 509 549	19 584 702	21 067 193	20 491 615
1000 až 4999	52 917 631	52 360 647	59 088 867	66 740 748	71 249 702
5000 a více	334 226 938	328 944 418	337 392 897	343 254 775	336 066 425

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Grafem zaznamenaný znázorněný přepočtený výdaj na 1 obyvatele vystihl konstantní linii výdajů V. kategorie, která kopírovala linii 1 200 Kč na 1 obyvatele. Dále byla patrná těsnost výdajů u II. a IV. kategorie, přičemž v roce 2020 se u obou skupin výdaje zvýšily v průměru o 21 %.

Graf 21 – Běžné výdaje na sportovní a zájmovou činnost v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Pitná voda

Obce, které nejvíce vynakládaly finanční prostředky na zajištění pitné vody byly obce II., III. a IV. velikostní kategorie. Výše výdajů se pohybovala okolo 10 milionů Kč. Nejvyšších výdajů se dostalo na položky související s opravami a údržbami vodovodních sítí, nebo poskytnutých příspěvků na jejich udržování. V roce 2019 měly velikostní kategorie velmi korelující absolutní hodnoty vynaložených prostředků ve výši 8,1-8,3 milionu Kč.

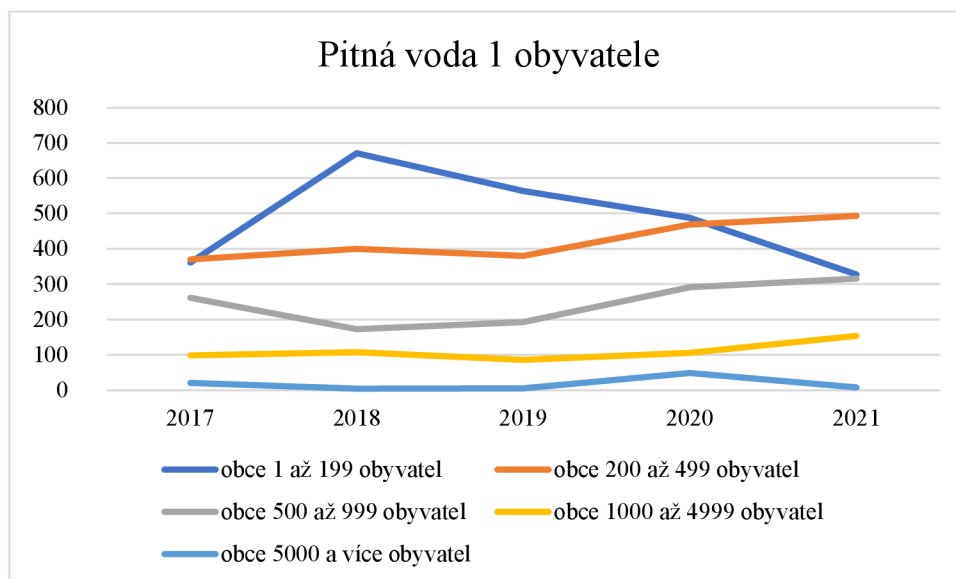
Tabulka 23 – Běžné výdaje na pitnou vodu v Kč

pitná voda	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	1 445 100	2 686 107	2 255 949	1 953 100	1 312 555
200 až 499	7 929 616	8 558 635	8 131 506	10 032 739	10 558 227
500 až 999	11 383 859	7 554 465	8 394 631	12 709 080	13 797 889
1000 až 4999	9 323 248	10 198 857	8 137 228	10 032 605	14 588 162
5000 a více	5 456 701	1 102 560	1 259 529	13 226 939	2 194 567

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Přes analogii ve výši absolutních výdajů mezi I. a V. kategorií, přepočten na 1 obyvatele zmapoval, že násobně vyšší výdaje měla I. kategorie obcí. Jejich výdaje byly v rozmezí 328-671 Kč na 1 obyvatele, ale obce V. kategorie měly výdaje ve výši 48 Kč.

Graf 22 – Běžné výdaje na pitnou vodu v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Odpadní voda

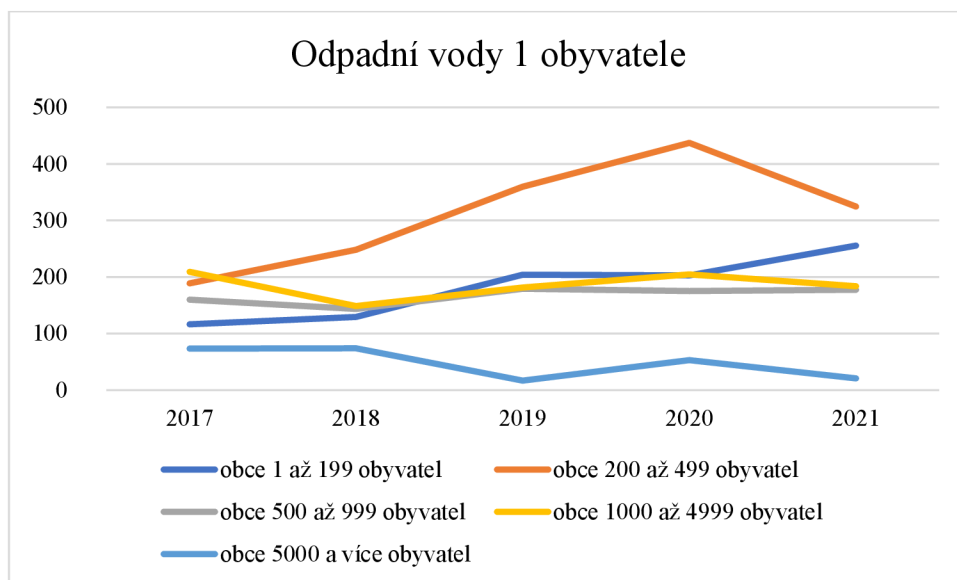
Obce IV. a V. kategorie v průběhu sledování vynakládaly podobně vysoké sumy na zajištění likvidace odpadních vod. Průměrné výdaje se od sebe odlišovaly o necelých 5 milionu Kč. Podobná analogie probíhala mezi II. a III. skupinou, jejich průměrně vynaložené výdaje se odlišovaly pouze o 611 tisíc Kč. Výdaje byly opět nejčastěji spojeny s opravami a údržbou kanalizačních řádů nebo poskytnutí příspěvku na jejich opravu či údržbu.

Tabulka 24 – Běžné výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč

odpadní vody	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	466 266	517 908	815 838	812 745	1 023 020
200 až 499	4 045 269	5 307 292	7 697 112	9 370 313	6 944 099
500 až 999	6 959 241	6 260 018	7 813 157	7 646 216	7 742 158
1000 až 4999	19 880 720	14 143 670	17 252 940	19 446 224	17 428 208
5000 a více	19 953 351	20 314 938	4 553 687	14 495 879	5 625 525

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Graf 23 – Běžné výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč na 1 obyvatel

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Nejvíce podle přepočtu vynakládala II. skupina obcí. Po celou sledovanou dobu výše nákladů byla na horní hranici, a dokonce mezi lety 2017 a 2020 proběhlo dvojnásobné navýšení, které představovalo výdaj nad 400 Kč na 1 obyvatele. Středové hodnoty nákladů

držely I., III. a IV. kategorie obcí, které nezaznamenaly výrazné změny. Extrémní hodnoty výdajů připadly na II. a V. kategorii obcí.

Lesní hospodářství

Oblast lesního hospodářství představovala průměrně 1,2 % celkových výdajů. Ze všech kategorií nejvíce vkládaly do této oblasti finanční prostředky obce I. a II. kategorie. Pro ně představovala oblast výdaje o 3% podílu. Absolutní výše výdajů dokonce v roce 2021 u II. kategorie překonala IV. velikostní kategorii obcí, a to v rozdílu o 800 tisíc Kč.

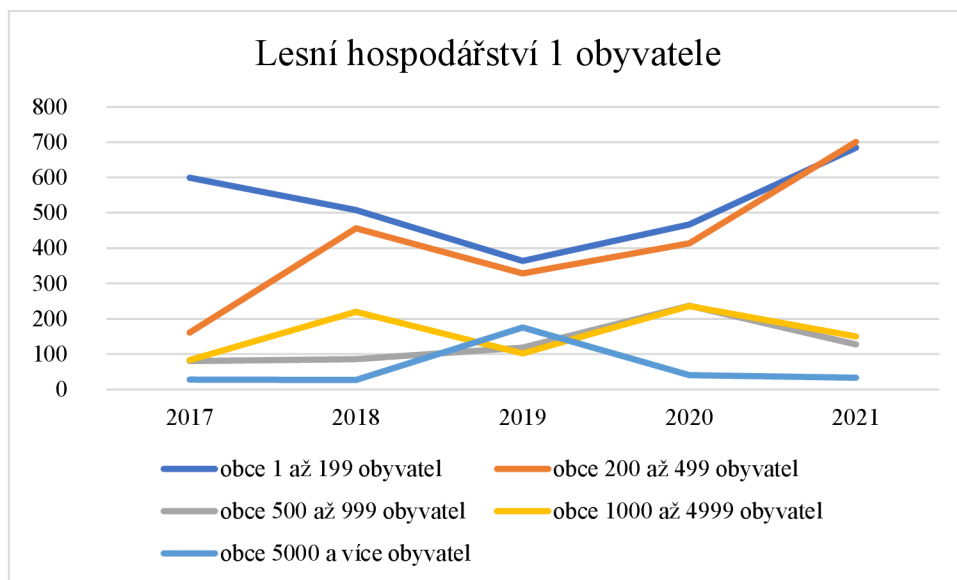
Tabulka 25 – Běžné výdaje na lesní hospodářství v Kč

lesní hospodářství	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	2 398 362	2 031 120	1 456 226	1 869 712	2 739 966
200 až 499	3 458 984	9 752 966	7 021 044	8 844 860	15 001 440
500 až 999	3 499 279	3 740 169	5 140 172	10 329 461	5 550 961
1000 až 4999	7 907 460	20 831 481	9 656 460	22 501 484	14 270 786
5000 a více	7 608 933	7 313 098	48 083 657	10 952 701	9 072 269

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

V roce 2018 se zvýšily náklady II. kategorií obcí téměř trojnásobně a od té doby se držela výše výdajů II. a I. kategorie v těsné shodě, která se od sebe lišila v řádech jednotek na obyvatele. Nejmenší obce vkládaly do lesního hospodářství ze všech kategorií nejvíce prostředků.

Graf 24 – Běžné výdaje na lesní hospodářství v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Silniční doprava

Z výše absolutních hodnot vyplynulo, že zabezpečení oblasti silniční dopravy bylo doménou nejvyšší kategorie obcí. Pro tuto skupinu představovaly náklady průměrný 7% podíl celkových výdajů s maximální sumou v roce 2021 ve výši přes 516 milionu Kč. Ostatní skupiny obcí nevěnovaly do této sféry ani 1 % svých celkových výdajů.

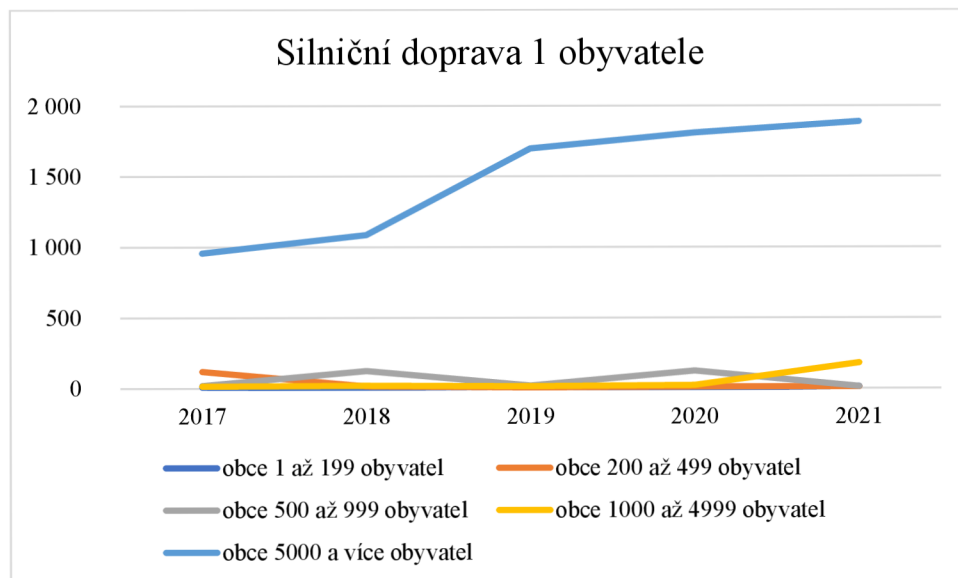
Tabulka 26 – Běžné výdaje na silniční dopravu v Kč

silniční doprava	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	35 400	17 000	53 000	0	421 630
200 až 499	2 556 805	296 100	122 000	196 790	226 720
500 až 999	811 600	5 430 970	805 878	5 406 017	583 600
1000 až 4999	1 467 620	1 716 079	1 473 534	1 965 167	17 216 127
5000 a více	261 882 791	296 854 430	463 851 658	494 404 330	516 431 052

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Přesto, že i u těchto skupin obcí proběhly změny v podobě navýšení výdajů, jejich průměrná výše 37 Kč na obyvatele zdaleka nedosáhla průměrné hodnoty V. kategorie, která představovala hodnotu téměř 1 500 Kč na obyvatele.

Graf 25 – Běžné výdaje na silniční dopravu v Kč na 1 obyvatele

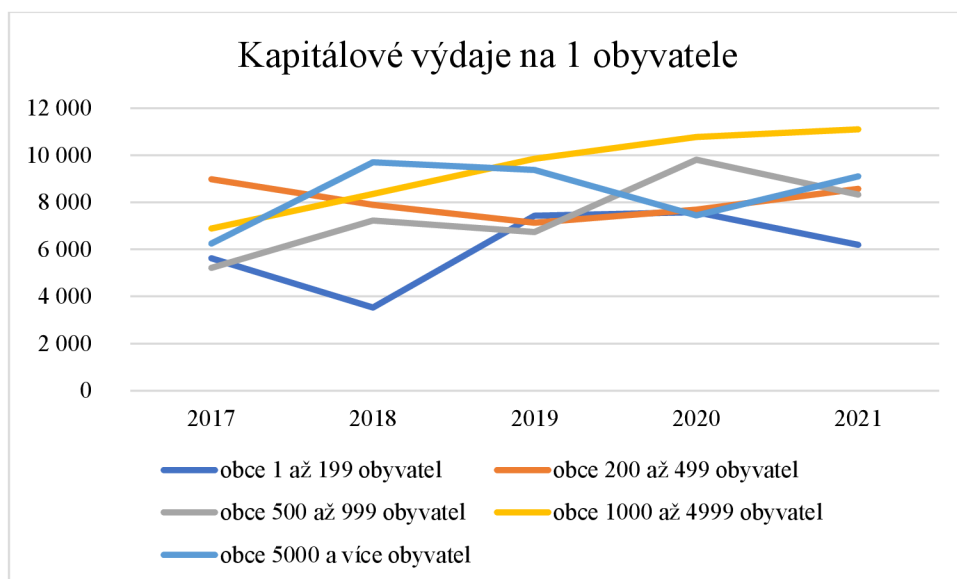
zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Téměř 100% navýšení výdajů u V. kategorie v roce 2021 představovalo zvýšení nákladů z 958 Kč na 1 888 Kč na 1 obyvatele a jednalo se především o opravy a rekonstrukce silničních sítí v majetku jednotlivých obcí.

4.4.2 Kapitálové výdaje

Pro jednotlivé velikostní kategorie představovaly v průměru kapitálové výdaje 32% podíl všech výdajů. V průběhu sledovaného období byl patrný kolísavý charakter výdajů, jen u IV. velikostní kategorie byl zaznamenán permanentní růst kapitálových výdajů v jejich nominálních hodnotách. Z částky 655 milionu Kč v roce 2017 hodnota vzrostla na 1 054,9 milionu Kč v roce 2021, což představovalo nárůst o téměř 61 %.

Graf 26 – Výše kapitálových výdajů na 1 obyvatele v Kč

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

U první a poslední velikostní kategorie obcí byly zaznamenány výkyvy ve stejných letech sledování, avšak vždy s opačným charakterem. V roce 2020 dokonce výše kapitálových výdajů na obyvatele v I. kategorii nepatrně (o 149 Kč) převýšila výdaje v V. kategorii.

Pro hlubší analýzu kapitálových výdajů bylo vybráno 13 oblastí, které v průměru představovaly 85 % kapitálových výdajů obcí.

Jelikož byly obecně kapitálové výdaje spojeny především s investičními záměry obcí, proti běžným výdajům, u kapitálových výdajů nebyla zaznamenána jednotná shoda v pořadí nákladovosti položek.

Tabulka 27 – Pořadí kapitálových výdajů velikostních kategorií obcí v roce 2017 a 2021

2017					Kapitálové výdaje	2021				
1 až 199	200 až 499	500 až 999	1000 až 4999	5000 a více		1 až 199	200 až 499	500 až 999	1000 až 4999	5000 a více
4	6	1	2	1	pozemní komunikace	6	4	2	1	2
3	1	9	10	11	pitná voda	10	7	7	12	10
7	5	8	9	9	odpadní vody	2	2	5	7	9
11	12	10	4	2	školství	12	9	6	3	1
8	10	7	7	7	kultura	13	13	10	13	7
12	11	11	13	13	zájmová činnost v kultuře	11	12	13	10	13
1	4	6	6	3	tělovýchova	5	1	8	6	6
9	2	5	3	5	ne/bytové hospodářství	4	6	3	4	3
5	3	2	1	4	komunální služby	1	3	1	2	5
13	13	13	12	12	odpady	9	10	12	11	12
10	8	12	8	6	ochrana přírody	8	11	11	9	4
6	7	3	5	10	požární ochrana	7	8	4	5	11
2	9	4	11	8	činnost místní správy	3	5	9	8	8

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Komunální služby

Výdaje do komunálních služeb představovaly oblasti výdajů, které se pohybovaly mezi prvními až pátými nejnákladovějšími položkami kapitálových výdajů v roce 2021. Nejvíce byla touto oblastí zatížena I. velikostní skupina, která do této oblasti vložila více jak 19,5 % svých výdajů. Obce s druhým největším podílem výdajů představovala III. kategorie, které náklady vzrostly nad 17 %. Obce II. a IV. kategorie vynaložily 13 % výdajů. Nejméně dle procentního podílu vložila do této oblasti V. kategorie a to 8 % celkových výdajů. Ač výše podílu na kapitálových výdajích byla pro jednotlivé kategorie rozdílná, absolutní hodnota pro většinu kategorií dosáhla v roce 2021 svého maxima. Zvýšení výdajů především

bylo spojeno s investicemi do modernizace veřejných osvětlení, která měla přispět k úsporám elektrické energie a obce na tyto modernizace mohly čerpat dotační prostředky.

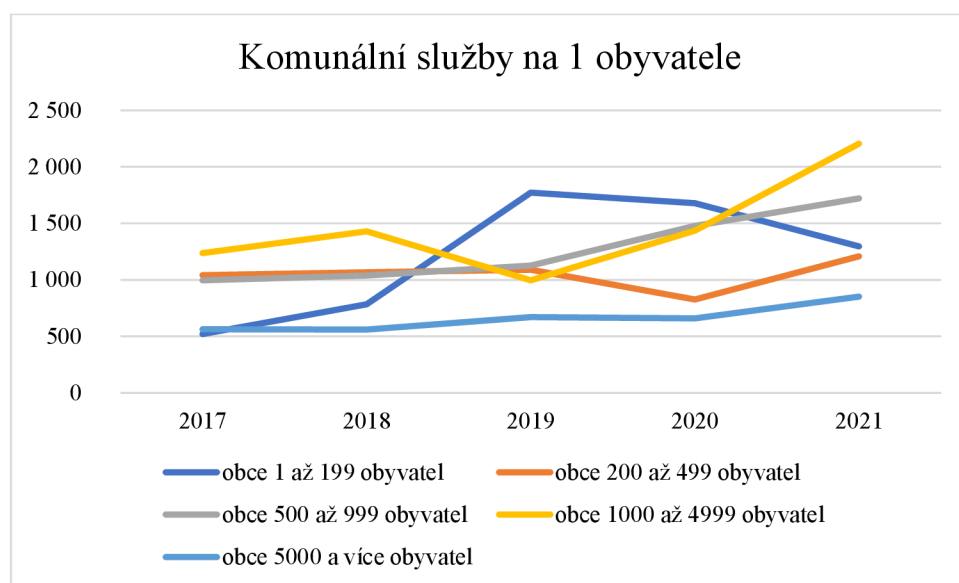
Tabulka 28 – Kapitálové výdaje do komunálních služeb v Kč

komunální služby	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	2 090 441	3 135 609	7 094 075	6 715 938	5 191 635
200 až 499	22 276 902	22 868 006	23 343 297	17 709 288	25 900 616
500 až 999	43 495 408	45 291 014	49 083 508	64 375 453	75 113 977
1000 až 4999	117 616 235	135 861 259	94 848 507	136 324 614	209 743 737
5000 a více	154 009 806	153 868 437	183 480 302	180 074 989	233 012 973

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Pouze I. kategorie měla do této oblasti nejvyšší investovanou částku v roce 2019, která představovala téměř 21 %. Od té doby její hodnota klesla na 5 192 tisíc Kč. U III. a IV. kategorie byl v průběhu sledování zaznamenán vzrůstající charakter. V případě největší kategorie představoval nárůst o více jak $\frac{1}{2}$, a III. kategorie zaznamenala navýšení výdajů téměř o $\frac{2}{3}$.

Graf 27 – Kapitálové výdaje na komunální služby v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Z grafu je patrné, že hodnoty I. a V. kategorie v roce 2017 začínaly na velmi podobných hodnotách, tj. 522 Kč pro I. kategorii a 563 Kč pro V. kategorii. Výše výdajů za komunální služby byly po celé sledované období nejnižší v V. velikostní kategorii, kdy jejich hodnota nepřesáhla ani 1 000 Kč na 1 obyvatele.

Pozemní komunikace

Výdaje v oblasti pozemních komunikací v průměru za všechny kategorie tvořily necelých 14 %. U III. kategorie výdaje dokonce převýšily v průměru 20 % celkových výdajů a představovaly tak výdaj o hodnotě přes 72,6 milionu Kč.

Tabulka 29 – Kapitálové výdaje na pozemní komunikace v Kč

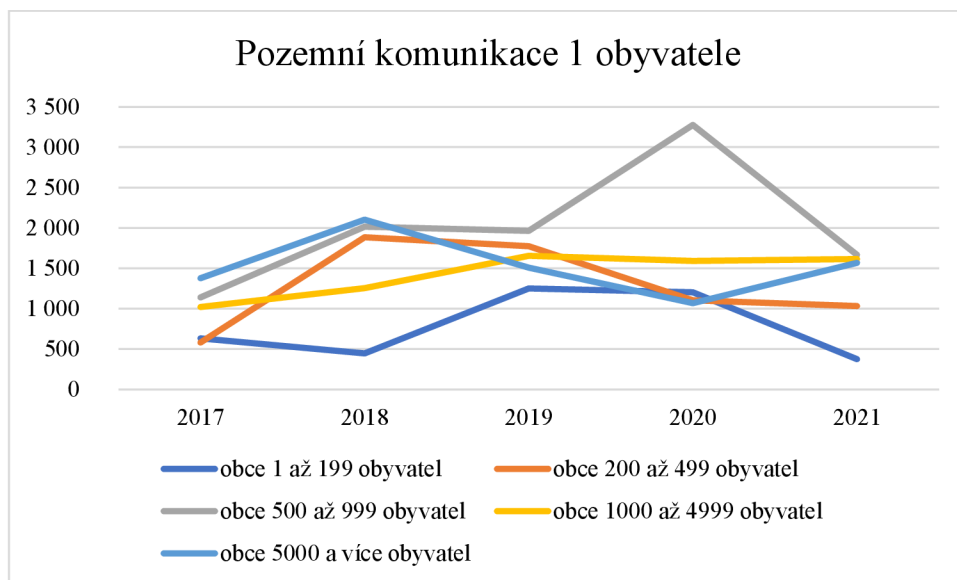
pozemní komunikace	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	2 531 700	1 784 878	5 005 437	4 821 518	1 510 065
200 až 499	12 480 344	40 385 367	37 959 574	23 646 192	22 099 451
500 až 999	49 687 638	87 862 395	85 683 864	142 899 715	72 631 947
1000 až 4999	97 027 118	119 201 417	157 248 231	151 366 073	153 407 333
5000 a více	376 043 480	575 354 143	412 185 901	292 683 298	428 896 809

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Jak bylo uvedeno v úvodu této kapitoly, kapitálové výdaje byly především spojeny s investičními záměry obcí. Vývoj jejich hodnot měl tedy kolísavý, téměř skokový charakter. Výrazné navýšení výdajů bylo zaznamenáno u III. kategorie mezi roky 2019 a 2020. Z hodnoty 85,6 milionu Kč se výdaje zvýšily na hodnotu téměř 143 milionu Kč. Navýšení výdajů proběhlo o 57,2 milionu Kč.

Komparace výdajů na 1 obyvatele zaznamenala dva roky, kdy se hodnoty výdajů třech velikostních skupin přiblížily k téměř shodným částkám. Rok 2018 představoval období, kdy kategorie II., III. a V. měly v průměru 2 001 Kč na 1 obyvatele. Navýšení se pohybovalo mezi skupinami v řádech 5 %. Rok 2020 přinesl korelační hodnoty kategorií I., II. a V. kategorií, hodnoty fluktovaly mezi 1 070-1 204 Kč na obyvatele s tím, že tento rok měla I. kategorie vyšší náklady než kategorie V. a to o 200 Kč na 1 obyvatele. Střední rok 2019 znamenal pro všechny skupiny výrazné sblížení výše všech investovaných prostředků.

Graf 28 – Kapitálové výdaje na pozemní komunikace v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Ne/bytové hospodářství

Výdaje do oblasti ne/bytového hospodářství v průměru představovaly třetí nejvyšší kapitálový výdaj obcí. Z investovaných hodnot vyplynulo, že záležitosti ne/bytového hospodářství byly především doménou větších obcí. Roky 2018 a 2019 zaznamenaly přiblížení vynaložených prostředků mezi kategoriemi IV. a V., kdy hodnoty fluktovaly mezi 110 a 184 miliony Kč. Poslední rok sledování představoval navýšení výdajů také pro obce III. a V. kategorie. Jejich vynaložené prostředky dosáhly na maximální hodnoty za sledované období a to 45 milionů a 382,6 milionu Kč.

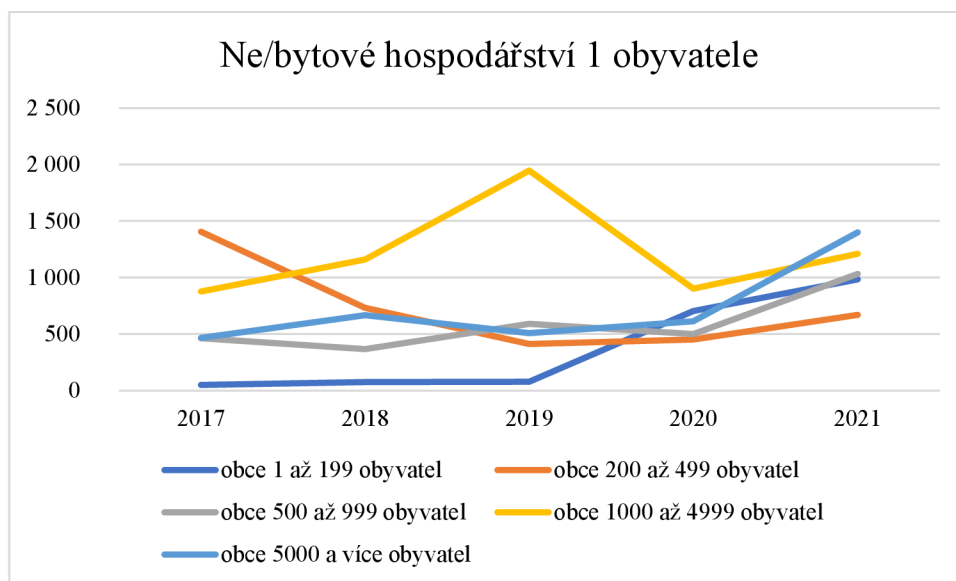
Tabulka 30 – Kapitálové výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč

ne/bytové hospodářství	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	200 000	300 000	312 218	2 813 000	3 946 000
200 až 499	30 117 881	15 660 111	8 830 360	9 677 062	14 305 464
500 až 999	20 108 050	16 052 100	25 705 685	21 713 735	45 031 836
1000 až 4999	83 415 776	110 012 237	184 979 092	85 585 099	114 963 431
5000 a více	127 808 839	182 377 837	138 681 910	167 715 760	382 693 072

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Průměrná výše nákladů na ne/bytové hospodářství představovala výdaj ve výši 730 Kč na 1 obyvatele. Obce I. kategorie měly výdaje v první části sledování desetinásobně nižší. V případě IV. skupiny obcí v roce 2019 přesáhla výše nákladů průměrnou hodnotu o $\frac{2}{3}$, kdy hodnota dosáhla téměř 2 000 Kč na 1 obyvatele. Rozptyl hodnot byl zaznamenán grafem, který zachytil výrazné navýšení výdajů ve IV. kategorii obcí a u obcí I. velikostní skupiny.

Graf 29 – Kapitálové výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

V případě II. kategorie proběhlo snížení výdajů z počátečních 1 407 Kč na obyvatele na průměrnou hodnotu v roce 2018 a následující dva roky byly ve znamení korelujících hodnot II., III. a V. kategorie. Rok 2020 představoval nárůst výdajů u všech kategorií, které se v roce 2021 velmi vyrovnaly a jejich rozpětí se pohybovalo mezi 668-1 399 Kč na 1 obyvatele.

Odpadní vody

Všem velikostním kategoriím v průběhu sledování nastala období, ve kterých se jejich investice do oblasti likvidace odpadních vod výrazně navýšily. Především navýšení výdajů na položkách budovy, haly a stavby spojené s výdaji na výstavby a budování kanalizačních sítí.

Tabulka 31 – Kapitálové výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč

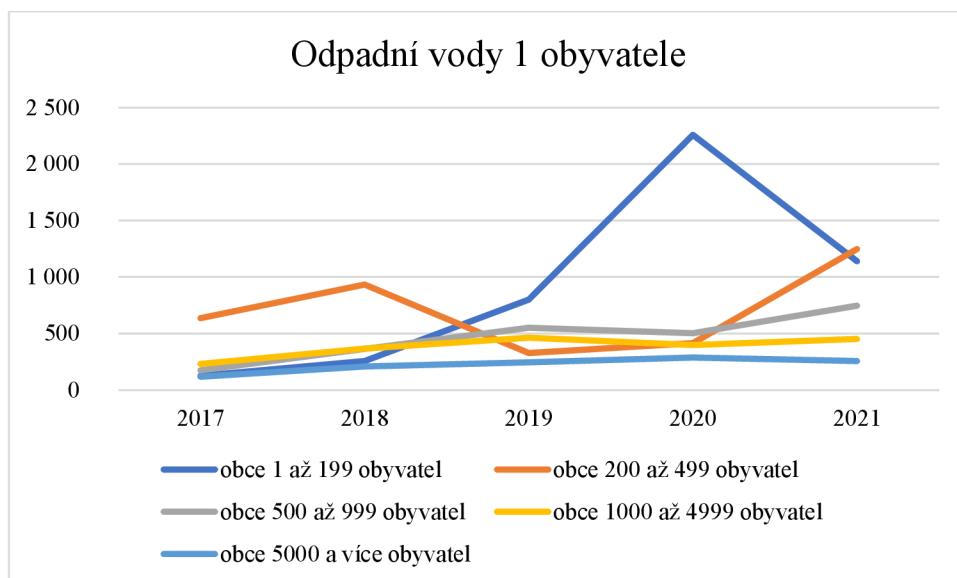
odpadní vody	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	513 000	1 023 000	3 203 538	9 043 328	4 561 219
200 až 499	13 630 084	19 993 319	7 012 145	8 904 731	26 699 430
500 až 999	7 722 456	15 818 750	24 083 308	21 954 941	32 634 859
1000 až 4999	22 053 283	34 989 702	44 183 730	37 769 925	42 838 310
5000 a více	32 409 728	57 170 403	67 000 300	78 662 830	70 316 052

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Dvojnásobné zvýšení nákladů oproti počátečnímu roku měly obce II. kategorie, které v roce 2017 měly náklady ve výši 13,6 milionu Kč a v roce 2021 jim výdaje přesáhly 26,6 milionu Kč. V mezidobí však obce snížily výdaje až na 7 milionu Kč. Téměř kontinuální navyšování výdajů měla pouze V. kategorie, které kromě posledního roku výdaje rostly přibližně o 10 milionu Kč ročně.

Výše investovaných nákladů do likvidace odpadních vod představovala průměrnou výši 541 Kč na 1 obyvatele. Vlivem investičních záměrů bylo v různých obdobích různě investováno i mezi jednotlivými kategoriemi.

Graf 30 – Kapitálové výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Na počátku se výše u čtyř kategorií držela pod průměrnou hodnotou, výdaje se pohybovaly okolo 164 Kč na obyvatele u I., III., IV. a V. kategorie obcí. Pouze II. kategorie průměrnou hodnotu na počátku překonávala. V roce 2019 z hodnoty 934 Kč na obyvatele klesla mezi průměr.

Tělovýchova

Kapitálové výdaje do tělovýchovy v I. kategorii obcí zaznamenaly výrazný útlum. Z částky převyšující 5,5 milionu Kč v roce 2017 se výdaje snížily až na 107 tisíc Kč v roce 2020. Rok 2021 představoval zvýšení výdajů až ke 2 milionům Kč. Takové výrazné snížení výdajů žádná z dalších kategorií nezaznamenala. Pokles výdajů na 107 tisíc Kč představovalo redukci výdajů oproti roku 2017 o 98 %. Významný pokles proběhl u V. kategorie, kdy z hodnoty 383,8 milionu Kč v roce 2018 proběhla redukce výdajů o 40 % na 183 milionu Kč v roce 2021.

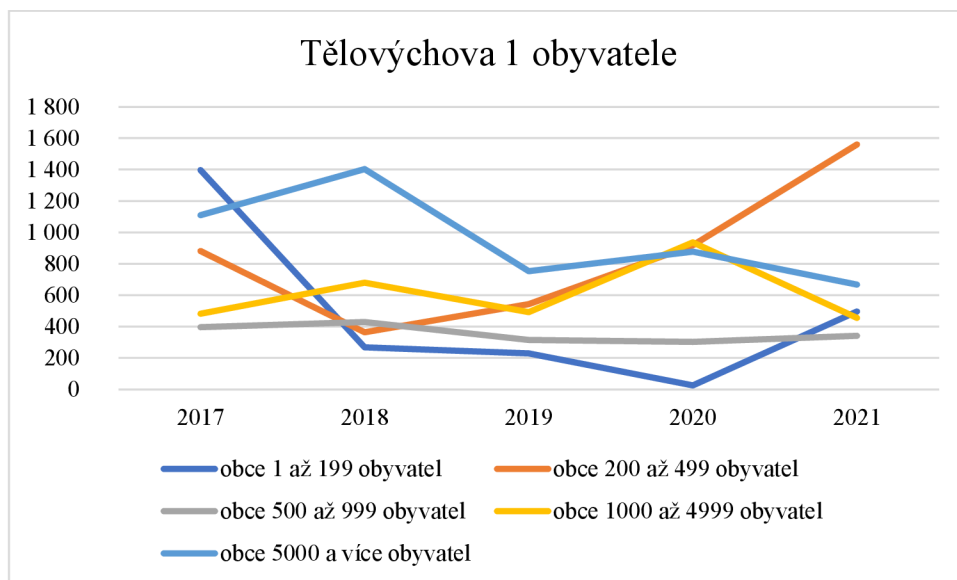
Tabulka 32 – Kapitálové výdaje na tělovýchovu v Kč

tělovýchova	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	5 597 118	1 072 233	916 065	107 000	1 987 211
200 až 499	18 879 104	7 788 413	11 633 407	19 658 154	33 421 496
500 až 999	17 323 689	18 711 925	13 702 789	13 241 056	14 880 205
1000 až 4999	45 783 146	64 606 604	46 821 770	88 998 548	43 447 519
5000 a více	303 493 596	383 878 093	205 809 261	239 976 848	183 019 556

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Hodnoty výdajů na 1 obyvatele měly široký rozptyl a kolísavý charakter. Především zmíněný propad ve výši výdajů u I. kategorie představoval pokles z nákladů o výši 1 398 Kč na 27 Kč na 1 obyvatele. Ke konci sledovaného období se výdaje sbíhaly, pouze II. kategorie zaznamenala výrazné zvýšení nákladů, a to téměř až 1 600 Kč na 1 obyvatele.

Graf 31 – Kapitálové výdaje na tělovýchovu v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Školství

Kapitálové výdaje do oblasti školství byly jedny z mála, které měly téměř ve všech skupinách obcí vysoké nárůsty a opětovné snížení nákladů po celé sledované období.

Tabulka 33 – Kapitálové výdaje na školství v Kč

školství	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	8 000	10 000	225 000	10 000	0
200 až 499	1 536 069	3 115 449	1 111 000	20 099 208	6 148 795
500 až 999	5 140 466	44 259 383	14 753 086	74 546 994	27 745 694
1000 až 4999	59 200 156	104 148 859	167 574 112	299 507 356	189 426 682
5000 a více	331 424 931	466 695 897	712 440 456	514 337 880	429 382 846

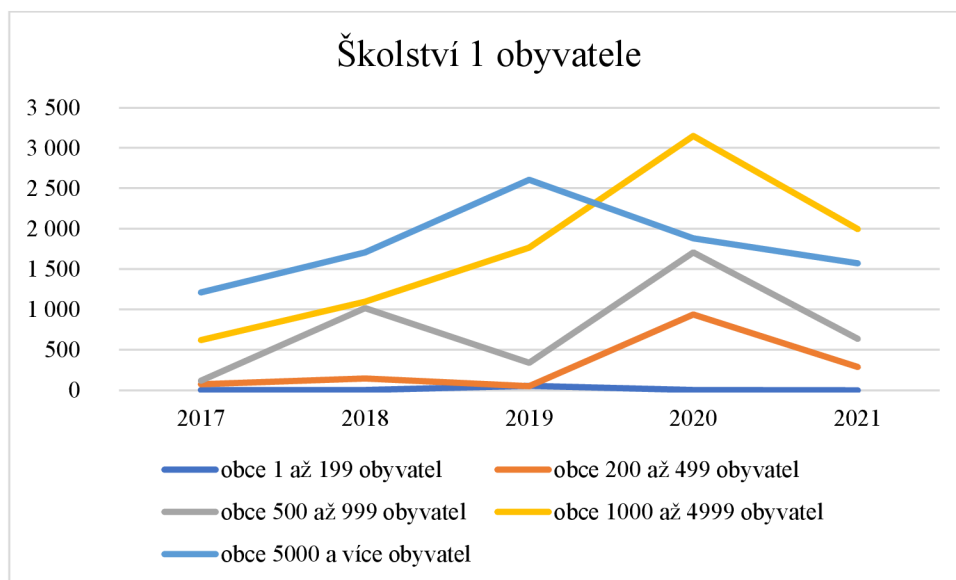
zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Vysoká fluktuace výdajů byla především spojena s meziročními přesahy investičních projektů a možnostmi čerpat investiční dotace na projekty další.

Největší podílové zvýšení nákladů na obyvatele zaznamenala IV. kategorie obcí, které v roce 2020 dosáhla výše nákladů 3 151 Kč na 1 obyvatele. Čímž výši nákladů převýšila i největší kategorii obcí. Nejdynamičtější rok představoval pro obce rok 2020, kdy

třem skupinám obcí výdaje prudce narostly. Dalším skupinám výdaje klesly, I. kategorii se přiblížily výdaje na obyvatele v roce 2020 téměř na 0 hodnotu, kterou již v roce 2021 potvrdily.

Graf 32 – Kapitálové výdaje na školství v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Činnost místní správy

Na rozdíl od běžných výdajů, kapitálové výdaje do oblasti činnosti místní správy byly nerovnoměrné a měly větší dynamický vývoj. V průměru nejvíce investovali do činnosti místní správy nejmenší obce, tj. I. kategorie. Výdaje této skupiny dosáhly 15 %. Průměrný vývojový trend měl klesající charakter, a to se zvyšující se velikostní skupinou, klesaly procentní podíly. Výdaje III. kategorie dosahovaly průměrně 7,8 % a náklady největší V. kategorie stouply pouze na 3,6 %. Rozmanitost výdajů proběhla ve všech skupinách, ale největší rozdílnost byla zaznamenána u prvních dvou kategorií. Obce I. kategorie v roce 2017 investovaly téměř 21 %, ale roky 2018 a 2019 představovaly výdaje o 8,4 %. Obce II. kategorie zvýšily poměrové procento ve výdajích v letech 2019 a 2021, kdy jim výdaje přesáhly 11 %. Obce investovaly do staveb či generálních oprav obecních úřadů či radnic, investovaly do nákupů modernější výpočetní techniky nebo dopravních prostředků. Dynamika vývoje byla zaznamenána i v přepočtu na 1 obyvatele, který znázorňuje graf č. 33.

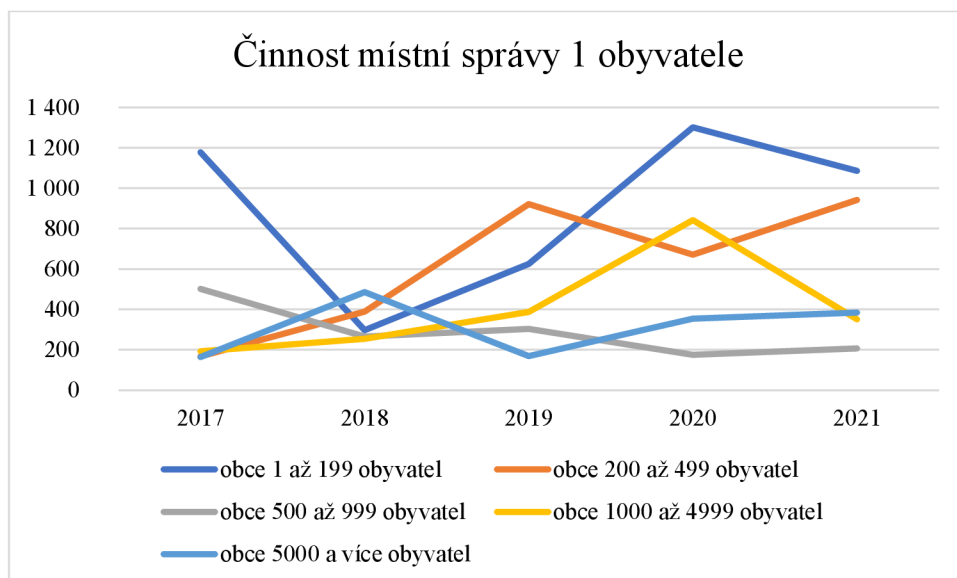
Tabulka 34 – Kapitálové výdaje na činnost místní správy v Kč

místní správa	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	4 717 926	1 193 500	2 498 500	5 217 187	4 345 995
200 až 499	3 582 763	8 328 139	19 705 906	14 362 197	20 182 276
500 až 999	21 907 221	11 559 910	13 242 427	7 626 485	8 996 470
1000 až 4999	18 357 922	24 057 765	36 745 775	80 063 359	33 301 531
5000 a více	44 865 285	133 091 251	45 812 686	96 619 245	105 117 538

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Nejnižší kapitálové výdaje byly zaznamenány u III. velikostní kategorie. Fluktuační výdajů u této skupiny obcí byla mezi 175-502 Kč na 1 obyvatele, přičemž na konci sledování měly tyto obce nejnižší výdaje v této oblasti ve výši 206 Kč na obyvatele. Sledování zaznamenalo, že výdaje V. kategorie, tj. největší skupiny obcí, pouze v roce 2018 převýšily všechny ostatní velikostní kategorie. Ale jednalo se o nepatrné převýšení a hodnoty kategorií se v tom roce pohybovaly mimořádně na velmi shodné hodnotě. Všechny další roky již V. kategorie se svými nízkými výdaji zařadila na spodní nákladovou hranici.

Graf 33 – Kapitálové výdaje na činnost místní správy v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Požární ochrana

Výdaje spojené s požární ochranou byly především na inovování nového majetku pro potřeby jednotek dobrovolných hasičů jednotlivých obcí. Výkyvy ve výších nákladů proběhly všemi kategoriemi, kromě III. velikostní skupiny. V této kategorii byl patrný konstantní stav výdajů, který se pohyboval od 27,1 milionu Kč až do 35,5 milionu Kč.

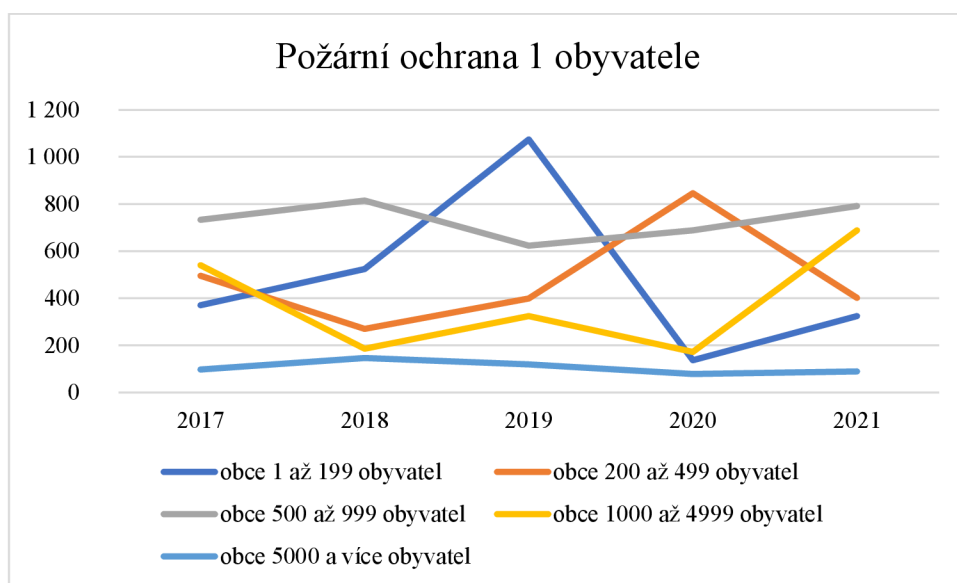
Tabulka 35 – Kapitálové výdaje na požární ochranu v Kč

požární ochrana	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	1 480 848	2 099 000	4 302 068	548 000	1 297 000
200 až 499	10 591 947	5 793 982	8 543 901	18 131 358	8 580 548
500 až 999	31 965 302	35 530 953	27 191 183	29 987 439	34 499 438
1000 až 4999	51 371 515	17 668 736	30 828 980	16 421 190	65 407 432
5000 a více	26 666 048	40 208 848	32 345 800	21 502 012	24 157 090

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Výše výdajů III. kategorie byly v průměru o 2,8 milionu Kč vyšší než vynaložené náklady V. kategorie obcí. Nejdynamičtější zvýšení a snížení výdajů proběhlo v I. kategorii obcí. Přepočteno na 1 obyvatele vykázal zvýšení výdajů z částky 370 Kč na 1 074 Kč na 1 obyvatele v roce 2019, ale následující rok výdaje prudce klesly na necelých 140 Kč na obyvatele. Konstantní hodnoty přetrvávaly u V. kategorie, která měla dokonce nejnižší výdaje na obyvatele ze všech skupin. Hodnoty se pohybovaly v rozmezí částek 79-147 Kč na obyvatele.

Graf 34 – Kapitálové výdaje na požární ochranu v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Ochrana přírody

Oblast ochrany přírody byla především spojena s investicemi obcí zaměřených na péči o vzhled obcí a péči o veřejnou zeleně. V tomto směru obzvláště záleželo na velikostní kategorii obcí a spravovaném území.

Tabulka 36 – Kapitálové výdaje na ochranu přírody v Kč

ochrana přírody	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	130 290	379 000	1 837 200	388 500	658 645
200 až 499	4 864 186	2 448 200	3 834 722	4 664 296	2 975 366
500 až 999	4 253 650	6 036 481	7 842 874	8 229 674	5 689 790
1000 až 4999	30 344 139	8 749 239	24 762 598	11 592 600	24 232 165
5000 a více	90 249 574	50 146 418	155 291 921	16 583 006	298 271 250

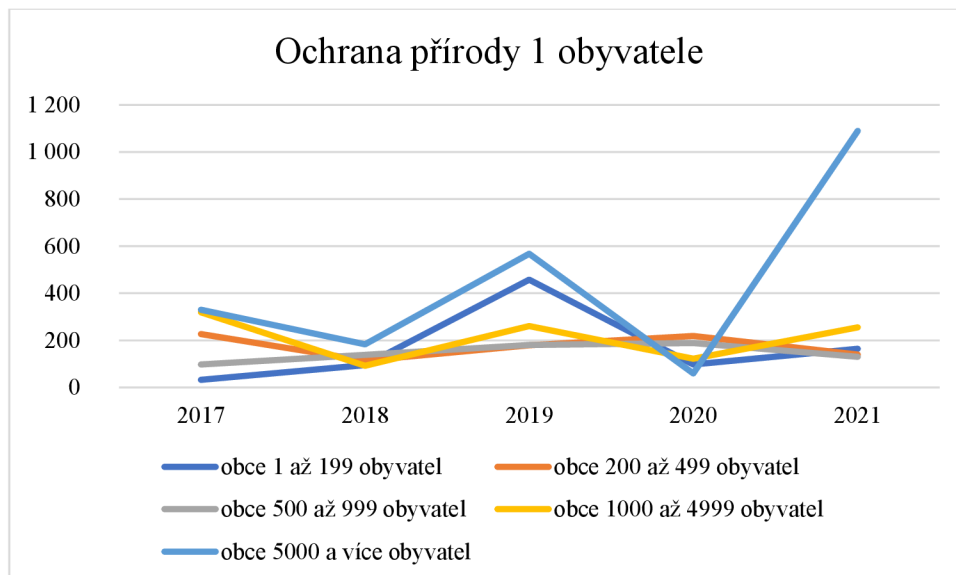
zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Investování do veřejné zeleně a vzhledu obce nebylo doménou pouze velkých obcí. Ale primárně největší výkyvy ve vynaložených prostředcích proběhly u V. kategorie. Z hodnoty 50,1 milionu Kč v roce 2018 se stalo následující rok trojnásobné navýšení na 155,2 milionu Kč. Další rok se hodnota propadla o 67 % níže, než byla v roce 2018, tedy na

16,5 milionu Kč. Poslední sledovaný rok výdaje u V. kategorie razantně vzrostly na maximální hodnotu 300 milionu Kč.

Přes absolutní nepoměr investic mezi velikostními kategoriemi, výše výdajů na 1 obyvatele mezi kategoriemi nebyla tak rozdílná. Náklady fluktovaly mezi 33-568 Kč na obyvatele, až poslední rok přesáhly u poslední kategorie hodnotu 1 091 Kč na 1 obyvatele. Roky 2018 i 2020 znamenaly pro obce velmi těsnou výši vynaložených finančních prostředků. Průměrné hodnoty dosahovaly 125 Kč na obyvatele s tím, že nejvyšší částka v roce 2018 byla 183 Kč v V. skupině obcí a v roce 2020 maximální hodnota dosáhla téměř 220 Kč na obyvatele ve II. kategorii.

Graf 35 – Kapitálové výdaje na ochranu přírody v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Pitná voda

Investované prostředky do oblasti zajištění pitné vody měly v průběhu převážně klesající trend. Přesto zde byla skupina obcí II. velikostní kategorie, kterým náklady v průběhu sledování stoupaly, kromě posledního roku, kdy klesly o zhruba 5 % proti výdajům v roce 2020. Nejvyšší vynaložené náklady zaznamenaly obce II. kategorie v roce 2017, kterým výdaje přesáhly 44,8 milionu Kč. Poslední velikostní skupina měla v témže roce výdaje o téměř polovinu nižší ve výši 24,9 milionu Kč.

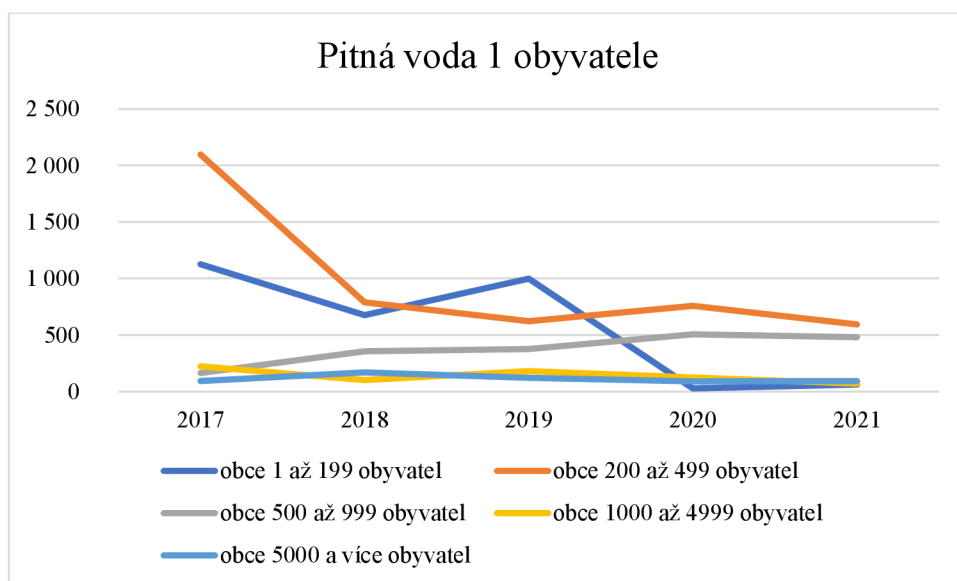
Tabulka 37 – Kapitálové výdaje na pitnou vodu v Kč

pitná voda	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	4 513 787	2 708 545	3 998 000	115 000	244 830
200 až 499	44 888 227	16 880 334	13 293 277	16 223 338	12 731 623
500 až 999	7 144 500	15 471 004	16 326 665	22 093 387	20 889 235
1000 až 4999	21 353 482	9 653 915	17 233 495	11 812 097	6 847 185
5000 a více	24 927 742	46 913 370	33 188 627	24 892 649	25 327 544

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Přes absolutní výše vložených prostředků, přepočet na 1 obyvatele vyjádřil, že nejvyšší sumy vynaložené do zajištění pitné vody měly první dvě velikostní kategorie, tedy až do roku 2020. Od roku 2020 vkládaly II. a III. kategorie obcí průměrně 584 Kč na obyvatele.

Graf 36 – Kapitálové výdaje na pitnou vodu v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Odpady

Investiční náklady do oblasti odpadového hospodářství znamenaly pro všechny kategorie obcí na konci sledovaného období nárůst výdajů téměř o ½ nákladů.

Tabulka 38 – Kapitálové výdaje na odpady v Kč

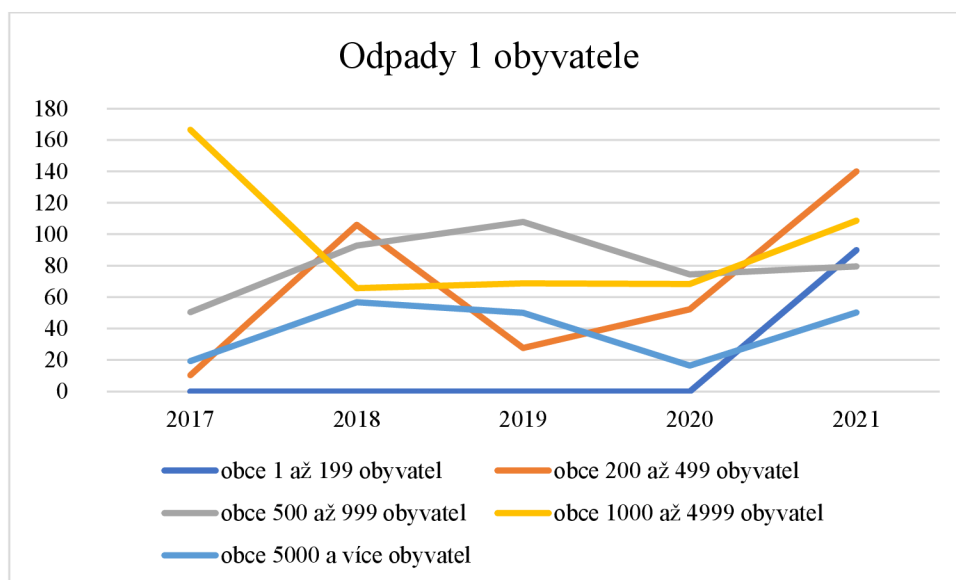
odpady	2017	2018	2019	2020	2021
1 až 199	0	0	0	0	360 000
200 až 499	220 000	2 268 496	590 015	1 115 501	3 000 049
500 až 999	2 196 011	4 046 267	4 704 413	3 244 150	3 469 881
1000 až 4999	15 841 072	6 253 890	6 523 235	6 496 160	10 330 885
5000 a více	5 246 000	15 520 500	13 665 224	4 495 720	13 690 009

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Vysoká dynamičnost propadu proběhla ve IV. kategorii, kdy z 15,8 milionu Kč v roce 2017 se stalo průměrných 6,4 milionu Kč. Poslední rok však představoval opětovné navýšení přesahující 10,3 milionu Kč. Kolísání výše výdajů zasáhlo také nejvyšší skupinu obcí, u kterých se výdaje přiblížily v roce 2020 k hodnotě 4,4 milionu Kč, přičemž ostatní roky znamenaly náklady přesahující 10 milionu Kč.

V průběhu sledování náklady vložené do odpadového hospodářství nejvíce zatěžovaly obyvatele III. velikostní kategorie. Výdaje dosahovaly 108 Kč na obyvatele, ale na konci období se obcím podařilo náklady snížit a dostaly se na hodnotu 80 Kč na 1 obyvatele.

Graf 37 – Kapitálové výdaje na odpady v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

4.5 Využití veřejných prostředků u I. velikostní kategorie

Kategorie obcí I. skupiny obsahuje dle rozdělní 28 obcí s počtem obyvatel do 199. Obce této kategorie v průměru za sledované období hospodařily s výdaji o velikosti 109,9 milionu Kč ročně. Běžné výdaje obcí představovaly průměrně 78 % všech výdajů, zbylých 22 % připadlo na výdaje kapitálové. Reálná výše běžných výdajů se pohybovala mezi hodnotami 82,5 – 90 milionu Kč, kterých bylo dosaženo v roce 2020.

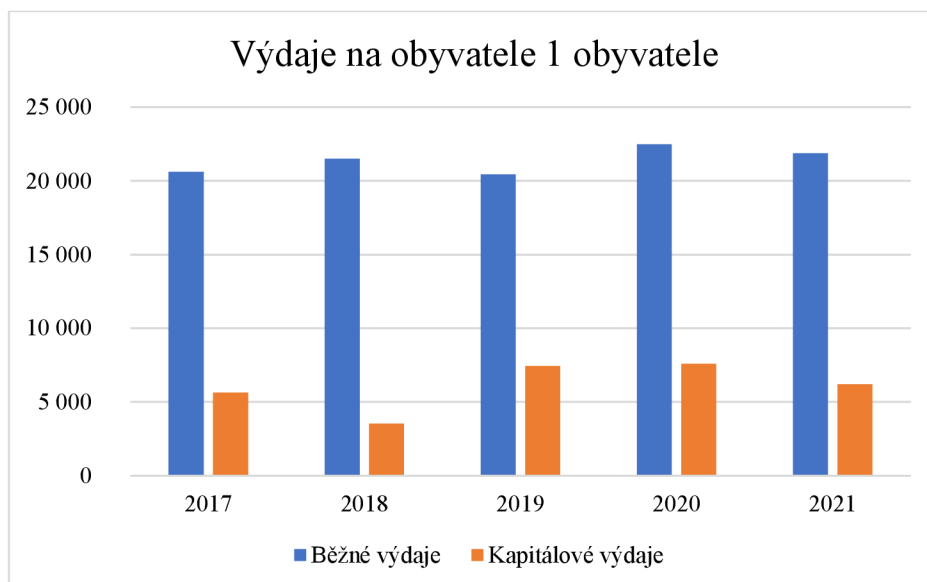
Tabulka 39 – Výdaje I. velikostní kategorie v Kč

	2017	2018	2019	2020	2021
Běžné výdaje	82 523 414	86 106 070	81 841 250	90 013 048	87 552 151
Kapitálové výdaje	22 519 918	14 142 646	29 771 126	30 383 821	24 815 773

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Výše kapitálových výdajů se pohybovala od 14,1 milionu Kč až po 30,3 milionu Kč v roce 2020. Nejnižší kapitálové vydání měly obce v roce 2018. Rozdíl mezi běžnými a kapitálovými výdaji v té době činil téměř 72 milionu Kč.

Graf 38 – Výdaje I. velikostní kategorie v Kč na 1 obyvatele

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Hodnota výdajů na 1 obyvatele se u běžných výdajů pohybovala celé období nad 20,5 tisíc Kč na obyvatele. V roce 2020 dokonce běžné výdaje vzrostly až nad 22,4 tisíc

Kč. Výše kapitálových výdajů v průběhu sledování také kolísala, jelikož náklady byly spojeny s investičními záměry obcí.

4.5.1 Běžné oblasti výdajů

Mezi dílčími vybranými okruhy, které představují běžné výdaje, byl značný rozdíl. Byly zde obory, které pro tuto skupinu obcí představují nízké náklady v desítkách tisíc Kč, např. oblast školství nebo zajištění provozu silniční dopravy. Přesto v průběhu sledování i na položkách školství se zvýšil nárůst výdajů. V položkách byly však i oblasti, kterým výdaje přesahovaly deseti milionové hodnoty. Mezi tyto oblasti patřily především výdaje na pokrytí činnosti místní správy, zajištění voleb nebo správa pozemních komunikací.

Tabulka 40 – Běžné výdaje I. velikostní kategorie v Kč

Běžné výdaje	2017	2018	2019	2020	2021
lesní hospodářství	2 398 362	2 031 120	1 456 226	1 869 712	2 739 966
pozemní komunikace	14 481 024	10 059 604	8 710 820	9 942 927	8 837 519
silniční doprava	35 400	17 000	53 000	0	50 000
pitná voda	1 445 100	2 686 107	2 255 949	1 953 100	1 312 555
odpadní voda	466 266	517 908	815 838	812 745	1 023 020
školství	35 000	42 500	70 000	61 000	97 500
kultura a kulturní činnost	3 998 082	2 871 918	2 931 817	2 767 150	3 241 138
sportovní a zájmová činnost	1 135 676	707 050	1 155 771	1 089 686	1 024 541
ne/bytové hospodářství	2 251 567	2 322 406	2 111 675	5 282 293	1 508 032
komunální služby a územní rozvoj	7 372 769	7 812 609	5 864 140	8 090 677	7 764 236
odpady	5 721 428	5 785 291	6 188 757	7 700 329	7 370 402
ochrana přírody	6 567 754	6 651 007	5 682 211	6 038 311	6 091 499
služby soc. péče	38 200	3 204 325	75 054	2 966 324	79 707
volby	11 245 743	14 736 272	14 643 161	16 378 881	15 950 031
činnost místní správy	16 992 268	20 592 237	19 862 700	19 031 017	20 484 070
ostatní finanční operace	3 201 862	2 810 714	4 520 584	3 270 729	5 328 183

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Jediná oblast výdajů, která přesahovala 20 milionu Kč, bylo odvětví místní správy. Tato oblast v průměrných hodnotách dosahovala 19,3 milionu Kč ročně. Vynaložené hodnoty v průběhu sledování kolísaly, ale přesto se spíše jednalo o vzrůstající charakter výdajů. Na počátku hodnota dosahovala téměř 17 milionu Kč, ale na konci se výrazně přiblížila k 20,5 milionu Kč. Tato oblast výdajů převyšovala svými náklady ostatní oblasti i při přepočtení výdajů na 1 obyvatele. I když se nejednalo o tak dramatické převýšení, přepočet uvedl, že každý obyvatele v této kategorii vynaložil průměrně 4 843 Kč na běžné výdaje v činnosti místní správy. Byly roky 2018 a 2021, kdy výše nákladů však dosáhla více jak 5 000 Kč na obyvatele.

Dalšími nejvíce zatěžujícími oblastmi byly např. volby nebo pozemní komunikace. Výdaje na zajištění voleb představovaly v roce 2020 výdaj ve výši 4 090 Kč na obyvatele. Položka voleb je provázána s počtem konajících se voleb v daném roce. V roce 2020 se konaly volby do senátu a současně probíhaly krajské volby. V roce 2021 proběhly volby do poslanecké sněmovny. Volby do senátu se však nikdy nekonají samostatně, ale vždy se přidružují k jinému, právě probíhajícímu typu voleb na daném území (senátní volby se konají každé dva roky v senátních obvodech a volí se $\frac{1}{3}$ senátorů). Výše vynaložených výdajů se mezi těmito dvěma roky tedy příliš nelišila. Rozdíl byl nepatrný, a to 107 Kč na 1 obyvatele.

Výdaje na zajištění pozemních komunikací v absolutní výši představovaly výdaje na počátku sledování částku převyšující 10 milionu Kč. Ke konci sledování hodnoty nákladů klesly na 8,8 milionu Kč. Ve vyjádření nákladů na obyvatele se zajištění pozemních komunikací pohybovalo mezi 2 175-3 616 Kč. Tato oblast výdajů byla spojena mimo jiné i se zajištěním zimní údržby, za kterou v posledních letech sledování obce zaplatily výrazně menší prostředky.

Pod oblastí komunálních služeb byly především evidovány rostoucí výdaje plynoucí na zajištění fungování veřejného osvětlení a územního plánování. Nárůst v posledních dvou letech byl spojen se zvýšením výdajů na zajištění dodávky elektrické energie. Dále i tato skupina obcí začala investovat prostředky na zajištění územního plánování. Výdaje na obyvatele se v této oblasti v průměru přibližovaly 2 000 Kč na 1 obyvatele.

Likvidace odpadů pro obce představovaly pátou nejdražší oblast běžných výdajů. Zajištění likvidace dosáhlo v roce 2020 maxima v hodnotě 7,7 milionu Kč především z důvodu, že řada obcí zajišťovala likvidaci nebezpečných a nadměrných odpadů. Rok 2021 představoval mírný pokles, ale o necelých 400 tisíc Kč. Oblast odpadového hospodářství byla primárně nejvíce zatížena likvidací komunálních odpadů. Na této položce se v průběhu sledování výše nákladů neustále zvyšovala. Na jak vysoké náklady přijde obce likvidace odpadů, vyplynulo z přepočtu na 1 obyvatele. Výše výdajů neklesla po celé období pod hodnotu 1 400 Kč a průměr se pohyboval nad hodnotou 1 636 Kč na 1 obyvatele.

Poslední oblastí, které výdaje neklesly pod 5,5 milionu Kč, byla oblast ochrany přírody. Do této oblasti obce především zahrnovaly péči o zeleň a vzhled obce. Z průměrných výdajů ve výši 6,2 milionu Kč vyplývalo, že i nejmenším obcím záleželo na vzhledu jejich obce, kvalitní a udržované zeleni. Právě do výsadby zeleně obce nejvíce investovaly na začátku sledování, rok 2019 představoval snížení výdajů, ale následující roky již výdaje především na údržbu a výsadbu zeleně v obcích stoupaly. Náklady na obyvatele byly rozpočteny na průměrnou hodnotu 1 550 Kč.

Z druhého konce nákladovosti, oblast školství v roce 2017 zaznamenala výši pouze o hodnotě 35 tisíc Kč, ale v průběhu sledovaných let, výdaje stoupaly až na 97,5 tisíc Kč v roce 2021. Nárůst byl téměř trojnásobný oproti počátečním hodnotám a byl především spojen s drobnými opravami ve zřizovaných mateřských či základních školách. Přepočtená výše nákladů představovala výdaje od minimální částky 8,74 Kč v roce 2017 až po maximálně 24,35 Kč na 1 obyvatele v roce 2021.

Výdaje do oblasti zajištění silniční dopravy představovaly celkově nejnižší část běžných výdajů, které se pohybovaly od nulových hodnot v roce 2020 po 53 tisíc Kč v roce 2019. Výdaje tak představovaly náklady maximálně ve výši 13,24 Kč na 1 obyvatele v roce 2019. Nízká výše nákladů byla dána mimo jiné i vzájemnou obecní spoluprací na zajištění dopravní obslužnosti obcí.

..

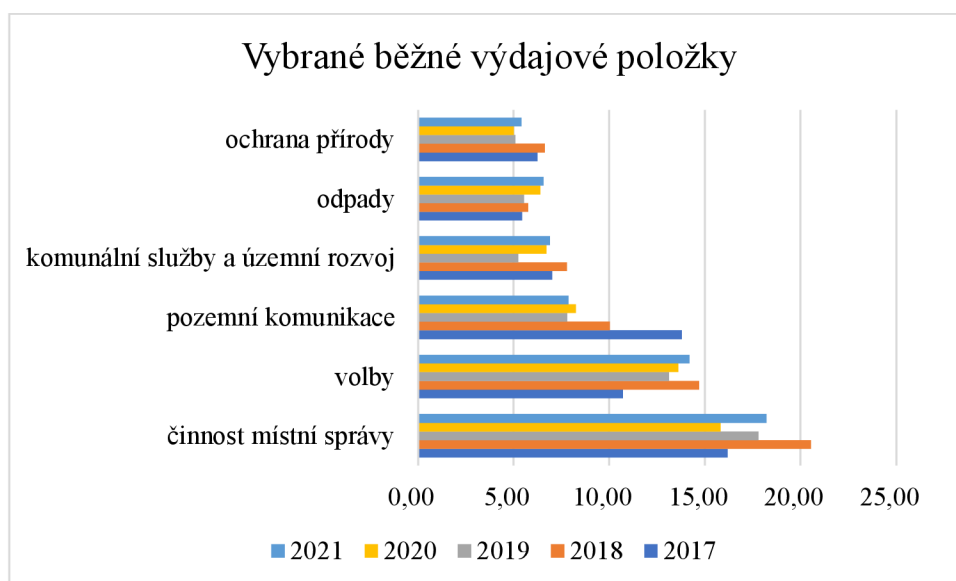
Tabulka 41 – Běžné výdaje I. velikostní kategorie v Kč na 1 obyvatele

Běžné výdaje	2017	2018	2019	2020	2021
lesní hospodářství	598,99	507,27	363,69	466,96	684,31
pozemní komunikace	3 616,64	2 512,39	2 175,53	2 483,25	2 207,17
silniční doprava	8,84	4,25	13,24	0,00	12,49
pitná voda	360,91	670,86	563,42	487,79	327,81
odpadní voda	116,45	129,35	203,76	202,98	255,50
školství	8,74	10,61	17,48	15,23	24,35
kultura a kulturní činnost	998,52	717,26	732,22	691,10	809,48
sportovní a zájmová činnost	283,64	176,59	288,65	272,15	255,88
ne/bytové hospodářství	562,33	580,02	527,39	1 319,25	376,63
komunální služby a územní rozvoj	1 841,35	1 951,20	1 464,57	2 020,65	1 939,12
odpady	1 428,93	1 444,88	1 545,64	1 923,16	1 840,76
ochrana přírody	1 640,30	1 661,09	1 419,13	1 508,07	1 521,35
služby soc. péče	9,54	800,28	18,74	740,84	19,91
volby	2 808,63	3 680,39	3 657,13	4 090,63	3 983,52
činnost místní správy	4 243,82	5 142,92	4 960,71	4 753,00	5 115,90
ostatní finanční operace	799,67	701,98	1 129,02	816,87	1 330,72

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Nejvíce zatěžující položky běžných příjmů byly zaneseny do grafu č. 39, který vystihl jejich podíl na celkových výdajích v časové ose. Největší část finančních prostředků obce vynakládají, jak bylo již uvedeno, na zajištění činnosti místních správ a zajištění voleb. Souhrnně znamenaly obě tyto oblasti výdaje téměř 40 % běžných výdajů obcí. Za celé sledované období se tedy jednalo o výdaje ve výši 169,9 milionu Kč.

Graf 39 – Vývoj nejnákladnějších běžných výdajových položek v %

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Další skupina dvou oblastí, které se týkají pozemních komunikací a zabezpečení komunálních služeb s územním rozvojem, představovala průměrně 21 % běžných výdajů. Tato odvětví se pojila s výdaji na veřejné osvětlení, pohřebnictví, ale také územní rozvoj obcí, zimní údržbu komunikací včetně jejich rekonstrukce nebo jejich zabezpečení např. zpomalovacími pruhy. V souhrnu představovala tato skupina výdajů náklady pro obce I. kategorie ve výši 88,9 milionu Kč.

Třetí skupinou nejnákladovějších oblastí byla odvětví odpadového hospodářství a ochrany přírody s 15% podílem. V těchto oblastech byly nejčetněji zastoupeny výdaje do péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň a likvidace komunálních odpadů. U likvidace odpadů bylo patrné poslední dva sledované roky zvýšení výdajů o 24 %, oproti tomu u péče o veřejnou zeleň se tyto výdaje o 8,4 % snížily. Vynaložené finanční prostředky ve sledovaném úseku představovaly vydání pro obce ve výši 63,7 milionu Kč. V součtu druhé a třetí oblasti výdajů nebylo ani dosaženo výše výdajů, které byly nutné na zajištění první uvedené výdajové skupiny. První skupina převýšila tyto dvě skupiny ve svých výdajích o 17,1 milionu Kč.

4.5.2 Kapitálové oblasti výdajů

Výdaje vynaložené na kapitálové oblasti byly rozličné. Bylo zde pár oblastí, do kterých převážně začátkem sledované doby nebyly směřovány žádné finanční prostředky obcí, např. se jednalo o zájmovou činnost v kultuře nebo odpady. Ale v posledních dvou letech, případně v posledním roce sledování, byly již i do těchto oblastí sto tisícové náklady vynaloženy. Nejvíce frekventovanými odvětvími mezi kapitálovými výdaji bylo zajištění komunálních služeb a pozemních komunikací.

Do oblasti poskytování komunálních služeb bylo v roce 2019 vloženo přes 7 milionu Kč. Zvýšení od roku 2017 bylo ve výši 5 milionu Kč. Nárůst v roce 2019 vznikl navýšením investovaných prostředků u řady obcí do výměny veřejného osvětlení. I přesto, že poslední dva roky výdaje byly sníženy, v roce 2021 představovaly výdaje ve výši 5,1 milionu Kč.

Tabulka 42 – Kapitálové výdaje I. velikostní kategorie v Kč

Kapitálové výdaje	2017	2018	2019	2020	2021
pozemní komunikace	2 531 700	1 784 878	5 005 437	4 821 518	1 510 065
pitná voda	4 513 787	2 708 545	3 998 000	115 000	244 830
odpadní vody	513 000	1 023 000	3 203 538	9 043 328	4 561 219
školství	8 000	10 000	225 000	10 000	0
kultura	400 000	6 500	25 000	104 000	0
zájmová činnost v kultuře	0	0	0	50 000	239 858
tělovýchova	5 597 118	1 072 233	916 065	107 000	1 987 211
ne/bytové hospodářství	200 000	300 000	312 218	2 813 000	3 946 000
komunální služby	2 090 441	3 135 609	7 094 075	6 715 938	5 191 635
odpady	0	0	0	0	360 000
ochrana přírody	130 290	379 000	1 837 200	388 500	658 645
požární ochrana	1 480 848	2 099 000	4 302 068	548 000	1 297 000
činnost místní správy	4 717 926	1 193 500	2 498 500	5 217 187	4 345 995

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Jelikož kapitálové výdaje obcí jsou obecně spojeny s investičními záměry, výdaje do různých oblastí byly nepravidelné. Přepočet na 1 obyvatele vykreslil, v jakých hodnotách se tak náklady pohybovaly.

U průměrně nejnákladnějších oblastí se výše nákladů pohybovala okolo 1 000 Kč na 1 obyvatele. Dokonce se mezi oblastmi kapitálových výdajů objevila výše hodnoty, která představovala náklad nad 2 000 Kč na 1 obyvatele. Což bylo zapříčiněno zvýšenou investicí obcí do likvidace odpadních vod, především budováním nových kanalizačních sítí v roce 2020. Nacházely se však oblasti, které za sledované období nepřesáhly ani 100 Kč na obyvatele. Jednalo se především o sféry školství nebo kultury.

Tabulka 43 – Kapitálové výdaje I. velikostní kategorie v Kč na 1 obyvatele

Kapitálové výdaje	2017	2018	2019	2020	2021
pozemní komunikace	632,29	445,77	1 250,11	1 204,18	377,14
pitná voda	1 127,32	676,46	998,50	28,72	61,15
odpadní vody	128,12	255,49	800,08	2 258,57	1 139,17
školství	2,00	2,50	56,19	2,50	0,00
Kultura	99,90	1,62	6,24	25,97	0,00
zájmová činnost v kultuře	0,00	0,00	0,00	12,49	59,90
tělovýchova	1 397,88	267,79	228,79	26,72	496,31
ne/bytové hospodářství	49,95	74,93	77,98	702,55	985,51
komunální služby	522,09	783,12	1 771,75	1 677,31	1 296,61
odpady	0,00	0,00	0,00	0,00	89,91
ochrana přírody	32,54	94,66	458,84	97,03	164,50
požární ochrana	369,84	524,23	1 074,44	136,86	323,93
činnost místní správy	1 178,30	298,08	624,00	1 302,99	1 085,41

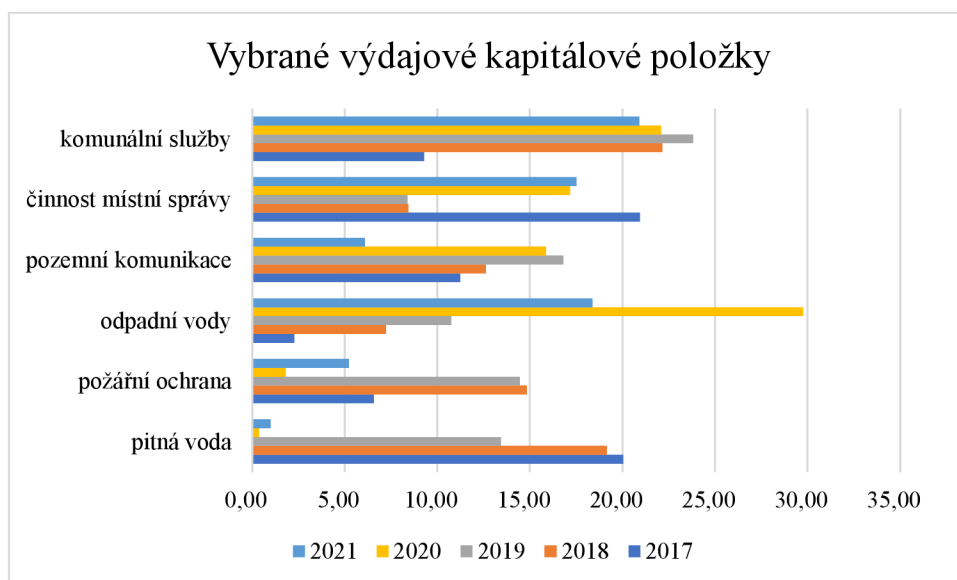
zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

Do školského oboru bylo za úsek 5 let investováno maximálně 56,19 Kč na 1 obyvatele. Do oblasti kultury bylo nejvíce investováno na začátku sledovaného období, a to ve výši 100 Kč na 1 obyvatele. Následující roky kapitálové investice klesly až na 26 Kč na

1 obyvatele. Výrazné ponížení kapitálových výdajů bylo především spojeno se stopnutím zanedbatelných investičních záměrů v návaznosti na koronavirovou krizi a nejistotou ve výši daňových příjmů.

Vyjádření výše kapitálových výdajů v průměrných podílech přineslo zhodnocení nejnákladějších oblastí v průběhu 5 let. Přesto, že výdaje nebyly pravidelné a pojily se s investičními záměry, poslední dva roky obce nejvíce vkládaly do zajištění komunálních služeb, činnosti místní správy a zajištění likvidace odpadních vod. Tyto tři oblasti znamenaly v průměru v celém sledovaném období investiční výdaj přesahující 57,8 milionu Kč.

Graf 40 – Vývoj nejnákladnějších kapitálových výdajových položek v %

zdroj: Monitor-Státní pokladna, vlastní zpracování

4.6 Dotazníkové šetření pro obce do 1 000 obyvatel

Šetření, které bylo v rámci praktické části zpracováno, bylo zasláno starostkám/starostům 151 obcí Libereckého kraje. Jednalo se o I., II. a III. velikostní kategorie obcí, tj. všechny obce do 1 000 obyvatel. Otázky šetření byly cíleny především na výdajovou stránku obcí, vzájemnou spolupráci a na otázky slučování obcí.

4.6.1 Zúčastněné obce

Z oslovených 151 obcí se v dotazníku vyjádřilo 62 zástupců. Největší část 38,7 % (24 obcí) odpověděla z okresu Semily, 29 % (18 obcí) představoval okres Liberec, 24,4 % (15 obcí) okres Česká Lípa a 8,1 % (5 obcí) odpovědělo z okresu Jablonec nad Nisou.

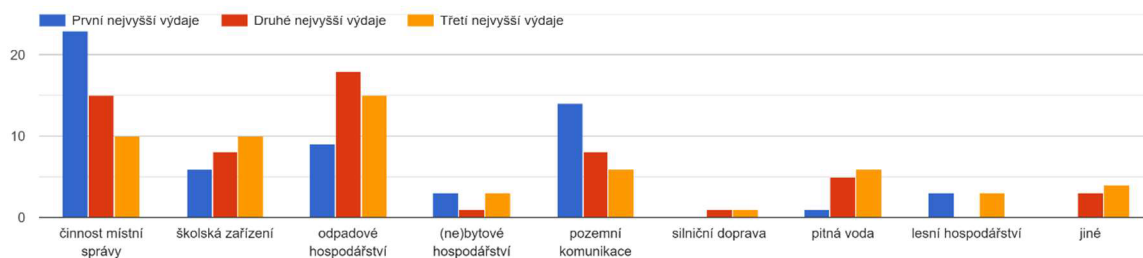
Na zasláné dotazníkové šetření nejčastěji reagovaly obce II. velikostní kategorie, tj. 200-499 obyvatel, představovaly 45,2 %, druhé nejčastější odpovědi byly od obcí 500-999 obyvatel, tj. III. velikostní kategorie s 42 % a nejméně odpovědí došlo od obcí do 199 obyvatel, které představovalo 12,9 % odpovědí. Ze získaných vyjádření starostů vyplynulo, že 38,7 % zúčastněných obcí bylo v minulosti součástí jiného obecního zřízení. Největší část z nich, téměř 80 %, se oddělila od původní obce mezi lety 1989-1993. Zbylé procento obcí se oddělilo ještě před rokem 1989.

4.6.2 Výdajová stránka rozpočtu oslovených obcí

Nejvíce nákladové položky dle mínění starostů oslovených obcí představují činnost místní správy, odpadové hospodářství, pozemní komunikace a školská zařízení.

Z dotazníkového šetření vzešla nejčastější odpověď k úsporám výdajů taková, že 25 obcí zatím nemuselo přistoupit na snižování výdajů, 17 obcí přistoupilo ke snížení spotřeby energií a 7 obcí omezilo plánované energie. V rámci snižování výdajů přistoupily 3 obce na snížení mzdových úvazků, 2 obce snížily transfery pro jejich příspěvkové organizace a 2 obce omezily pořádání kulturních akcí. Zbylé obce například přecházejí na úspornější led osvětlení, které vypínají v nočních hodinách od 23 do 4,30 hodin nebo se aktivně zapojují do možností získávat a čerpat dotace, kterými by pokryly určité investiční aktivity.

Obrázek 6 – Odpovědi z šetření na 3 nejvýznamnější výdaje obcí do 1 000 obyvatel

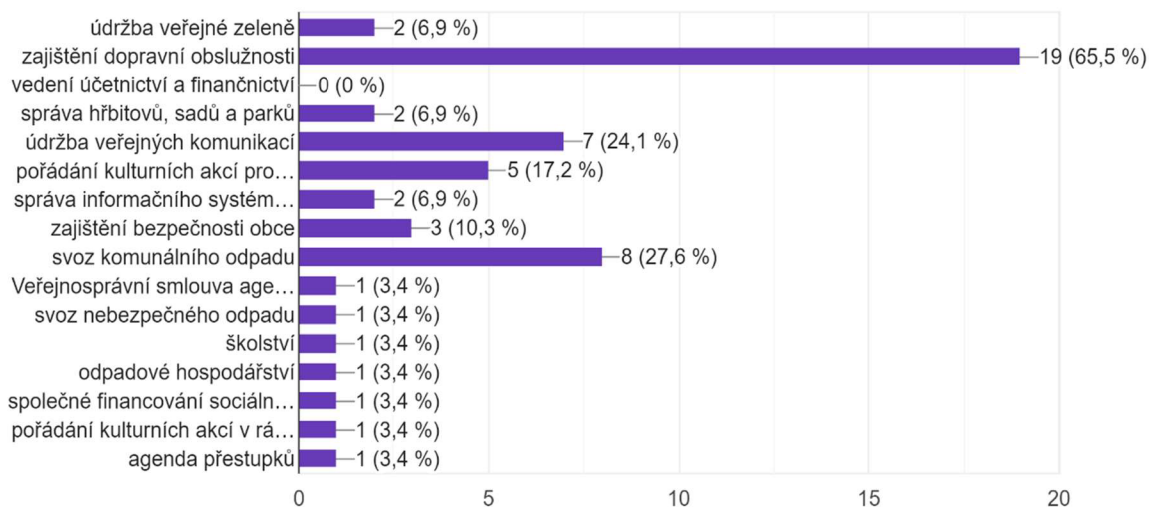
zdroj: Dotazníkové šetření M. Donátová, vlastní zpracování

4.6.3 Vzájemná spolupráce obcí

Obce byly dotazovány, jakým způsobem přistupují k možnostem vzájemné spolupráce, aby snížily nákladovost určitých druhů služeb. Z 62 odpovědí, více jak polovina obcí, tj. 53,2 % s žádnou obcí nespolupracuje, a tedy veškeré výdaje za služby v plné výši hradí sama. Dalších 46,8 % obcí vypovědělo, že určitá spolupráce probíhá, a to v největší míře na zajištění dopravní obslužnosti, svozu komunálního odpadu, údržbě veřejných komunikací, pořádání kulturních akcí nebo zajištění bezpečnosti obcí.

V jednotkách procentech obce spolupracují na údržbě veřejné zeleně, správě hřbitovů, sadů a parků nebo správě informačního systému. Žádná z obcí nespolupracuje v oblasti vedení účetnictví a finančnictví.

Obrázek 7 - Odpovědi z šetření na meziobecní spolupráci

zdroj: Dotazníkové šetření M. Donátová, vlastní zpracování

4.6.4 Možnosti sloučení obcí

Jediná odpověď, na které byla téměř 100% shoda, se týkala možnosti slučování obcí. Z 62 odpovědí, byla pouze 1 odpověď obce, která by nad možností sloučení se s jinou obcí reálně uvažovala.

Obec uvedla následující důvody, proč by přistoupila na možnost sloučit se s jinou obcí: *„Sjednocení postupů za jedny náklady, uklidnění sporů v obci týkajících se vedení obce, nezájem obyvatel podílet se na fungování obce a být členy ZO.“*

Zbylá většina obcí, která nad možností slučování nepřemýšlí, jako hlavní argument, proč nechtějí být sloučeny, uvedly z 55,7 % obavu ze ztráty autonomie obce. Další významný důvod z 16,4 % odkazuje na zachování historického rozdělení obcí. Téměř 10% podíl zaznamenala obava z nárůstu rozlohy spravovaného území a 5% podíl převážil pro názor vzdálení dostupnosti místní správy pro občany. V jednotkách procentech obce vyjádřily vlastní názory např. v tom, že již mají větší část katastrálních území, pro které musejí spravovat dopravní infrastrukturu, majetek, ale také zabezpečovat pro všechny i z odlehlých částí likvidaci odpadních vod nebo komunálního odpadu, s tím, že ale Rozpočtovým určením daní větší daňové příjmy nezískají, jelikož koeficient zohledňující rozlohu katastrálního území je pouze 7 %.

5 Závěr

V diplomové práci byl zpracován rozbor příjmů a výdajů obcí Libereckého kraje, které byly v prvopočátku praktické části rozčleněny do velikostních skupin podle počtu obyvatel. Rozčleněním obcí do velikostních kategorií bylo zacíleno na účelnější posouzení příjmové a především výdajové strany rozpočtu u různých velikostních skupin obcí v letech 2017 až 2021, s možností vzájemné komparace. Práce potvrdila skutečnost, že nejvýznamnějšími a nejdůležitějšími příjmy všech obcí byly prostředky ze sdílených daní, které obce přijímaly ze státního rozpočtu. Na straně výdajů bylo prokázáno, že nejvyšší finanční prostředky obcí vynaložené na běžné výdaje plynou nejčastěji na zajištění činnosti místních správ. Pro obce v průměru představují 20% podíl nákladů.

Pro všechny velikostní skupiny obcí byly **daňové příjmy nejvýznamnějším a nejzásadnějším příjmem. Představovaly více jak 65% podíl celkových příjmů.** Z daňových příjmů to byly právě **sdílené daně**, které do obecních rozpočtů přinášely průměrně **52 % celkových příjmů**. Jednalo se o více jak polovinu příjmů, které plynuly do obecních rozpočtů prostřednictvím přerozdělování veřejných finančních prostředků. Absolutní výše sdílených daní zaznamenala v průběhu sledování mírný nárůst, ale přijaté **hodnoty mezi jednotlivými kategoriemi obcí silně korelovaly**. Průměrná nominální výše daně přepočtená na 1 obyvatele představovala hodnotu přesahující 13 750 Kč. **Lze tak usuzovat, že nastavení přerozdělovacího systému je mezi všemi velikostními kategoriemi obcí rovnoměrné.** Významným daňovým příjmem všech obcí byly svěřené daně. Tento typ daně náleží ze 100 % obci, ve které se daň vybrala. A tak prostřednictvím tohoto typu daně obce mohly počítat s permanentní 7% výší příjmů do svých rozpočtů. **Druhým významným příjmem obecních rozpočtů byly přijaté transfery.** Jejich průměrný **podíl na celkových příjmech znamenal 18 %**. Různorodost hodnot i jednotlivých podílů mezi kategoriemi byla odvislá od skutečnosti, zda se jednalo o pravidelné dotace nebo transfery určené na konkrétní investiční záměry. Vyjádření výše připsaných dotačních prostředků na 1 obyvatele představovalo průměrnou výši v roce 2020 o hodnotě 6 097 Kč.

Celkové výdaje všech velikostních skupin obcí ve své průměrné výši měly mírný stoupavý charakter a jejich hodnoty dosáhly v posledním roce sledování velmi těsných korelujících hodnot o výši 34 500 Kč na 1 obyvatele.

Běžné výdaje obcí představovaly 73 % celkových výdajů a byly především využívány na pokrytí nákladů spojených se zajištěním chodu místních správ, pozemních komunikací nebo se zajištěním komunálních služeb.

Z uvedeného jednoznačně vyplynula skutečnost, že pro všechny skupiny obcí byla v průběhu sledování vždy **na prvním místě v nákladovosti oblast činnosti místní správy**. Do této oblasti plynulo téměř **20 % všech běžných výdajů** obcí. Nejvíce prostředků plynulo z rozpočtů nejmenší a největší skupiny obcí. Obce I. kategorie v roce 2021 vynakládaly 5 116 Kč a V. kategorie obcí vydávala 4 968 Kč na 1 obyvatele. Z pohledu nákladového zatížení místní správou byly na tom nejlépe obyvatelé III. velikostní kategorie. Pro ně náklady na zabezpečení chodu místních správ znamenaly pouze 3 000 Kč na 1 obyvatele.

Náklady spojené se zajištěním **komunálních služeb a územním rozvojem představovaly téměř 10% podíl** na běžných výdajích. Do této oblasti nejvíce plynuly běžné výdaje od obcí III. a IV. kategorie a to především v roce 2020. Obce se musely vyrovnat se zvyšujícími se náklady na veřejné osvětlení a také velká část obcí se pustila do zpracování či aktualizací svých územních plánů.

Výdaje na **zajištění pozemních komunikací** zaznamenaly mezi sledovanými lety průměrné navýšení o 8,7 % v průřezu všech skupin obcí. Avšak pro první tři velikostní skupiny byly nejvíce zatěžující. Náklady byly především spojeny s proběhlými stavbami na zajištění oprav a udržování chodníků, silnic či mostků, a to pro **malé typy obcí znamená** vysokou finanční zátěž, která představovala **zatížení o hodnotě 2 207 Kč na 1 obyvatele** v posledním roce sledování. Protikladem byla největší V. velikostní kategorie, která měla v témže roce výdaje na 1 obyvatele na výši 1 454 Kč.

Odpadové hospodářství bylo pro všechny kategorie obcí obdobně vysokou nákladovou oblastí. Vynakládané hodnoty všech obcí silně navzájem korelovaly a představovaly výdaj, který neklesl pod 1 000 Kč na 1 obyvatele po celý sledovaný úsek. Výdaje pozvolna stoupaly od 1 171 Kč na 1 obyvatele až na **průměrných 1 354 Kč na 1 obyvatele** v roce 2021. Tato skutečnost evokuje zamyšlení se nad výši místních poplatků v oblasti odpadového hospodářství jednotlivých obcí a skutečností, že u většiny obcí vybrané místní poplatky pokryjí pouze polovinu nákladů spojených s likvidací komunálního odpadu za jejich obyvatele.

Ač výdaje do zajištění **lesního hospodářství** představovaly průměrně **pouze 1,2 % celkových výdajů** bylo zjištěno, že nejvíce ze všech obcí do této oblasti vkládají **dvě nejmenší kategorie**. Na počátku sledování ve výdajích dominovala I. kategorie s výší 600 Kč na 1 obyvatele. V roce 2018 se výdaje I. a II. kategorie téměř sjednotily na průměrné hodnotě 480 Kč na 1 obyvatele. Po zbytek sledované doby měly výdaje u těchto dvou skupin obcí stejný průběh a v roce 2021 dosáhly průměrné náklady 693 Kč na 1 obyvatele. Proti tomu zbylé tři velikostní kategorie se pohybovaly na průměrných 116 Kč na 1 obyvatele, s tím, že V. kategorie v posledním roce měla výdaje na lesní hospodářství pouze 33 Kč na 1 obyvatele. Lesními hospodáři byli především malé obce, které byli vlastníky lesů v okolí svých obcí.

V oblasti **kapitálových výdajů nebyla zaznamenána jednoznačná shoda**, jelikož tato skupina výdajů byla především spojena s investičními záměry obcí a možnostmi čerpání transferových plateb. Přesto průměrně **nejnákladovější oblastí** se jevila oblast **zabezpečení komunálních služeb**. Do této sféry nejvíce vkládaly finanční prostředky obce I., III. a IV. velikostní kategorie. **Obce z největší V. velikostní skupiny měly** po celé sledování investice na **nejnižších hodnotách**. Do této oblasti byly především směřovány investice obcí na zajištění modernizace a výměny veřejného osvětlení, které měly přispět k úsporám elektrické energie. Z tohoto důvodu bylo možné i dedukovat, proč obce nejmenší I. kategorie do komunálních služeb investovaly v průběhu roků 2019 a 2020 nejvyšší finanční prostředky.

Ne/bytové hospodářství představovalo v průměru **třetí nejnákladnější** oblast kapitálových výdajů. V této sféře nákladů byla zaznamenána největší dynamika u obcí IV. velikostní kategorie, které v roce 2019 vzrostly o téměř $\frac{2}{3}$. Obce nejmenší I. velikostní kategorie měly do roku 2019 nejnižší investované prostředky, které se pohybovaly okolo 80 Kč na 1 obyvatele. Ale v roce 2020 stouply náklady na 700 Kč a v posledním roce dosahovaly téměř 1 000 Kč na 1 obyvatele, čímž se výrazně přiblížily k výdajům větších kategorií obcí. Výdaje byly především použity na výstavbu či modernizaci bytového fondu obcí spojenou se záměrem přilákat do obcí nové obyvatele.

Výdaje na požární ochranu byly především **spojeny** s inovováním majetku pro **potřeby jednotek dobrovolných hasičů obcí**. Právě dobrovolná hasičská činnost byla **doménou menších skupin** obcí, tj. obcí do 1 000 obyvatel. Tyto obce do modernizace majetku jednotek investovaly největší část prostředků, které byly spjaty s čerpáním investičních

dotací. Výdaje obcí III. kategorie se v průběhu sledování pohybovaly v horních maximech, které představovaly průměrný výdaj 730 Kč na 1 obyvatele. Horní maximum bylo překonáno pouze dvakrát. V roce 2019 I. kategorie obcí měla výdaje o hodnotě 1 074 Kč na 1 obyvatele a v roce 2020 horní hranici překonala II. velikostní kategorie, které výdaje na zajištění požární ochrany stouply na 874 Kč na 1 obyvatele. Největší V. kategorie obcí se držela na spodním minimu. Výdaje dosahovaly průměrně 106 Kč na 1 obyvatele.

Dílčí cíl práce byl zaměřen na **nejmenší velikostní kategorii** obcí, tj. obce do 199 obyvatel. Skupina obcí byla podrobena analýze využívání veřejných prostředků a bylo zjištěno, že **největší běžné náklady byly spojeny s výdaji do činnosti místních správ, zajištění voleb**, správy pozemních komunikací, zajištění komunálních služeb a územního rozvoje, likvidaci odpadních vod a ochranu přírody. Na tento druh běžných výdajů 28 obcí za celé období vynaložilo přes 322,5 milionu Kč.

Obce v průměru **investovaly téměř 1/5 svých výdajů do zajištění chodu místních správ**. Jednalo se o nákladové položky, které během sledování neklesly pod 16 milionů Kč ročně a měly spíše stoupavý charakter. Pokud obce této velikostní kategorie měly trvalé zaměstnance, byly pro ně nejnákladovějšími výdaji prostředky na zajištění platů zaměstnanců v pracovním poměru a s tím spojené výdaje na úhradu povinného pojištění. V jiném případě obce hradily výdaje na zajištění odměn především za práci mimo pracovní poměr, nákup ostatních služeb nebo pořizování drobného hmotného majetku. Prostředky na nákup ostatních služeb představovaly především výdaje na zajištění poštovních či IT služeb nebo zprostředkování právního poradenství.

Oblast, která znamenala pro obce roční výdaj dosahující v průměru **14,5 milionu Kč**, představovala náklady **na zajištění voleb**. Náklady na zajištění voleb nebyly spjaty pouze s komunálními volbami, ale také se zajištěním parlamentních, prezidentských a evropských voleb, včetně přidružených voleb do senátu. Každá územní samospráva musela totiž svým občanům zajistit průběh a konání volebního procesu. **Tyto dvě oblasti znamenaly pro nejmenší kategorii obcí 40% náklady běžných výdajů o hodnotě 169,9 milionu Kč za celé sledované období.**

Mezi kapitálovými výdaji nejmenší skupiny obcí převládaly výdaje do **zabezpečení komunálních služeb**. Obce především investovaly do výměny veřejného osvětlení, které by jim do budoucna mělo přispět ke snížení běžných výdajů na elektrickou energii.

Dalšími významnými kapitálovými investicemi nejmenších obcí byly výdaje do **zabezpečení likvidace odpadních vod**. Na počátku se jednalo o výdaje do 250 Kč na 1 obyvatele, ale od roku 2019 výdaje obcím vzrostly desetinásobně. V roce 2020 dosáhly 2 258 Kč na 1 obyvatele. **Obce především vkládaly prostředky do budování kanalizačních sítí nebo obecních čističek odpadních vod.**

Autorka práce využila možnosti **zpracování dotazníkového šetření mezi obcemi**. Osloveny byly obce **do 1 000 obyvatel**. Otázky byly směřovány do výdajové oblasti obcí s možnými postupy vedoucími ke snížení nákladovosti, možnosti vzájemné spolupráce a v neposlední řadě zjištění postoje jednotlivých obcí k možnosti připojení se k jinému obecnímu zařízení.

Obce potvrdily, že největšími výdajovými oblastmi byly pro ně náklady na zajištění **činnosti místních správ, pozemních komunikací nebo odpadového hospodářství**. Oblast činnosti místní správy byla pro všechny zúčastněné obce na jednoznačném prvním místě. **Odpovědi z dotazníkového šetření tak korespondovaly se zjištěnými výsledky** praktické části diplomové práce. Na otázku, jakým způsobem obce přistupovaly ke snížení svých výdajů, byly odpovědi různorodé, přesto již velká část obcí (46,8 %) přistoupila na možnosti vzájemné spolupráce, a to především v zajištění dopravní obslužnosti, odpadového hospodářství nebo správy a údržby pozemních komunikací. Obce také navzájem spolupracují v oblasti zajišťování kulturních akcí, bezpečnosti obcí nebo údržby veřejné zeleně. Žádná z obcí však zatím nezvolila postup dosažení ekonomických úspor prostřednictvím vzájemného sloučení.

V rámci doporučení by autorka přikročila na možnost **rozšířit oblasti vzájemných spoluprací**. Zaměřit se nejen na spolupráci v rámci získání dotací, ale i cílenou spolupráci na zajištění efektivního využití veřejných prostředků a snížení výše výdajů. **Dále se autorka zamýšlí nad možností sjednocování obcí**. I přesto, že by se jednalo o velmi nepopulární a nepolitický krok, by **autorka práce** v rámci cíleného slučování **navrhovala integrovat nejmenší skupinu obcí, tj. obce do 199 obyvatel**. Autorka by doporučila posuzovat nejen ekonomickou stránku, ale také velikost spravované oblasti a počet katastrálních území. Uvedená kritéria by se dále měla výrazněji zohlednit v samotném zákoně o Rozpočtovém určení daní.

6 Seznam použitých zdrojů

BAILEY S. J. Local Government Economics, Principles and Paractice [Kniha]. - Houndmills, Basingstoke, Hampshire RG21 6XS : MecMillan Press LTD, 1999. - 0-333-66908-8.

BALDWIN R., WYPLOSZ, CH. The Economics of European Integration [Kniha]. - Maidenhead : McGraw-Hill, 2004. - 978-0077131722.

BALÍK S. Komunální politika: Obce, aktéři a cíle místní politiky [Kniha]. - Praha : Grada Publishing, a. s., 2009. - 1.. - 978-80-247-2908-4.

DAFFLON B. The assignment of functions to decentralized government: from Theory to practice [Kniha]. - Cheltenham : Edward Edgar, 2006. - 1-84542-008-2.

HAMERNÍKOVÁ B., MAAYTOVÁ, A. et al. Veřejné finance [Kniha]. - Praha : Wolters Kluwer ČR, 2010. - 2. - ISBN 978-80-7357-497-0.

JÍLEK M. Fiskální decentralizace. Teorie a empirie. [Kniha]. - Praha : ASPI - Wolters Kluwer, 2008. - 978-80-7357-355-3.

KADEŘÁBKOVÁ J., PEKOVÁ, J. Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance. [Kniha]. - Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012. - 978-80-7357-910-4.

KOPŘIVA, R. přednáška pro konzultační středisko Jičín na téma "Veřejná správa v rozvoji regionů a obcí", ZS 2021/2022.

LORENC J., KAŠPÁRKOVÁ, J. Rozpočtová skladba 2007 pro územní samosprávné celky [Kniha]. - Polešovice : M LORDY, 2006. - 2. rozšířené. - 80-239-7889-6.

MÁČE M. Finanční účetnictví veřejného sektoru [Kniha]. - Praha : GRADA Publishing, a. s., 2018. - ISBN 978-80-271-2002-4.

MUSGRAVE R. A., MUSGRAVE, P. B. Veřejné finance v teorii a praxi [Kniha]. - Praha : Management Press, 1994. - 80-85603-76-4.

NAHODIL F. Veřejná správa a financování veřejného sektoru [Kniha]. - Plzeň : Aleš Čeněk, 2014. - ISBN 978-80-7380-536-4.

PEKOVÁ J. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR [Kniha]. - Praha : Wolters Kluwer, 2011. - ISBN 978-807-7357-614-1.

PEKOVÁ J., JETMAR, M., TOTH, P. Veřejný sektor, teorie a praxe v ČR [Kniha]. - Praha : Wolters Kluwer ČR, 2019. - ISBN 978-80-7598-209-4.

PROVAZNÍKOVÁ R. Financování měst, obcí a regionů teorie a praxe [Kniha]. - Praha : GRADA Publishing, 2015. - 3. aktualizované a rozšířené. - ISBN 978-80-247-5608-0.

ŘEZNÍČKOVÁ K. Financování a hospodaření územních samosprávných celků [Kniha]. - Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2019. - ISBN 978-80-244-5548-8.

SEDMIHRADSKÁ L. Rozpočtový proces obcí [Kniha]. - Praha : Wolter Kluwer, 2015. - ISBN 978-80-7478-967-0.

SCHNEIDEROVÁ I., TOCAUER, M. Rozpočet a rozpočtový proces [Kniha]. - Turnov : Acha obec účtuje, 2019. - 1. - ISBN 978-80-905420-8-2.

SCHNEIDEROVÁ I., TOCAUER, M. Rozpočtová skladba 2017 [Kniha]. - Turnov : Archa obec účtuje s. r. o., 2017. - 978-80-905420-4-4.

STIGLITZ J. E. Economics of the public sector [Kniha]. - New York : W. W. Norton & Company, 2000. - ISBN 0-393-96651-8.

VOJTÍŠKOVÁ M. Finanční hospodaření obce a jeho přezkoumávání: praktický průvodce a rádce úředníka [Kniha]. - Praha : Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. - 978-80-7616-052-1.

Použité internetové zdroje:

Kameníčková V. DVS.cz: Za co obce nejvíce utrácují?: DVS.cz [Online] // DVS.cz deník veřejné správy. - 19. 03 2018. - 03. 06 2022. - <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6751582&ht=za+co+obce+nejv%EDce+utr%E1cej%E> D.

Koubová K. plus.rozhlas.cz: Sloučení malých obcí efektivní nebude. Změňte závěr doporučení, vyzývá NERV Lízner ze Svazu měst a obcí [Online] // plus.rozhlas.cz. - 10. 11 2022. - 05. 12 2022. - <https://plus.rozhlas.cz/sloucenim-malych-obci-efektivni-nebude-zmente-zaver-doporuceni-vyzyva-nerv-lizner-8866551>.

Matej M. DVS.cz: Financování obcí v ČR - současný stav a další vývoj RUD a dotací [Online] // DVS.cz deník veřejné správy. - 18. 10 2017. - 25. 06 2022. - <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6743008>.

Změna algoritmů soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) v roce 2022 [Online] // MF CR.cz. - 15. 11 2022. - 05. 12 2022. - <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospra>.

Ministerstvo financí ČR mfcr.cz: Monitoring hospodaření obcí: Monitoring hospodaření obcí - soustava informativních a monitorujících ukazatelů [Online] // MF CR.cz. - 06. 11

2012. - 05. 12 2022. - <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-obci>.

Monitor - kompletní přehled veřejných financí: analytická část [Online] // monitor.statnipokladna.cz. - 20. 09 2022. - <https://monitor.statnipokladna.cz/analyza/>.

Oficiální stránky Města Turnov [Online] // www.turnov.cz. - 14. 02 2023. - <https://www.turnov.cz/cs/mesto/rozpocet-mesta/>.

Zuntych O. [iDNES.cz/ZPRAVODAJSTVÍ](https://www.idnes.cz/ZPRAVODAJSTVI): Obce odmítají slučování, mají špatnou zkušenost s přerozdělováním peněz [Online] // [iDNES.cz](https://www.idnes.cz). - 12. 12 2022. - 08. 01 2023. - https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/obce-slučovani-vesnice-navrh-vlada.A221209_696067_olomouc-zpravy_dmk.

Použité zákony:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky

Sbírka zákonů č. 181/1999 Sb. sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Evropské charty místní samosprávy

Zákon č. 128/2000 Sb. o obecních zřízeních (o obcích)

Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (o rozpočtovém určení daní)

Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územně samosprávných celků

Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník

Vyhláška Ministerstva financí ČR č. 412/2021 Sb. vyhláška o rozpočtové skladbě

7 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

7.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 – Struktura veřejné správy v České republice	15
Obrázek 2 – Fungování sloučeného systému.....	16
Obrázek 3 – Územní samosprávy v rozpočtové soustavě České republiky	23
Obrázek 4 – Posloupnost rozpočtového procesu	31
Obrázek 5 – Správní členění obcí Libereckého kraje	47
Obrázek 6 – Odpovědi z šetření na 3 nejvýznamnější výdaje obcí do 1 000 obyvatel	113
Obrázek 7 - Odpovědi z šetření na meziobecní spolupráci	113

7.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Vývoj podílu územních samospráv na sdílených daních.....	28
Tabulka 2 – Vývoj vah jednotlivých kritérií.....	29
Tabulka 3 – Druhové členění finančních prostředků.....	36
Tabulka 4 – Absolutní příjmy velikostních kategorií obcí v tisících Kč	52
Tabulka 5 – Podíl daňových příjmů na celkových příjmech obcí v %.....	53
Tabulka 6 - Výše sdílené daně v Kč	53
Tabulka 7 – Výše výlučné/svěřené daně v Kč.....	55
Tabulka 8 – Výlučná/svěřená daň na 1 obyvatele v Kč.....	56
Tabulka 9 – Výše ostatních daňových příjmů v Kč.....	57
Tabulka 10 – Podíl ostatních daňových příjmů na celkových příjmech obcí v %.....	58
Tabulka 11 – Absolutní výdajů velikostních kategorií obcí Kč	63
Tabulka 12 – Pořadí běžných výdajů velikostních kategorií obcí v roce 2017 a 2021	67
Tabulka 13 – Běžné výdaje na činnost místní správy v Kč.....	68
Tabulka 14 – Běžné výdaje na pozemní komunikace v Kč.....	69
Tabulka 15 – Běžné výdaje na komunální služby a územní rozvoj v Kč.....	71
Tabulka 16 – Běžné výdaje na školství v Kč.....	73
Tabulka 17 – Běžné výdaje na volby v Kč	74
Tabulka 18 – Běžné výdaje na kulturu a kulturní činnost v Kč.....	75
Tabulka 19 – Běžné výdaje do odpadového hospodářství v Kč.....	77
Tabulka 20 – Běžné výdaje na ochranu přírody v Kč.....	78
Tabulka 21 – Běžné výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč.....	80
Tabulka 22 – Běžné výdaje na sportovní a zájmovou činnost v Kč.....	81
Tabulka 23 – Běžné výdaje na pitnou vodu v Kč.....	82
Tabulka 24 – Běžné výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč.....	83
Tabulka 25 – Běžné výdaje na lesní hospodářství v Kč	84
Tabulka 26 – Běžné výdaje na silniční dopravu v Kč	85
Tabulka 27 – Pořadí kapitálových výdajů velikostních kategorií obcí v roce 2017 a 2021	88
Tabulka 28 – Kapitálové výdaje do komunálních služeb v Kč	89
Tabulka 29 – Kapitálové výdaje na pozemní komunikace v Kč	90
Tabulka 30 – Kapitálové výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč	91
Tabulka 31 – Kapitálové výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč	93
Tabulka 32 – Kapitálové výdaje na tělovýchovu v Kč.....	94
Tabulka 33 – Kapitálové výdaje na školství v Kč	95
Tabulka 34 – Kapitálové výdaje na činnost místní správy v Kč	97

Tabulka 35 – Kapitálové výdaje na požární ochranu v Kč	98
Tabulka 36 – Kapitálové výdaje na ochranu přírody v Kč	99
Tabulka 37 – Kapitálové výdaje na pitnou vodu v Kč.....	101
Tabulka 38 – Kapitálové výdaje na odpady v Kč	102
Tabulka 39 – Výdaje I. velikostní kategorie v Kč	103
Tabulka 40 – Běžné výdaje I. velikostní kategorie v Kč	104
Tabulka 41 – Běžné výdaje I. velikostní kategorie v Kč na 1 obyvatele.....	107
Tabulka 42 – Kapitálové výdaje I. velikostní kategorie v Kč.....	109
Tabulka 43 – Kapitálové výdaje I. velikostní kategorie v Kč na 1 obyvatele	110

7.3 Seznam grafů

Graf 1 – Porovnání struktury sídel a počtu obyvatel v nich žijících v %	18
Graf 2 – Rozložení obyvatelstva v Libereckém kraji vůči velikostním skupinám v %.....	49
Graf 3 - Sdílená daň v Kč na 1 obyvatele	54
Graf 4 – Vývoj výlučné/svěřené daně v Kč na 1 obyvatele.....	56
Graf 6 – Podíl přijatých transferů na celkových příjmech v %.....	59
Graf 7 – Podíl přijatých transferu na 1 obyvatele v Kč	60
Graf 8 - Podíl nedaňových příjmů na 1 obyvatele v Kč.....	61
Graf 9 – Podíl kapitálových příjmů na 1 obyvatele v Kč.....	62
Graf 10 – Vývoj výdajů v tisících Kč	64
Graf 11 – Výše výdajů na 1 obyvatele v Kč	65
Graf 12 – Výše běžných výdajů v Kč na 1 obyvatele.....	66
Graf 13 – Běžné výdaje na činnost místní správy v Kč na 1 obyvatele.....	69
Graf 14 – Běžné výdajů na pozemní komunikace v Kč na 1 obyvatele	70
Graf 15 – Běžné výdaje na komunální služby a územní rozvoj v Kč na 1 obyvatele.....	72
Graf 16 – Běžné výdaje na školství v Kč na 1 obyvatele	73
Graf 17 – Běžné výdaje na volby v Kč na 1 obyvatele.....	75
Graf 18 – Běžné výdaje na kulturu a kulturní činnost v Kč na 1 obyvatele	76
Graf 19 – Běžné výdaje na odpadové hospodářství v Kč na 1 obyvatele.....	78
Graf 20 – Běžné výdaje na ochranu přírody v Kč na 1 obyvatele	79
Graf 21 – Běžné výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč na 1 obyvatele.....	80
Graf 22 – Běžné výdaje na sportovní a zájmovou činnost v Kč na 1 obyvatele.....	81
Graf 24 – Běžné výdaje na pitnou vodu v Kč na 1 obyvatele.....	82
Graf 25 – Běžné výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč na 1 obyvatele.....	83
Graf 26 – Běžné výdaje na lesní hospodářství v Kč na 1 obyvatele.....	85
Graf 27 – Běžné výdaje na silniční dopravu v Kč na 1 obyvatele.....	86
Graf 28 – Výše kapitálových výdajů na 1 obyvatele v Kč.....	87
Graf 29 – Kapitálové výdaje na komunální služeb v Kč na 1 obyvatele	89
Graf 30 – Kapitálové výdaje na pozemní komunikace v Kč na 1 obyvatele.....	91
Graf 31 – Kapitálové výdaje na ne/bytové hospodářství v Kč na 1 obyvatele	92
Graf 32 – Kapitálové výdaje na likvidaci odpadních vod v Kč na 1 obyvatele.....	93
Graf 33 – Kapitálové výdaje na tělovýchovu v Kč na 1 obyvatele.....	95
Graf 34 – Kapitálové výdaje na školství v Kč na 1 obyvatele.....	96
Graf 35 – Kapitálové výdaje na činnost místní správy v Kč na 1 obyvatele	97
Graf 36 – Kapitálové výdaje na požární ochranu v Kč na 1 obyvatele	99
Graf 37 – Kapitálové výdaje na ochranu přírody v Kč na 1 obyvatele.....	100
Graf 38 – Kapitálové výdaje na pitnou vodu v Kč na 1 obyvatele	101
Graf 39 – Kapitálové výdaje na odpady v Kč na 1 obyvatele.....	102

Graf 42 – Výdaje I. velikostní kategorie v Kč na 1 obyvatele.....	103
Graf 43 – Vývoj nejnákladnějších běžných výdajových položek v %	108
Graf 44 – Vývoj nejnákladnějších kapitálových výdajových položek v %.....	111

7.4 Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

DPFO – daň z příjmů fyzických osob

DPH – daň z přidané hodnoty

DPPO – daň z příjmů právnických osob

DSO – dobrovolný svazek obcí

ORP – obec s rozšířenou působností

SO – správní obvod

ÚSC – Územně samosprávný celek

Přílohy

Příloha A Dotazník – Problematika slučování obcí

Problematika slučování obcí

*Povinné pole

Vážená paní starostko, vážený pane starosto,

ráda bych Vás touto cestou požádala o zpracování krátkého dotazníku, který bude sloužit k doplnění praktické části mé diplomové práce vedené ČZU, fakultou provozně ekonomickou. Práce se zabývá analýzou příjmů a výdajů obcí Libereckého kraje s rozšířením o problematiku možného slučování obcí z pohledu efektivity nákladů. Chtěla bych ekonomické řešení tohoto nepopulárního tématu také vyvážit a doplnit o pohled občanů obce prostřednictvím Vašich názorů a zkušeností.

Velmi Vám děkuji za vstřícnost a pomoc.
Prosím o odeslání Vašich odpovědí do 31. ledna 2023.

S pozdravem,
Bc. Monika Donátová

1. V jakém okrese se vaše obec nachází? *

Označte jen jednu elipsu.

- Česká Lípa
 Jablonec nad Nisou
 Liberec
 Semily

2. Kolik obyvatel má vaše obec? *

Označte jen jednu elipsu.

- do 200
 201-300
 301-400
 401-500
 501-700
 701-1000

3. Byla vaše obec někdy součástí jiné obce? *

Označte jen jednu elipsu.

- ANO *Přeskočte na otázku 15*
 NE *Přeskočte na otázku 16*

4. V jaké době došlo k rozdělení obcí? *

Označte jen jednu elipsu.

- před rokem 1989
 mezi lety 1989-1993
 mezi lety 1994-2004
 2005 a dále
 nedošlo k rozdělení

Výdajová stránka rozpočtu

5. Jak jsou největší výdaje vaší obce? Vyberte první 3 nejvýznamnější.

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	První nejvyšší výdaje	Druhé nejvyšší výdaje	Třetí nejvyšší výdaje
činnost místní správy	☐	☐	☐
školská zařízení	☐	☐	☐
odpadové hospodářství	☐	☐	☐
(ne)bytové hospodářství	☐	☐	☐
pozemní komunikace	☐	☐	☐
sociální péče	☐	☐	☐
silniční doprava	☐	☐	☐
pitná voda	☐	☐	☐
lesní hospodářství	☐	☐	☐
jiné	☐	☐	☐

6. Jakým způsobem přistoupila vaše obec ke snížení výdajů? Vyberte 2 nejčastější *
způsoby.

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- omezení plánovaných investičních akcí
- snížení spotřeby energií (např. veřejné osvětlení)
- snížení transféru pro zřizované příspěvkové organizace
- omezení výše příspěvku (např. na dopravu)
- snížení mzdových úvazků
- omezení pořádání kulturních akcí
- snížení poskytovaných příspěvků kulturním, sportovním nebo jiným spolkům
- nebylo třeba výrazněji snižovat výdaje
- Jiné: _____

Obecní uspořádání

7. Spolupracuje v současné době vaše obec s jinou obcí na zajištění určitých *
služeb? Např. dopravní obslužnost, údržba veřejné zeleně apod.

Označte jen jednu elipsu.

- ANO *Přeskočte na otázku 8*
- NE *Přeskočte na otázku 9*

Oblast spolupráce

8. V jaké oblasti spolupracujete s jinou obcí? Počet výběrů není omezen. *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- údržba veřejné zeleně
- zajištění dopravní obslužnosti
- vedení účetnictví a finančnictví
- správa hřbitovů, sadů a parků
- údržba veřejných komunikací
- pořádání kulturních akcí pro občany
- správa informačního systému obce
- zajištění bezpečnosti obce
- svoz komunálního odpadu
- Jiné: _____

Možnosti sloučení

9. Uvažovali jste nad možností sloučit se s jinou obcí? *

Označte jen jednu elipsu.

ANO *Přeskočte na otázku 10*

NE *Přeskočte na otázku 11*

Klady sloučení obcí

10. Jaké jsou vaše důvody pro sloučení s jinou obcí?

Proč neslučovat obce

11. Z jakého důvodu by vaše obec nechtěla být sloučena s jinou obcí? Vyberte 1 *
- nejvýstižnější.

Označte jen jednu elipsu.

ztráta autonomie obce

zachování historického rozdělení (bylo to tak již v minulosti)

vzdálená dostupnost místní správy pro občany

rozloha spravovaného katastrálního území

nemožnost racionálního spojení (omezení geografické, ekonomické..)

Jiné: _____